

**T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ORTAÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
COĞRAFYA EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**BEYPAZARI (ANKARA) İLÇESİNİN BEŞERİ VE EKONOMİK
COĞRAFYASI**

Gaye DUYGUVAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Danışman
Yrd. Doç. Dr. Recep BOZYİĞİT**

Konya - 2010

BİLİMSEL ETİK SAYFASI
T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Öğrencinin	Adı Soyadı	Gaye DUYGUVAR		
	Numarası	075215021002		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı / Coğrafya Eğitimi Bilim Dalı		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	Doktora	☐
	Tezin Adı	Beypazarı (Ankara) İlçesinin Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası		

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Öğrencinin imzası
Gaye DUYGUVAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü
YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	Gaye DUYGUVAR
	Numarası	075215021002
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı / Coğrafya Eğitimi Bilim Dalı
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Yrd. Doç. Dr. Recep BOZYİĞİT
	Tezin Adı	Beypazarı (Ankara) İlçesinin Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan Beypazarı (Ankara) İlçesinin Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası başlıklı bu çalışma .../.../.... tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı	Danışman ve Üyeler	İmza
Yrd.Doç.Dr.Recep BOZYİĞİT	Danışman	
Yrd.Doç.Dr. Ayhan AKIŞ	Üye	
Arş.Gör.Dr. Caner ALADAĞ	Üye	

T. C.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Adı Soyadı	Gaye DUYGUVAR
Numarası	075215021002
Öğrencinin Ana Bilim / Bilim Dalı	Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı / Coğrafya Eğitimi Bilim Dalı
Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
Tez Danışmanı	Yrd.Doç. Dr. Recep BOZYİĞİT
Tezin Adı	Beypazarı (Ankara) İlçesinin Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası

ÖZET

İnceleme sahası, Ankara il merkezinin 100 km kuzeybatısındadır. İlçenin kuzey kesimleri dağlık bir yapıya sahip olup, bu bölgede rakım 1500-2000 m yi bulur. Ayaş-Güdül-Çamlıdere-Kıbrısık-Seben-Nallıhan-Mihalıçık ve Polatlı ilçeleri ile komşudur.

İnceleme sahasının iklimi; yazları sıcak ve kurak kışları ise ılık ve yağışlıdır. Yıllık ortalama yağış miktarı 393 mm dir. Yıllık sıcaklık ortalaması ise 13⁰C olarak belirlenmiştir. Başlıca akarsuları, Kirmir, İlhan, Aladağ, Süveri ve İnözü çaylarıdır.

İnceleme sahasında görülen başlıca toprak tipleri; kahverengi orman toprakları ve alüvyal topraklardır. Sahanın 1/5'i ormanlarla kaplı olmasına rağmen, geri kalan kısmı bozkır bitkileri ile örtülüdür. Dağlık kesimlerde, sarıçam, meşe, köknar ve ardıç ağaçlarına rastlanır.

Son nüfus sayımı (2009) verilerine göre, Beypazarı İlçe merkezinin nüfusu 35 080, köy ve kasabalarla beraber Beypazarı İlçesi'nin toplam nüfusu 46 514 kişidir.

Anadolu'nun tarihi seyrine baktığımızda, Beypazarı ilçesine ilk çağda Hitit, Frig, Galat, Roma, Bizans, daha sonra da Anadolu Selçuklu ve Osmanlılar'ın egemen oldukları görülmektedir. Osmanlı Devleti'nin toprak rejimi ve askeri sisteminin bel kemiğini oluşturan Tımarlı (Anadolu) Sipahi Merkezleri'nden birisi olan Beypazarı; yöredeki Sipahi Beyi'ne ve ticari, ekonomik hayatın yoğunluğuna istinaden BEĞ BAZARI diye adlandırılmıştır.

Beypazarı ilçesindeki ekonomik faaliyetlerin başında, tarım gelir. En çok buğday, arpa ve ayçiçeği yetiştirilir. Hayvancılık faaliyeti ise tarımdan sonra gelmektedir. Sahada büyükbaş ve küçükbaş hayvancılık az bir orana sahipken, en çok kümes hayvancılığı yapılmaktadır.

Beypazarı sanayisi çevre ilçelere oranla daha gelişmiş durumdadır. Geçmişteki ticari hareketlilik, Ankara-İstanbul Karayolunun Kızılcahamam'a yönlendirilmesiyle gerilemiş, son yıllarda yeniden canlanmaya başlamıştır.

Anahtar Sözcükler: Beypazarı, Nüfus, Tarım, Hayvancılık, Yerleşme, Ekonomi

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin

Adı Soyadı	Gaye DUYGUVAR		
Numarası	075215021002		
Ana Bilim / Bilim Dalı	Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı / Coğrafya Eğitimi Bilim Dalı		
Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒	Doktora	☐
Tez Danışmanı	Yrd. Doç. Dr. Recep BOZYİĞİT		
Tezin İngilizce Adı	Human and Economic Geography of Beypazarı (Ankara) Town		

SUMMARY

The area of investigation is situated 100 km northeast of Ankara. Northern side of Beypazarı is mountainous and the average height is between 1500-2000 meters. This county is neighbour to Ayaş, Güdül, Çamlıdere, Kırıscık, Seben, Nallıhan, Mihaliççık and Polatlı counties.

The climate of the area of investigation is hot and arid in summers; warm and wet in winters. Average precipitation in a year is 393 mm. Average temperature is 13⁰C. The leading rivers are Kirmir, İlhan, Aladağ, Süveri and Inozu Rivers.

Main soil types in the study area are brown forest soils and alluvial soils. Although the 20 percent of the area is covered with forests, the remaining of the area is steppe.

The last population counting in 2000, the population of Beypazarı is 50 155. The 75,5% of the population live in the city, 24,5% of the population live in country side.

When we look at the flow of history of Anatolia, in the First Era, Hittites, Phrygia, Galat, Rome, Byzantine Empires and later Anatolian Selçuklu and Ottoman Empires reined Beypazarı district. Because of timariots, the backbone of land management and military system of Ottoman Empire, trading and a Regional Sphai Chief, this county was named BEĞ BAZARI.

The leading commercial and trading activity is based on agriculture. Wheat, barley and sun flower is produced in the countryside. Stockbreeding follows the agricultural activities. Cattle, sheep or goat breeding is less than poultry in the investigation area.

Industry in Beypazarı is more developed than neighbours of the city. Previous trading activities were drawn back since the Ankara-İstanbul road replaced to Kızılcahamam. But in recent years, trading begins to rise again.

Key Words: Beypazarı, Population, Agriculture, Stockbreeding, Settlement, Economy

ÖNSÖZ

Bu çalışmada, Beypazarı İlçesi'nin doğal, beşeri ve ekonomik özellikleri belirlenerek bu konudaki sorunlara çözüm yolları ortaya konmuştur.

İlçe ile ilgili çalışmaların fazla olmaması araştırmanın, ön çalışmalarında bazı sıkıntılara yol yaşanmıştır. Buna rağmen toplanan tüm bilgiler değerlendirilerek, bu çalışma ortaya çıkartılmıştır. Bu çalışmanın ilçe ile ilgili olarak yapılacak olan ekonomik ve fiziki planlamalara katkı sağlayacağı düşüncesindeyim.

Bu çalışmanın seçilmesinde çalışmamın her aşamasında yardımlarını esirgemeyen danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Recep BOZYİĞİT'e, ve Yrd. Doç. Dr. Ayhan AKIŞ'a, Öğr. Gör. Dr. Caner ALADAĞ'a sonsuz teşekkürlerimi borç bilirim.

Ayrıca En büyük destekçilerim, eşim Aykut Süreyya DUYGUVAR ile annem Füsun TÜRKER ve babam Ahmet TÜRKER'e sonsuz sevgi ve saygılarımı sunuyorum.

Gaye DUYGUVAR

Ankara, 2010

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI.....	i
YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU.....	ii
ÖZET	iii
SUMMARY.....	v
ÖNSÖZ.....	vii
İÇİNDEKİLER	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xi
TABLolar LİSTESİ	xiii
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ	xvii
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırma Sahasının Yeri ve Sınırları ve Başlıca Coğrafi Özellikleri	1
1.2. Araştırmanın Amacı	4
1.3. Materyal ve Metot.....	4
2. FİZİKİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ	5
2.1. Jeolojik Özellikler	5
2.2. Jeomorfolojik Özellikler.....	6
2.3. İklim Özellikleri.....	7
2.3.1. İklim Elemanları.....	8
2.3.1.1. Sıcaklık	8
2.3.1.2. Don Olaylı Günler	10
2.3.1.3. Basınç ve Rüzgarlar	11
2.3.1.4. Basınç	11
2.3.1.5. Rüzgarlar	11
2.3.1.6. Nem ve Yağışlar	12
2.3.1.7. Nispi Nem.....	12
2.3.1.8. Yağış	13
2.4. Hidrografik Özellikler	16
2.5. Toprak ve Bitki Örtüsü Özellikleri	19

3. BEŞERİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ	20
3.1. Nüfus.....	20
3.1.1.Nüfus Artışı.....	20
3.1.2. Nüfusun Özellikleri	24
3.1.2.1.Kentsel Nüfus ve Kırsal Nüfus	25
3.1.2.2.Nüfusun Cinsiyet ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımı.....	27
3.1.2.3.Nüfusun Cinsiyet Oranı	33
3.1.2.4.Nüfusun Eğitim Durumu.....	33
3.1.2.5.Nüfusun Sağlık Durumu	36
3.1.2.6.Nüfusun Asayiş Durumu.....	37
3.1.2.7.Nüfusun İş Gücü Durumu	39
3.1.2.8.Nüfusun Özürlülük Durumu	41
3.2. Yerleşme.....	42
4. EKONOMİK COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ	45
4.1. Tarım.....	47
4.1.1. Araziden Yararlanma Durumu.....	51
4.1.2.Başlıca Tarım Ürünleri	54
4.1.2.1.Tahıllar	54
4.1.2.2.Endüstri Bitkileri	56
4.1.2.3.Yem Bitkileri	57
4.1.2.4.Sebzecilik	57
4.1.2.5.Meyvecilik.....	59
4.2. Hayvancılık.....	62
4.2.1. Küçükbaş Hayvancılık.....	63
4.2.2. Büyükbaş Hayvancılık.....	65
4.2.3.Kümes Hayvancılığı.....	68
4.2.4.Arıcılık	69
4.2.5.İpek Böcekçiliği	70
4.2.6.Balıkçılık	71
4.2.7.Tarım ve Hayvancılığa Yapılan Destekler	71

4.3. Ormancılık	72
4.4. Madencilik.....	74
4.4.1. Trona	74
4.4.2. Kömür	75
4.4.3. Demir	76
4.4.4. Feldspat-Mermer	76
4.5. Sanayi.....	77
4.6. Turizm.....	78
SONUÇ ve ÖNERİLER.....	82
KAYNAKLAR	86
FOTOĞRAFLAR.....	90
BÜLTENLER ve RAPORLAR.....	95
FAYDALANILAN HARİTALAR	97

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.	Beypazarı'nda Ortalama, Ortalama Yüksek ve Ortalama Düşük Sıcaklıkların Aylara Göre Dağılışı.....	9
Şekil 2.	Beypazarı İlçesi Aylık Ortalama Sıcaklıkları.....	10
Şekil 3.	Beypazarı Yıllık Ortalama Yağışın Aylara Dağılımı	14
Şekil 4.	Beypazarı Yıllık Ortalama Yağışın Mevsimlere Dağılışı.....	15
Şekil 5.	Kirmir Çayının Aylık Ortalama Akım Değerleri	16
Şekil 6.	Süveri Çayının Aylık Ortalama Akım Değerleri.....	17
Şekil 7.	Sayım Yıllarına Göre Beypazarı'nın Nüfus Değişimi.....	23
Şekil 8.	Beypazarı'nda Kentsel ve Kırsal Nüfusun Sayım Yıllarına Göre Dağılımı.....	26
Şekil 9.	Beypazarı İlçe Merkezinin Nüfus Piramidi.....	29
Şekil 10.	Beypazarı'nda Kentsel Nüfusun Geniş Aralıklı Yaş ve Cinsiyet Yapısı .	30
Şekil 11.	Beypazarı Toplam Nüfus İçindeki Yaş Dağılımı (2000).....	32
Şekil 12.	Beypazarı Toplam Nüfus İçindeki Yaş Dağılımı (1990).....	32
Şekil 13.	Beypazarı'nın Çalışan Nüfusunun Sektörel Dağılımı (2000).....	41
Şekil 14.	Beypazarı'nın 2000 Yılındaki Çalışan Ve Çalışmayan Nüfusun Toplam Nüfus İçindeki Payı	41
Şekil 15.	Beypazarı'nda Arazinin Verimlilik Sınıflarına Göre Dağılışı (2009)	48
Şekil 16.	Tarım Arazilerinin Dağılımı	50
Şekil 17.	Yetiştirilen Ürünlerin Dağılımı.....	51
Şekil 18.	Beypazarı'nda Ekili Dikili Alanların Ürünlere Göre Dağılımı (2009)....	53
Şekil 19.	Beypazarı'nda Arpa Buğday Dağılımı (2009)	55

Şekil 20. Beypazarı'nda Küçükbaş Hayvan Varlığının Türlere Göre Dağılımı, Yüzdesi (2009)	64
Şekil 21. Beypazarı'nda Büyükbaş Hayvan Varlığının Türlere Göre Dağılımı, Yüzdesi (2009)	67
Şekil 22. Beypazarı'nda Kümes Hayvan Varlığının Dağılımı, Yüzdesi (2009)	69
Şekil 23. Beypazarı'nda Orman Durumu (2009)	73
Şekil 24. Beypazarı'nda Kömür Sahaları (2009)	76

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Beypazarı'nın Güneşlenme Sürelerinin Aylara Göre Dağılımı (1975-2006).....	7
Tablo 2. Beypazarı'nda Ortalama, Ortalama Yüksek ve Ortalama Düşük Sıcaklıkların Aylara Dağılışı (1975-2006).....	7
Tablo 3. Beypazarı'nda Ortalama Sıcaklıkların Mevsimlere Göre Dağılımı (1975-2006)	9
Tablo 4. Beypazarı'nın Don Olaylı Günlerin Aylara Dağılımı (1975-2006).....	11
Tablo 5. Beypazarı'nda Ortalama Basıncın Aylara Dağılımı (1975-2006)	11
Tablo 6. Beypazarı'nın Aylık Rüzgar Frekansları.....	12
Tablo 7. Beypazarı'nda Nispi Nemin Aylara Dağılımı (1975-2006)	13
Tablo 8. Beypazarı'nda Açık,Kapalı Ve Bulutlu Günlerin Aylara Dağılımı (1975-2006)	13
Tablo 9. Beypazarı'nda Ortalama Yağışın Aylara Dağılımı (1975-2006).....	14
Tablo 10. Beypazarı'nda Yıllık Ortalama Yağışın Mevsimlere Dağılışı (1975-2006).....	14
Tablo 11. Kirmir Çayının Aylık Ortalama Akım Değerleri (2006).....	16
Tablo 12. Süveri Çayının Aylık Ortalama Akım Değerleri (2006)	17
Tablo 13. 1881 Ankara Vilayet Salnamesi.....	21
Tablo 14. 1893 Ankara Vilayet Salnamesi.....	21
Tablo 15. 1907 Ankara Vilayet Salnamesi.....	21
Tablo 16. Sayım Yıllarına Göre Beypazarı Nüfus Değişimi (1927-2007)	22
Tablo 17. Beypazarı'nda Kentsel ve Kırsal Nüfusun Sayım Yıllarına Göre Durumu (1927-2007).....	26
Tablo 18. Beypazarı'nda 1985-2000 yılları arasın nüfusun cinsiyete göre dağılımı	27

Tablo 19. Beypazarı'nda Kent ve Köy nüfusunun cinsiyete göre dağılımı (1985-2000)	28
Tablo 20. Beypazarı İlçe Merkezinde Kentsel Nüfusun Dar Aralıklı Yaş Ve Cinsiyet Yapısı (2000).....	29
Tablo 21. Beypazarı İlçe Merkezinde Kentsel Nüfusun Geniş Aralıklı Yaş ve Cinsiyet Yapısı (2000).....	30
Tablo 22. Beypazarı İlçe Merkezinde Sayım Yıllarına Göre Nüfusun Öğrenim Durumu (1985-2000).....	34
Tablo 23. Beypazarı İlçe Merkezindeki İlköğretim Okulları	34
Tablo 24. Beypazarı İlçesindeki Liseler.....	35
Tablo 25. Beypazarı İlçesindeki İlköğretim ve Liselerde Branş Bazında Öğretmen Açıkları.....	35
Tablo 26. Beypazarı İlçe Merkezinde Şahsa Karşı İşlenen Suçlar (2006-2010).....	38
Tablo 27. Beypazarı İlçe Merkezinde Mala Karşı İşlenen Suçlar (2006-2010).....	38
Tablo 28. Beypazarı İlçe Merkezinde Faal Olan/Olmayan Nüfus Miktarı (15-64 Yaş Arası) (2000)	39
Tablo 29. Beypazarı İlçe Merkezinde Faal Olmayan Nüfusun Gruplandırılması (15-64+ Yaş Arası)(2000)	39
Tablo 30. Beypazarı'nda Çalışan Kadın, Erkek ve Toplam Nüfusun Ekonomik Faaliyet Kollarına Göre Dağılımı (2000).....	40
Tablo 31. Arazi Kullanım Durumu	49
Tablo 32. Tarım Ürünleri Üretim Miktarları.....	49
Tablo 33. Tarım Arazilerinin Dağılımı	50
Tablo 34. 2009 Yılı Üretim Miktarları.....	50
Tablo 35. Beypazarı'nda Ekili Dikili Alanların Ürünlere Göre Dağılımı (2009)....	52
Tablo 36. Beypazarı'nda Tahıl Ürünlerinin Ekim Alanları ve Üretimin Yıllara Göre Değişimi (1998-2009).....	55

Tablo 37. Beypazarı'nda Baklagil Ürünlerinin Ekim Alanları ve Üretim Yıllara Göre Değişimi (1998-2009).....	56
Tablo 38. Beypazarı'nda Endüstri Ürünlerinin Ekim Alanları ve Üretim Yıllara Göre Değişimi (1998-2009).....	56
Tablo 39. Beypazarı'nda Sebze Üretim Yıllara Göre Değişimi (1998-2009)....	59
Tablo 40. Beypazarı'nda Meyve Türlerine Göre Üretim Miktarının Yıllara Göre Değişimi (1998-2009).....	60
Tablo 41. Beypazarı'nda Küçükbaş Hayvan Varlığının Türler Göre Dağılımı ve Yüzdesi (1998-2009).....	64
Tablo 42. Beypazarı'nda Büyükbaş Hayvan Varlığının Türler Göre Dağılımı ve Yüzdesi (1998-2009).....	67
Tablo 43. Beypazarı'nda Kümes Hayvan Varlığının Türler Göre Dağılımı ve Yüzdesi (1998-2009).....	69
Tablo 44. Beypazarı'nda Kovan Sayısı ve Bal Üretimi (1998-2009).....	70
Tablo 45. Beypazarı'nda İpekböcekçiliği (2002-2009).....	70
Tablo 46. Beypazarı'nda Orman Durumu (2009)	72
Tablo 47. Beypazarı'nda Orman Durumu (2009)	73
Tablo 48. Beypazarı'nda İlçesinde Faaliyet Gösteren Küçük Sanayi İşyerleri.....	78

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Fotoğraf 1. Beypazarı Konakları 1.	90
Fotoğraf 2. Beypazarı Konakları 2.	90
Fotoğraf 3. Beypazarı Eski Çarşı.....	91
Fotoğraf 4. Eski Yerleşimler.	91
Fotoğraf 5. Beypazarı Genel Görünüm 1.....	92
Fotoğraf 6. Beypazarı Genel Görünüm 2.....	92
Fotoğraf 7. Beypazarı Genel Görünüm 3.....	93
Fotoğraf 8. Beypazarı Genel Görünüm 4.....	93
Fotoğraf 9. Beypazarı Genel Görünüm 5.....	94

1. GİRİŞ

1.1. Araştırma Sahasının Yeri ve Sınırları ve Başlıca Coğrafi Özellikleri

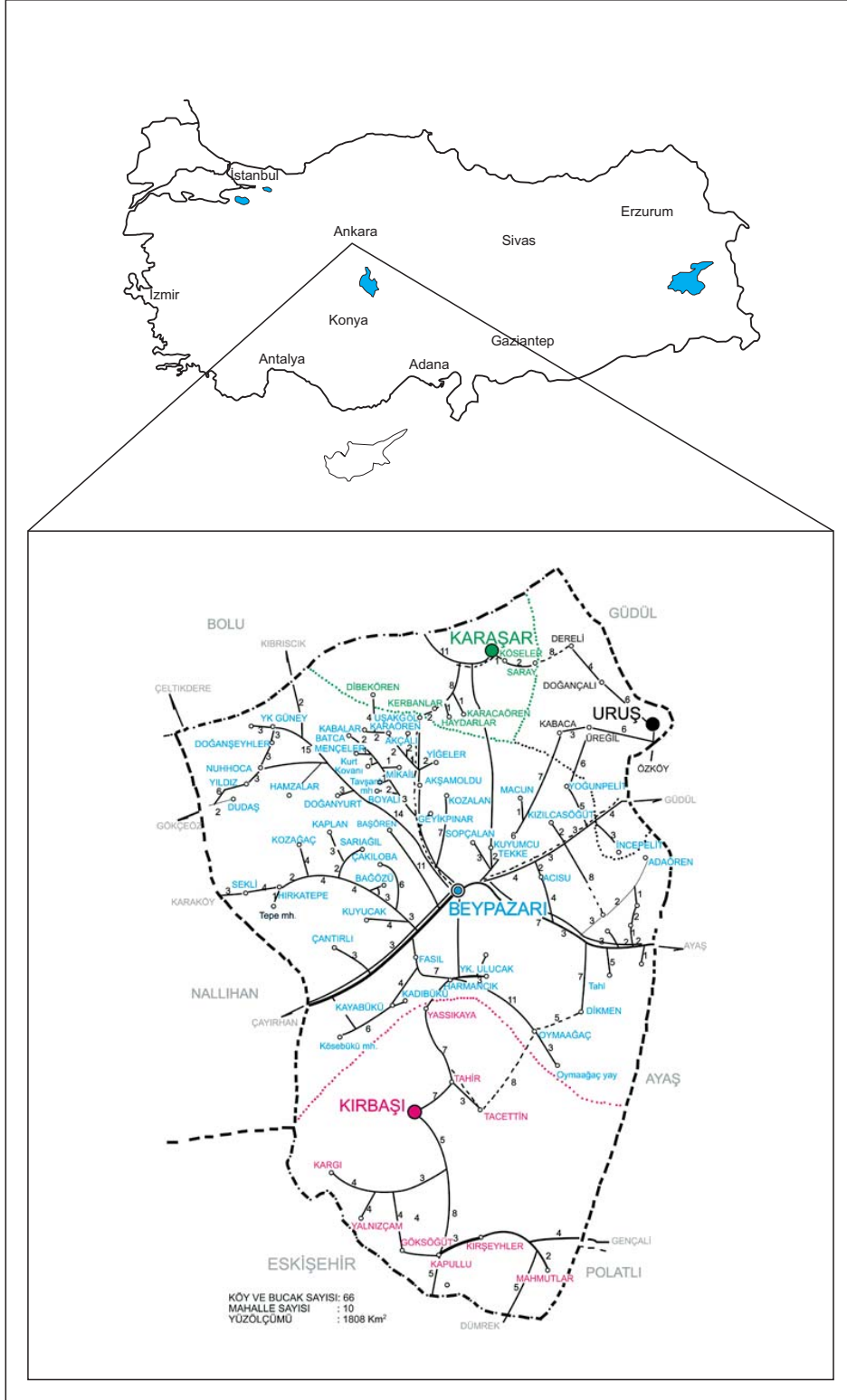
Beypazarı ilçesi, Ankara il merkezinin 100 km kuzeybatısında yer almaktadır. Ayaş-Güdül-Çamlıdere-Kıbrısık-Seben-Nallıhan-Mihalıçcık ve Polatlı ilçeleri ile komşudur. İlçenin yüz ölçümü 1868 km², denizden yüksekliği 880 m'dir.

Beypazarı ilçesinde Mesozoik, Tersier ve Kuaterner'e ait araziler yer almaktadır. Doğu, kuzey, güney ve ilçe merkezinde üçüncü, batı kesiminde ise ikinci zaman araziler geniş yer tutmaktadır. Miosen'e ait kayalar ilçede en fazla yer kaplamaktadır. Beypazarı ve çevresinde; Beypazarı formasyonu, Bozkır formasyonu, Gölbaşı formasyonu ve Alüvyon yüzeyler görülmektedir.

İlçe toprakları kuzeyden Işık, Aladağ ve Köroğlu dağları ile çevrili olup bu dağlardan ayrılan kollar ilçe merkezine kadar alçalarak seyrederek. Bu dağlar, güneye doğru yükselerek uzanırlar. İlçe'nin sahip olduğu sahalar genellikle engebeli olmasına karşın Polatlı kesimi ovalık özellik gösterir.

İlçe toprakları içerisinde kalan en yüksek tepe Tepel Dağı üzerinde 1849 rakımlı Kel Tepe'dir. İlçenin kuzeybatısında bir yer işgal eder. Gene kuzeyde Karaşar bucağının doğusunda 1584 rakımlı Kavaklı dağı bulunur, Kırmir çayının ilçe topraklarını doğu batı istikametinde katettiği orta kısımlar ilçenin en alçak sahalarını oluşturur.

Beypazarı, İç Anadolu Bölgesi'nin kuzeybatı kesiminde Yukarı Sakarya Havzası'nda yer almaktadır. İlçe, step iklim tipinin İç Anadolu step kısmına girer. Yıllık yağışın, yarıya yakın kısmı kışın düşmesine karşın yaz mevsimi kurak geçer. Yağış rejimi Akdeniz kıyılarındakine benzemekle birlikte yıllık miktarın yarı yarıya az olması ile bu iklim tipinden ayrılır. Yıllık ortalama yağış miktarı 396,8 mm, yıllık sıcaklık ortalaması ise 12.9°C olarak belirlenmiştir.

Araştırma Sahasının Lokasyon Hritası

İnceleme sahasındaki akarsuların debileri az, rejimleri düzensizdir. İlçe dahilinde görülen başlıca akarsular şunlardır; Kirmir, İlhan, Aladağ, Süveri ve İnözü'dür.

Beypazarı ilçesinin kuzey kesimlerinde kahverengi orman toprakları, kalkersiz kahverengi orman topraklarına, merkez bölgesinde kahverengi, alüvyal ve kolüvyal toprak; güneyinde ise kolüvyal, tuzlu-sodik topraklar yaygın olarak görülür.

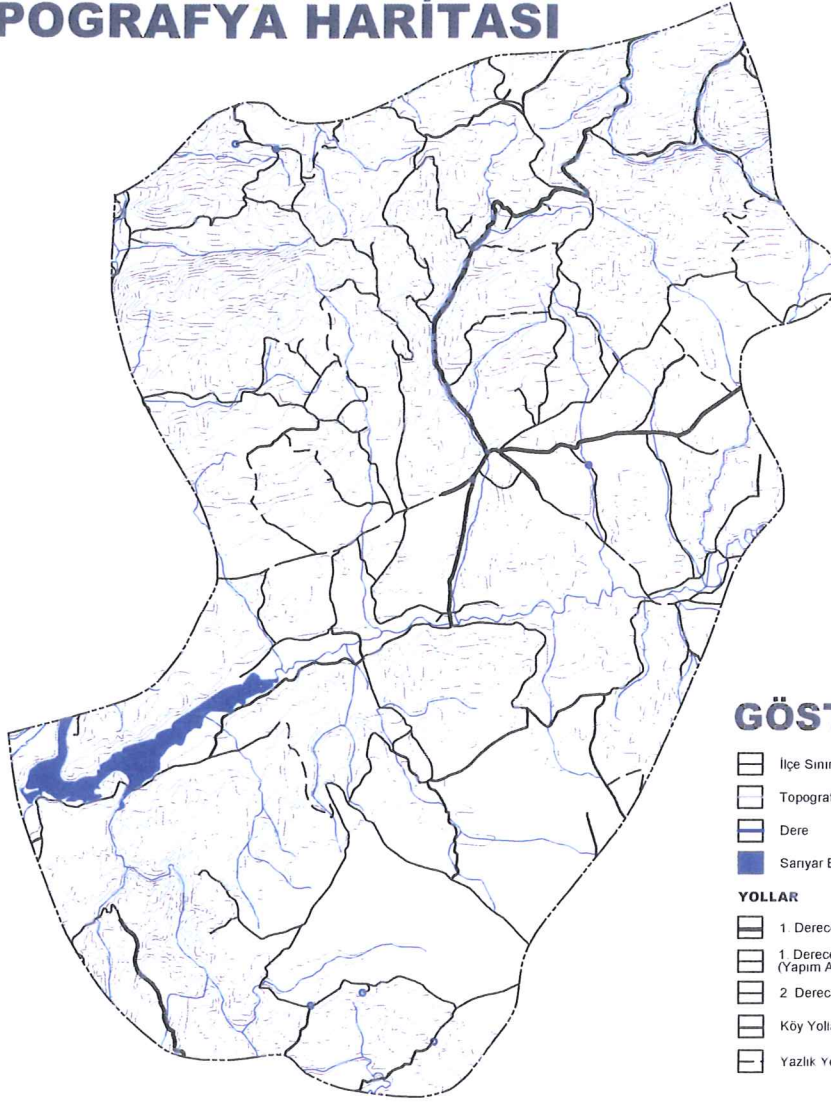
Beypazarı İlçesi, orman bakımından diğer komşu ilçelere nazaran zengin ve 1/5'i ormanlarla kaplı olmasına rağmen, geri kalan kısmı bozkır bitkileri ile örtülüdür. Kuzeyde yer alan ormanlık sahalarda sarıçam, meşe, köknar ve ardıç ağaç türleri bulunmaktadır. Kuzeyden güneye indikçe bitki örtüsü seyrekleşir ve bozkır bitki türleri görülür.

Son nüfus sayımı (2009) verilerine göre, Beypazarı İlçe merkezinin nüfusu 35 080, köy ve kasabalarla beraber Beypazarı İlçesi'nin toplam nüfusu 46 514 kişidir. Köylerin bir kısmı birden fazla mahalle yerleşmelerinden meydana gelmiştir. İnceleme sahasında ki eski yapılar genellikle iki üç katlı eski konaklardan meydana gelmiştir ve malzemesi çoğunlukla ahşaptır. Yeni yapılar daha fazla katlı, modern olup, genelde toplu yerleşme hakimdir.

Beypazarı'nın yerleşimi Prehistorik Zaman'a dayanabilir. M.Ö. 7. ve 8. Yüzyılda Frigler, M.Ö. 278-266'da Galatlar, daha sonra da Romalılar döneminde Lagania, daha sonrada Anadolu'ya hakim olan Bizans imparatoru İmparator Anastosius (494-513) döneminde Lagania Anastosiopolis ismini almıştır. Beypazarı ilçesi, Kütahya Beyi Germiyanoğlu Yakup Şah'ın (1300-1340) veziri Dinar Hezar tarafından 1075 yılında Rumlardan alınıp Germiyanoğlu Beyliği'ne katılmıştır. Bu nedenle Dinar Hezar ya da Germiyan Hezarı adından esinlenerek kasabaya Beyhezarı denilmiştir. Daha sonradan kasabayı fetheden beyin şimdiki Beytepe Mahallesi'nde bir mahalle ve büyük pazaryeri kurduğu, bu büyük ve meşhur pazarın zamanla Bey'in adı olan Hezar'ı da unutturarak Hezar kelimesinin yerini Pazar'a bıraktığı, Germiyan kelimesinin yerini de yalnızca Bey sözünün aldığı ve böylece adının Beypazarı olarak değiştiği tahmin edilmektedir. Beypazarı'nın tam olarak

BEYPAZARI İLÇESİ

TOPOGRAFYA HARİTASI

GÖSTERİM

- İlçe Sınırı
- Topografya Eğrisi
- Dere
- Sanyar Barajı

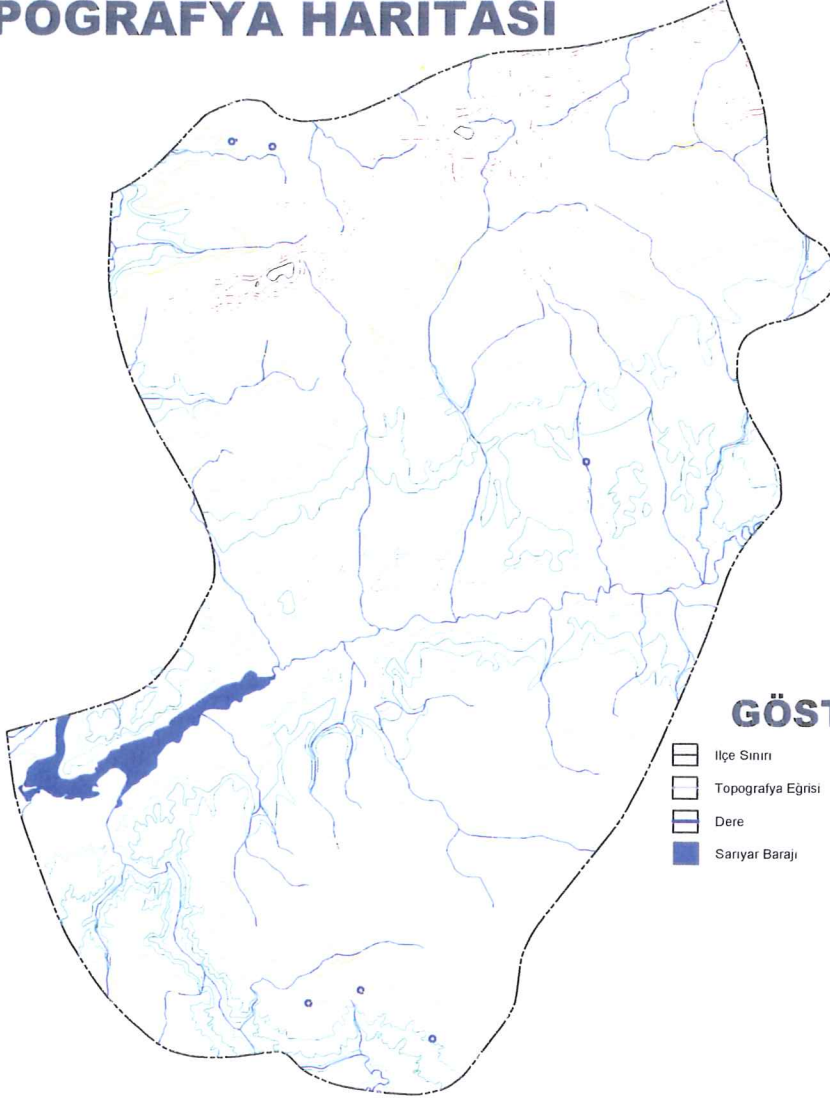
YOLLAR

- 1. Derece Yol
- 1. Derece Yol (Yapım Aşamasında)
- 2. Derece Yol
- Köy Yolları
- Yazlık Yollar

BEYPAZARI İLÇESİ

TOPOGRAFYA HARİTASI

GÖSTERİM

Ilçe Sınırı

Topografya Eğrisi

Dere

Sarıyar Barajı

YOLLAR

500 m

600 m

700 m

800 m

900 m

1000 m

1100 m

1200 m

1300 m

1400 m

1500 m

1600 m

1700 m

1800 m

Osmanlı yönetimine geçmesi, Orhan Bey'in Ankara'yı alması ile başlar. Beypazarı, Hüdavandigar (Bursa) Sancağı'na bağlı bir beylik merkezidir. Osmanlı Döneminde; Kütahya'nın başkent olmasından sonra, Ankara'nın sancak olmasından dolayı Beypazarı da subaşılık olmuştur. Beypazarı'nın Osmanlı yönetimine geçtikten sonra Bursa ili Hüdavandigar Livasına bağlı bir bucak merkezi olduğu (Hicri 1270-1280), 1854-1864 yılları Evkaf kayıtlarından anlaşılmaktadır. Daha sonra 1868'de Ankara Livasına bağlı bir ilçe durumuna getirilmiştir. (Atak, S. 2008)

Beypazarı ilçesinde ekonomi; tarım, ticaret, hayvancılık, sanayi ve el sanatlarına dayanmaktadır. İlçe nüfusunun % 67'si tarımla uğraşmaktadır. Ekili-dikili alanların büyük bir kısmı tahıl tarımına ayrılmıştır. En çok buğday yetiştirilmektedir. Bunu arpa, sebzeler ve endüstri bitkileri izlemektedir. İlçede yer altı sularından maksimum yarar sağlandığı yerlerde sebze tarımı oldukça yaygındır. İnceleme sahasındaki sebze tarımı üretiminde havuç en fazla paya sahip olup, 2009 yılındaki üretim miktarı 100.000 tondur. Havuçtan sonra sırasıyla en çok marul, ıspanak, domates yetişmektedir. Beypazarı iklimi ve toprağı meyveciliğe de elverişli olduğu halde, sebzeçilik kadar ileri gidememiştir. Meyvecilik, sebzeçilikte olduğu gibi sadece merkez ve çevresinde değil en uzak köylere kadar yayılmıştır. En çok üretilen meyveler üzüm, elma ve armuttur.

Beypazarı'nda hayvancılık tarımdan sonra önemli bir geçim kaynağıdır. Özellikle köylerin yarısına yakınının dağlık bölgelerin oluşu ve buralarda geniş meraların bulunması ilçeyi önemli bir hayvancılık merkezi haline getirmiştir. Sahanın çevresindeki dağlık bölgelerde bulunan geniş meralara sahip köylerde, özellikle tavukçuluk, arıcılık, Ankara Keçisi ve koyunculuk ve sığırcılık büyük oranda artmıştır. İlçe merkezinde en fazla kanatlı hayvan yetiştiriciliği yapılmaktadır. İlçe merkezinde ve köylerinde kurulan modern tavuk kümesleri örnek niteliktedir. Bursa'dan sonra ikinci gelmektedir. Küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinde ise koyun en fazla paya sahip olsa da Ankara Keçisi yetiştiriciliği daha ön plandadır. Fenni arıcılıkta oldukça ilerleme göstermiştir. Birçok üreticinin geçim kaynağı olmuştur. İlçedeki büyükbaş hayvanlardan gerek et ve gerekse güç olarak yeterince faydalanılmaktadır.

İlçede, yöre halkına geçim sağlayan bir tavuk fabrikası, bir yem fabrikası, bir hayvansal ürünler çiftliği, bir un fabrikası, iki çeltik fabrikası ve karoser sanayi bulunmaktadır. Beypazarı ve çevresi gün geçtikçe gelişmiş özellik turizm yönünden tanıtımları bu ilçenin isminin ülkemiz çapında duyulmasını sağlamıştır. Doğal güzellikleri ve tarihi zenginlikleri ile önemli bir turizm potansiyeline sahiptir.

1. 2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmamızda, Beypazarı İlçesi'nin doğal, beşeri ve ekonomik kaynakları araştırılarak, ilçe ile ilgili olarak gelecekte yapılacak olan ekonomik ve fiziki planlamalara katkı sağlamak hedeflenmiştir.

1. 3. Materyal ve Metot

“Beypazarı İlçesi'nin Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası” konulu çalışmamızda esas uygulanan metot, gezi-gözlem yöntemi olmuştur. Bu yöntemi uygulamadan önce inceleme sahasına ait yazılı kaynaklar taranmış, kamu kuruluşlarına ait dokümanlardan yararlanma yoluna gidilmiştir. Bu konuda Harita Genel Komutanlığı'nın 1/100.000 ölçekli topografya haritasının saha ile ilgili paftaları; M.T.A.'nın jeoloji ve hidroloji raporları; D.İ.E.'in istatistik bültenleri; D.S.İ.'nin yer altı ve yer üstü sularına ait seviye ve akım rasatları; D.M.İ.G.M.'nin rasat değerleri kullanılmıştır. Ayrıca, Beypazarı İlçesi ve yakın çevresi üzerine hazırlanan makale, tez, rapor gibi eserlerden de yararlanılmıştır. Bunların dışında, tarım, sağlık, eğitim, emniyet vb. konularda, ilçe ve il müdürlüklerden istatistiksel verilerin elde edilme yolu tercih edilmiştir.

Çalışmalarımızın ikinci aşamasında arazide gerçekleştirilen gezi-gözlem metodu çerçevesinde bilgi edinilmiştir. İnceleme sahasına 2009 ilkbaharında ve 2010 yaz olmak üzere, farklı tarihlerde birçok kere gidilerek gözlem yoluyla da bilgiler toplanmıştır. Ayrıca bazı coğrafi unsurların fotoğrafları çekilerek, mülakat ve gözlem sonucu elde edilen bilgiler sağlamlaştırılmıştır.

Çalışmamızın son bölümünde, toplanan verilerle coğrafya biliminin ilkelerine sadık kalınarak tezin yazım aşamasına geçilmiştir. Bu doğrultuda metin kısımları, tablo,

şekil, fotoğraf, grafik, istatistiksel veriler, vb. unsurlarla desteklenen tez çalışması bu günkü şekline dönüştürülmüştür.

2. FİZİKİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

2.1. Jeolojik Özellikler

Beypazarı İlçesi'nin doğu, kuzey, güney ve orta kesimleri ikinci zaman arazilerle kaplıdır. İlçe merkezine rastlayan volkanik kütlelerin kuzey kenarlarında tüf ve lavlarla başlayan ara tabakalaşma üst üste volkanik çakıllardan oluşan serilerle örtülmüştür. İlçe merkezindeki neojen arazi akarsu aşındırmaları ile yer yer parçalanmıştır. Başta Kirmir ve Aladağ çaylarının geçtiği vadiler alüvyonlarla kaplıdır, bu alüvyonların ana maddesi granitin parçalanmasından meydana gelmiş kildir. (Per, E. 2006, sf. 18-19-20)

İnceleme sahası, 800 m yükseklikte olan dolgu yüzeyi üzerinde yer almaktadır. Neojenden itibaren belirgin iklim koşullarına bağlı olarak Sakarya Nehri ve kolları buradaki yumuşak örtüye yerleşmiştir. Pliosen Jipsleri ile bazı kısımlarda onun altında yer alan Lütesien kumtaşlarından oluşan dolguyu hızla aşındırarak temele sürempoze bir şekilde gömülmüştür.(Gürgen, G. 1993, sf.285)

Miosen'e ait kayaçlar yörede en fazla yeri kaplamaktadır. Başören Köyü civarında çakıltaşı, gre, marn, bitümlü şist ve tüfit ve Bağözü Köyü civarında çakmak taşı, Erenler Tepe civarında volkanik breş, anglomera, tüf ve bazalt kayaçları görülür. Pliosen'e ait, Tekke Köyü civarında gre ve şist, Acıköy civarında kireç taşı, marn ve jips gibi kayaçlar görülmektedir. Pleistosen'e ait kayaçlar; Ayvaşık ve Provakaşı Tepe civarında gevşek tutturulmuş çakıl ve grelerdir. Alüvyona ait kayaçlar, İnözü deresi boyunca uzanan yamaç molozu ve teraş çakıllardır.

Beypazarı ve çevresinde; Beypazarı formasyonu, Bozkır formasyonu, Gölbaşı formasyonu ve Alüvyon yüzeyler görülmektedir.

Beypazarı Formasyonu (Tbe)

Beypazarı Formasyonu, altta başlıca çakıltaşı, kilitaşı, kumtaşı, silttaşı, kömürlü kilitaşıdan oluşmaktadır. Formasyonun alta kesimleri genellikle kırmızı renktedir. Orta kesimleri ise kumtaşı, silttaşı, marn, killi kireçtaşı, marn, jips, siltli ve tüflü marn, Beypazarı dolayında trona içeriklidir. Birimin üst kesimleri ise sarımsı kireçtaşı, yer yer killi kireçtaşıdan ibarettir. Miskinedere Formasyonu üzerinde uyumsuz olarak bulunan Beypazarı Formasyonu, yaklaşık 600 m kalınlıkta ve yaşı Alt ve Orta Miosen olarak belirlenmiştir. (Ankara İli ve Çevresi Jeoloji Raporları, M.T.A., s:73)

Bozkır Formasyonu (Tbo)

Bozkır Formasyonu, alacalı jips, alacalı jipsli marn, mavi ve yeşil tüfit, az çakıltaşı, kumtaşı ve çamurtaşından oluşmaktadır. Yaklaşık 500 m kalınlıkta ve Üst Miosen'dir. (Ankara İli ve Çevresi Jeoloji Raporları, M.T.A., s:73-74)

Gölbaşı Formasyonu (Tg)

Gri, boz kırmızı renkte tutturulmamış ve az tutturulmuş çakıltaşı, kumtaşı, milttaşı ve az çakıltaşından oluşmaktadır. Birim Üst Miosen ve Pliosen yaşıdır. (Ankara İli ve Çevresi Jeoloji Raporları, M.T.A., s:74)

Alüvyon (Qa)

Araştırma sahasında Sakarya ve Ankara çaylarının kolları boyunca alüvyon örtüleri yer almaktadır. Bunlar, yer yer çok ince kum, mil ve killi formasyonlardan oluşmaktadır.

2.2. Jeomorfolojik Özellikler

İlçe toprakları kuzeyden Işık, Aladağ ve Köroğlu dağları ile çevrili olup bu bu dağlardan ayrılan kollar ilçe merkezine kadar alçalarak seyreder. Bu dağlar güneye doğrudan uzanarak ve yeniden yükselerek bir sürü irili ufaklı dağ ve tepeleri meydana getirirler. Genel olarak engebeli olan ilçe toprakları Polatlı'ya doğru ovalıktır.

İlçe toprakları içerisinde kalan en yüksek tepe, Tepel Dağı üzerinde 1849 rakımlı Kel Tepe'dir. İlçenin kuzey batısında bir yer işgal eder. Gene kuzeyde Karaşar bucağının doğusunda 1584 rakımlı Kavaklı dağı bulunur, Kirmir çayının ilçe topraklarını doğu batı istikametinde katettiği orta kısımlar ilçenin en alçak sahalarını oluşturur. Bu sahalar alçak olduğu kadar da düzdür. 500-750 metre arasında yükseklik gösteren bu kısımlar doğu batı yönünde 14 km. genişlikte bir şerit halinde uzanır. Bağ, bahçe ziraatının yayılma alanı bulduğu ve yoğunlaştığı bu bölge aynı zamanda nüfusunda yoğunluk kazandığı yerdir. Sulama imkanının olmadığı yerleri bağ sahaları, sulama imkanının olduğu yerleri de sebze bahçeleri kaplamıştır.

Güneye doğru arazi tekrar yükselmeye başlar, 1000 metreye varan yükseklik Sakarya vadisinde tekrar 750 metreye düşer, bu vadi kenarı da sebze, meyve ve bağ sahalarına ye vermiştir. Bu dağlar arasında vadi şebekesi oldukça sıktır ve vadilerin tabanı alüvyonlarla kaplıdır. Eğim çok az, rakım alçaktır ve sebze tarımı için oldukça verimlidir. Aladağ, Süveri, Kirmir, Sakarya ve onların irili ufaklı kolları uzaktan bakıldığı zaman gür bir ormanı hatırlatır. Genellikle dar olan vadi tabanları Kirmir kenarında çok genişlemiş ve yer yer geniş yerleri ova ve çiftliklere yer vermiştir.

Beypazarı ilçesi, monoklinal yapısal şekiller ile kuzeybatısında yer alan KD-GB yönlü aşınım yüzeylerinin eteklerinde yerleşmiştir. Yine şehrin üzerine yerleştiği 800 m yüksekliğindeki Pliosen yaşlı plato alanı da bu kademelerdendir.

2.3. İklim Özellikleri

İklim beşeri ve ekonomik faaliyetleri etkileyen önemli bir coğrafi parametredir. Bu çerçevede, Beypazarı'nın iklim özelliklerini ortaya koymak çalışmamızın ilerleyen bölümlerindeki beşeri ve ekonomik coğrafya olaylarının anlaşılmasına yardımcı olacaktır.

Beypazarı'nın iklim özelliklerinin belirlenmesinde, DMİGM.'den temin edilen uzun yıllara ait rasat değerleri kullanılmıştır.

Beypazarı ve çevresinin iklimini ortaya çıkmasında planeter ve coğrafi faktörlerin etkiler görülmektedir.

Planeter faktörlerden olan güneşlenme süresi, Nisan ayından Ağustos ayına kadar sürekli artış gösterir. Maksimum güneşlenme süresi, Ağustos ayındadır. Daha sonra azalmaya başlayan güneşlenme süresi, Eylül ayından Ekim ayına geçişte büyük düşüş gösterir. Aralık ayında ise minimum seviyeye iner (Tablo 1).

Tablo 1. Beypazarı'nın Güneşlenme Sürelerinin Aylara Göre Dağılımı (1975-2006)

Aylar	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ort.
	4.5	3.4	5.1	4.2	6.2	10.3	16.3	16.5	15.8	10.0	5.8	3.2	8,44

Kaynak: DMİGM, 2009

2.3.1. İklim Elemanları

Bir yerin iklimini, yıllık sıcaklık, basınç, rüzgar, nemlilik ve yağış gibi elemanların uzun yıllar etkili olması ortaya çıkarır. Bu elemanlara iklim elemanları denir. Bir sahadaki iklim elemanlarının mevsimlere, aylara göre gösterdiği değişimler bunların dağılımları ile bu dağılımı etkili olan faktörler, o sahadaki iklim özelliklerini oluşturur (Duru-Aksoy-Olgun, 2001).

2.3.1.1. Sıcaklık

Beypazarı'nda yıllık ortalama sıcaklık $12,9^{\circ}\text{C}$ olarak belirlenmiştir. Bu değer, Beypazarı'nın yakın çevresinde yer alan merkezlerin yıllık ortalama sıcaklıklarından (Ankara $11,8^{\circ}\text{C}$, Nallıhan $12,3^{\circ}\text{C}$, Ayaş $12,4^{\circ}\text{C}$) yaklaşık olarak $0,5-1^{\circ}\text{C}$ fazladır. Aylık ortalama sıcaklık eğrisini yıl içerisindeki gidişatı incelendiğinde, en soğuk ayın $1,0^{\circ}\text{C}$ ile Ocak ayı, en sıcak ayın $24,8^{\circ}\text{C}$ ile Temmuz ayı olduğu görülür (Tablo 2, Şekil 1). Aylık ortalama sıcaklığın yıl içindeki seyrine bakıldığında Ocak ayından, Temmuz ayına kadar sürekli bir artış, Temmuz ayından itibaren de sürekli bir düşüş dikkati çekmektedir.

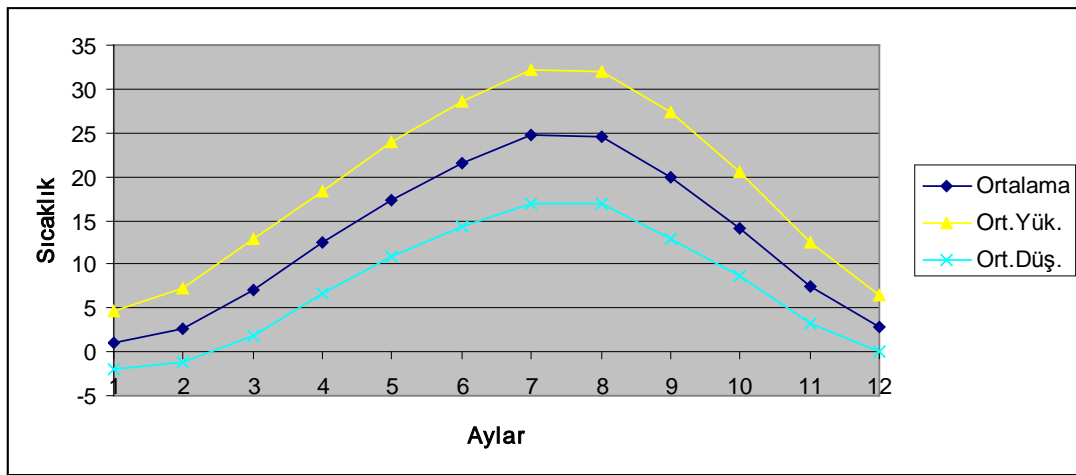
Tablo2. Beypazarı'nda Ortalama, Ortalama Yüksek ve Ortalama Düşük Sıcaklıkların Aylara Dağılımı (1975-2006)

Aylar	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ort.
Ortalama Sic.($^{\circ}\text{C}$)	1,0	2,7	7,0	12,4	17,3	21,5	24,8	24,5	20,0	14,0	7,4	2,9	12,9
Ort.Yük. Sic.($^{\circ}\text{C}$)	4,6	7,2	12,8	18,4	23,9	28,5	32,1	31,9	27,3	20,5	12,5	6,4	18,8
Ort.Düş. Sic.($^{\circ}\text{C}$)	-1,9	-1,2	1,8	6,7	10,8	14,2	17	16,9	12,8	8,6	3,3	0	7,4

Kaynak: DMİGM, 2009

Ortalama yüksek sıcaklık eğrisinin yıl içerisindeki gidişatı incelendiğinde sıcaklığın Ocak ayından, Temmuz ayına kadar sürekli bir artış göstererek Temmuzda $32,1^{\circ}\text{C}$ 'ye ulaştığı görülür. Temmuz ayından itibaren sürekli düşen sıcaklıklar Aralık ayında $6,4^{\circ}\text{C}$ 'ye iner (Tablo 2, Şekil 1).

Ortalama düşük sıcaklıklar ise $-1,9^{\circ}\text{C}$ ile Ocak ve $-1,2^{\circ}\text{C}$ ile Şubat aylarında gerçekleşmiştir. Bölgede kaydedilen en yüksek sıcaklık 2000 yılının Temmuz ayında 43°C 'dir. En düşük sıcaklık ise 2006 yılının Ocak ayında $-19,2^{\circ}\text{C}$ olarak gerçekleşmiştir (Tablo 2, Şekil 1).

Şekil 1. Beypazarı'nda Ortalama, Ortalama Yüksek ve Ortalama Düşük Sıcaklıkların Aylara Göre Dağılışı

Sıcaklığın mevsimlere dağılışı incelendiğinde, en soğuk mevsimin $2,2^{\circ}\text{C}$ ile Kış, en sıcak mevsimin ise $23,6^{\circ}\text{C}$ ile Yaz olduğu görülür. (Tablo 3). Sonbahar mevsimindeki sıcaklık ortalaması ilkbahar mevsimindeki sıcaklık ortalamasından yüksektir (Tablo 3). Bunun nedeni yaz mevsiminden çıkmış olmasıdır.

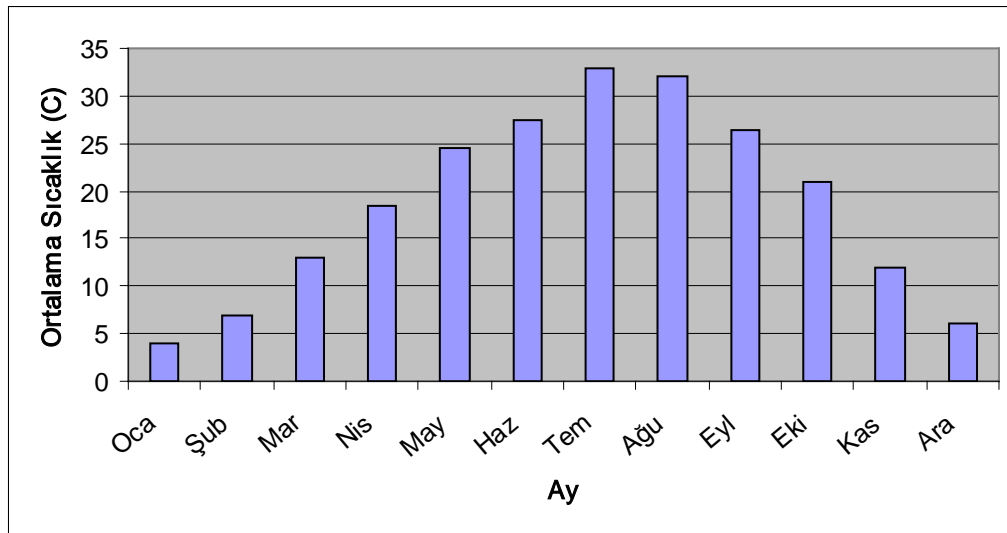
Tablo 3. Beypazarı'nda Ortalama Sıcaklıkların Mevsimlere Göre Dağılımı (1975-2006)

Mevsimler				
Kış	İlkbahar	Yaz	Sonbahar	Y.O.
$2,2^{\circ}\text{C}$	$12,2^{\circ}\text{C}$	$23,6^{\circ}\text{C}$	$13,8^{\circ}\text{C}$	$12,9^{\circ}\text{C}$

Beypazarı Meteoroloji İstasyonu Müdürlüğünden elde edilen meteoroloji istatistiklerine göre yıllık ortalama sıcaklık değeri 13°C 'dir. En yüksek sıcaklık değerine 43°C ile Temmuz (2000), en düşük sıcaklık değerine ise $-17,7^{\circ}\text{C}$ ile Şubat

(1985) yılında rastlanmıştır. Yine aynı rasatlara göre ortalama maksimum sıcaklık yıllık $18,8^{\circ}\text{C}$ olup, temmuz ayı $32,1^{\circ}\text{C}$ ortalama maksimum sıcaklığı ile yılın en sıcak ayıdır. Ortalama minimum sıcaklık yıllık $7,6^{\circ}\text{C}$ olup, ocak ayı $-1,1^{\circ}\text{C}$ ortalama minimum sıcaklığı ile en soğuk aydır (Anonim, 2006).

Orta Anadolu Bölgesinin kuzeybatısında yer alan Beypazarı'nın ortalama sıcaklığı 13°C , Ankara'da ise $11,7^{\circ}\text{C}$ 'dir. Merkezler arasında kısa mesafede sıcaklık farkının olmasının nedeni yeryüzü şekilleridir. Ankara'nın ortalama yükseltisi 830-1.200 m arasında iken Beypazarı ilçesi 600-750 m ler arasında yerleşmiştir. Şehrin kuzeyine doğru ise yükseltiler artar ve 750 m dir. İnözü Vadisi'nin şehrin içinde ve kuzeyinde yükseltisi 600 ile 850 m arasındadır.

Şekil 2. Beypazarı İlçesi Aylık Ortalama Sıcaklıkları

Ankara'nın en alçak yeri dahil Beypazarı şehrinin en yüksek yerinden daha yüksektir. Beypazarı'nın yükseltisi daha az olduğundan sıcaklık ortalaması yüksektir. Yine İnözü Vadisi derin bir vadi olduğundan çevresine göre daha korunaklıdır ve mikro klima alanı özelliği gösterir (Şekil 2).

2.3.1.2. Don Olaylı Günler

İnceleme sahasında, Mayıs ayından Eylül ayına kadar don olaylı gün yaşanmamıştır. Don olaylı toplam gün 68,9 gündür. Don olaylarında yükselti (675

m) ve karasallık etkilidir. Yıl içerisinde don olaylı günün en fazla olduğu ay 19,6 ile Ocak ayıdır. Bu ayı Şubat ve Aralık ayları takip eder. (Tablo 4)

Tablo 4. Beypazarı'nın Don Olaylı Günlerin Aylara Dağılımı (1975-2006)

Aylar	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ort.
Gün Sayısı	19,6	15,9	10,3	1,1						0,4	6,3	15,3	68,9

Kaynak: DMİGM, 2009

2.3.1.3. Basınç ve Rüzgarlar

Hava basıncı ve rüzgarlar, önemli iklim elemanlarıdır. Hava basıncı yükseltiyeye, yerçekimine, sıcaklığa ve dinamik etkenlere göre değişir.

2.3.1.4. Basınç

Beypazarı'nda ortalama basınç 937,02 mb olarak tespit edilmiştir. En yüksek ve en düşük basınç arasındaki fark 5,8 mb dır. Yıl içerisindeki en düşük basınç ortalaması 934,3 mb ile Temmuz ayında, en yüksek basınç ortalamasına ise 940,1 mb ile Kasım ayında rastlanır. Aralık ayından itibaren basınç azalması Nisan ayına kadar devam eder (Tablo 5).

Tablo 5. Beypazarı'nda Ortalama Basıncın Aylara Dağılımı (1975-2006)

Aylar	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ort.
MB	938,8	937,5	936,1	934,7	935,7	935,4	934,3	935	937,5	939,7	940,1	939,4	937,0

Kaynak: DMİGM, 2009

2.3.1.5. Rüzgar

Beypazarı'nda rüzgarların yıl içindeki ortalama esme sayıları incelendiğinde; Ocak ayında en yüksek frekansa 105,0 ile NE yönlü rüzgar sahiptir. Aynı ayda 104,7 ile ENE takip eder. Ocak ayında en düşük rüzgar frekansı 11,3 ile NW'dir. Şubat'ta en yüksek frekans 88,7 ile NE sektörlü rüzgara aittir. Bunu 78,1 ile ENE ve 70,5 ile SW takip eder (Tablo 6).

Mart ayında da en yüksek frekansa sahip yön WSW'dir. En düşük yüzgar frekansı 14,3 ile SSE'dir. Nisan ayında en yüksek frekansa sahip 98,6 WSW, en düşük frekansa sahip yön ise 16,2 ile SSE'dir (Tablo 6).

Haziranda en fazla rüzgar 93,3'lük değerle SW'ye aittir. En düşük frekanslı rüzgar 15,7 ile SE'dir. Ağustos ayında bir önceki ayda olduğu gibi en yüksek frekansa sahip yön SW'dir. En düşük rüzgar frekansı, 17,4 ile SE yönüne aittir.

Tablo 6. Beypazarı'nın Aylık Rüzgar Frekansları (1975-2009)

	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	EK	K	A	Y.O
N	18,5	24,8	28,5	37,7	41,5	46,7	49,8	50,2	49,3	42,3	30,2	21,3	36,7
NNE	76,9	64,8	59,6	57,3	51,3	46,0	39,8	43,4	53,5	73,9	89,1	87,3	61,9
NE	105,0	88,7	79,1	67,0	51,3	42,1	37,3	38,5	38,0	59,6	100,5	113,3	68,4
ENE	104,7	78,1	63,4	51,7	47,9	35,7	29,9	31,1	33,5	48,6	77,5	106,0	59,0
E	46,8	38,2	34,4	29,8	31,8	22,1	20,6	19,7	21,1	28,0	33,5	42,4	30,7
ESE	39,5	33,1	27,3	23,6	25,1	19,0	17,8	19,3	22,1	28,0	31,3	36,1	26,8
SE	18,9	17,5	16,4	17,1	18,6	15,7	19,2	17,4	15,0	17,3	20,2	19,8	17,8
SSE	21,3	17,5	14,3	16,2	17,5	17,5	16,5	17,5	14,8	16,3	20,0	18,9	17,4
S	22,9	21,6	30,6	28,9	33,6	35,3	40,3	38,5	32,6	30,5	26,8	26,6	30,7
SSW	39,6	39,7	41,7	42,2	50,0	43,1	49,4	54,8	54,0	54,6	43,3	45,8	46,5
SW	64,8	70,5	93,1	98,0	101,4	93,3	104,1	107,9	93,9	83,9	59,3	62,2	86,0
WSW	59,7	65,6	102,7	98,6	84,9	80,6	92,6	92,9	82,0	81,9	59,2	48,7	79,1
W	17,9	22,4	37,6	38,2	43,4	42,9	44,4	42,4	40,9	33,3	22,1	21,5	33,9
WNW	12,2	17,9	26,5	26,1	30,3	37,7	36,6	35,2	39,4	37,0	22,3	13,2	27,9
NW	11,3	19,2	27,4	27,6	36,7	53,0	49,8	40,9	41,4	30,9	19,3	12,7	30,9
NNW	15,6	23,3	31,8	33,9	52,1	66,8	71,1	67,9	61,5	41,9	22,8	13,7	41,9

2.3.1.6. Nem ve Yağışlar

Yağışın oluşabilmesi için, zeminden buharlaşan suyun atmosferin üst katmanlarında soğuması ve soğuyan havanın nispi (bağıl) nem oranının %100'ü geçmesi gerekmektedir.

2.3.1.7. Nispi Nem

Beypazarı'nda ortalama nispi nem miktarının aylara göre dağılımı incelendiğinde; Ocak ayından Ağustos ayına kadar sürekli düşme, Eylül ayından Aralık Ayına kadar sürekli yükselme gözlemlenmektedir. Nispi nemin en yüksek olduğu ay %76,8 ile Ocak, en düşük olduğu ay ise %49,5 ile Temmuz ayıdır (Tablo 7).

Tablo 7. Beypazarı'nda Nispi Nemin Aylara Dağılımı (1975-2006)

Aylar	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ort.
%	76,8	70,8	63,4	59,7	57,2	52,7	49,5	50,4	52,4	61,6	69,8	76,4	61,72

Kaynak: DMİGM, 2009

Beypazarı'nda ortalama bulutlu gün sayısı yıllık 169,8 gündür. Bulutlu gün sayısının en fazla olduğu ay 19,7 gün ile Mayıs, en düşük olduğu ay ise 10,8 ile Eylüldür.

Beypazarı'nda açık günlerin yıllık toplamı 101,3 gün, kapalı günlerin yıllık toplamı 93,9 gündür. Açık günlerin en fazla olduğu ay 16,5 gün ile Ağustos, en az olduğu ay ise 3,2 gün ile Aralıktır. Kapalı günlerin en fazla olduğu ay 15,6 gün ile Aralık, en az olduğu ay ise 2,6 gün ile Temmuzdur (Tablo 8).

Tablo 8. Beypazarı'nda Açık, Kapalı ve Bulutlu Günlerin Aylara Dağılımı (1975-2006)

Aylar	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ort.
Açık Gün Sayısı	4,50	3,40	5,10	4,20	6,20	10,30	16,30	16,50	15,80	10,00	5,80	3,20	8,44
Kapalı Gün Sayısı	15,1	11,4	9,4	8,4	5,1	3,2	2,6	3,1	3,3	6,9	9,8	15,6	7,82
Bulutlu Gün Sayısı	11,4	13,5	16,5	17,4	19,7	16,4	12,1	11,4	10,8	14,1	14,3	12,2	14,15

Kaynak: DMİGM, 2009

Sisli gün sayısının yıllık toplamı 8,1 gündür. Sisli günlerin en fazla olduğu aylar 2,9 gün ile Aralık ve Ocak, en az olduğu ay ise 0,1 gün ile Nisan ve Ekim aylarıdır. Mayıs, Haziran, Temmuz, Ağustos aylarında ise sise rastlanmamaktadır (DMİGM, 2009).

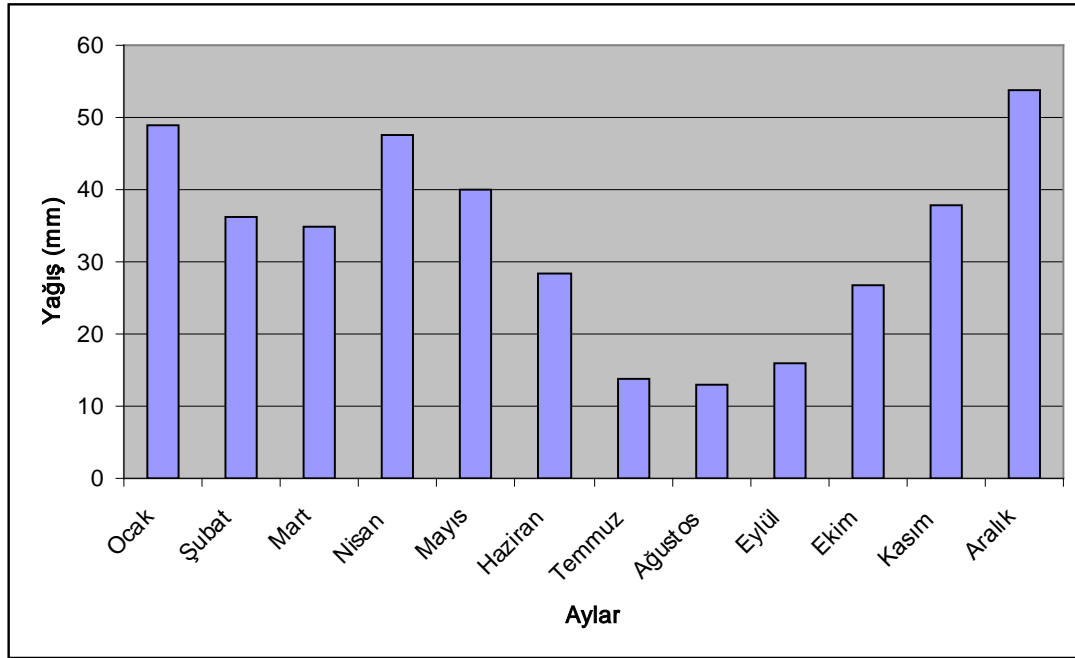
2.3.1.8. Yağış

Beypazarı, yıllık ortalama 396,8 mm yağış almaktadır. En fazla yağışlı ay 53,8 mm ile Aralık, en az yağışlı ay 13 mm ile Ağustostur. Yağış miktarı, Nisandan Eylül'e kadar düşer Eylül'den Ocak ayına kadar tekrar artmaya başlar (Tablo 9, Şekil 3).

Tablo 9. Beypazarı'nda Ortalama Yağışın Aylara Dağılımı (1975-2006)

Aylar	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Toplam
mm.	49	36,1	34,9	47,6	39,9	28,3	13,7	13	15,9	26,8	37,8	53,8	396,8

Kaynak: DMİGM, 2009

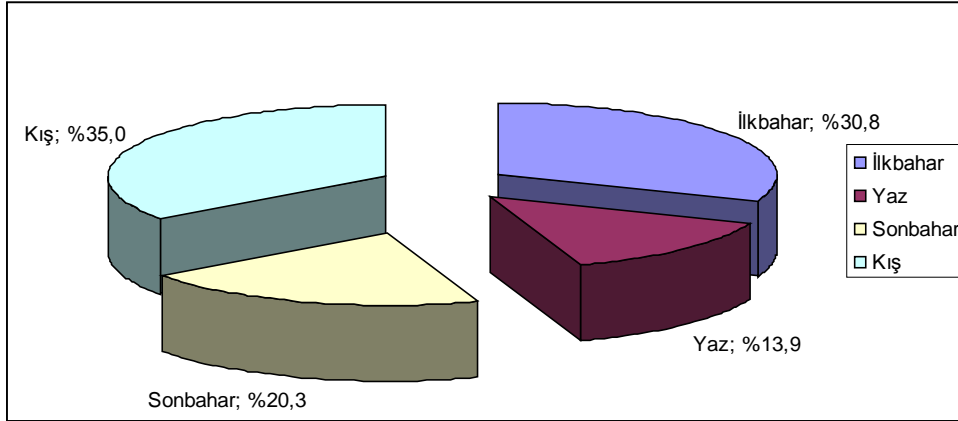
Şekil 3. Beypazarı Yıllık Ortalama Yağışın Aylara Dağılımı

Yağışın mevsimlere dağılımına bakıldığında, en fazla yağış 138,9 mm ile Kış mevsiminde (%35,0), en az yağış ise 55 mm ile Yaz mevsiminde (%13,9) görülmektedir. Kış mevsiminden sonra en fazla yağış İlkbahar mevsiminde (%30,8) ve Sonbahar mevsiminde (%20,3) görülür (Tablo 10, Şekil 4).

Tablo 10. Beypazarı'nda Yıllık Ortalama Yağışın Mevsimlere Dağılımı (1975-2006)

Mevsim	İlkbahar	Yaz	Sonbahar	Kış
Mm	122,4	55,0	80,5	138,9
%	30,8	13,9	20,3	35

Kaynak: DMİGM, 2009

Şekil 4. Beypazarı Yıllık Ortalama Yağışın Mevsimlere Dağılımı

İnceleme sahasında yıllık yağışlı gün sayısı 97,9 gün, ortalama kar yağışlı gün sayısı 17,5 gün, kar örtülü gün sayısı 16,8 gün, sisli gün sayısı 8,1 gün, dolulu gün sayısı 0,7 gün, kırılgılı gün sayısı 47 gün, orajlı gün sayısı 12,7 gün olarak tespit edilmiştir (DMİGM, 2009)

Beypazarı Orta Anadolu'nun kurak bölgeleri kadar kurak değildir; ancak, kuzeydeki ılıman Karadeniz iklimi kadar da yağış almaz. Yağış rejimi Akdeniz kıyılarındakine benzemekle birlikte, yıllık miktarın yarı yarıya az olması ile bu iklim tipinden ayrılır. Yıllık yağış ortalaması 396,8 mm dir. İklim sınıflandırmasına göre yıllık yağış miktarı 250-550 mm arasında olan yerlerin yarı kurak olarak nitelendirilmesiyle, bölge yarı kurak olarak değerlendirilmiştir (Torun, 2004). Yağışların daha çok sonbahar ve ilkbahar aylarında düştüğü görülmektedir. Yağışın en yüksek olduğu ay aralık, en düşük olduğu ay Eylül ayıdır.

Beypazarı ve çevresinde yıllık yağış miktarı 396,8 mm, Ankara'da ise bu miktar 380 mm dir. Yağışın kısa mesafede değişim göstermesi, yer şekillerinin kısa mesafede değişmesiyle ilgilidir. Yurdumuzu etkileyen kuzeybatı yönlü depresyonlar yağışı ilk olarak Beypazarı'nın Koroğlu Yamaçlarına bırakır. Bakı etkisiyle Beypazarı'nın kuzeyi daha fazla yağış almaktadır.

Genel olarak Beypazarı, en çok yağışı kış aylarında, en az yağışı ise yaz aylarında almaktadır. Yarı kurak bir iklime sahip olması daha çok tahıl tarımı ve sebze tarımının yaygınlaşmasına neden olmuştur.

2.4. Hidrografik Özellikler

İnceleme sahasının başlıca hidrolojik unsurlarını akarsular, kaynaklar ve yer altı suları oluşturmaktadır.

İnceleme sahasındaki akarsuların debileri az, rejimleri düzensizdir. Akarsuları tarım sulamalarına yetmemektedir. İlçe dahilinde görülen başlıca akarsular şunlardır; Kirmir, İlhan, Aladağ, Süveri ve İnözü çaylarıdır.

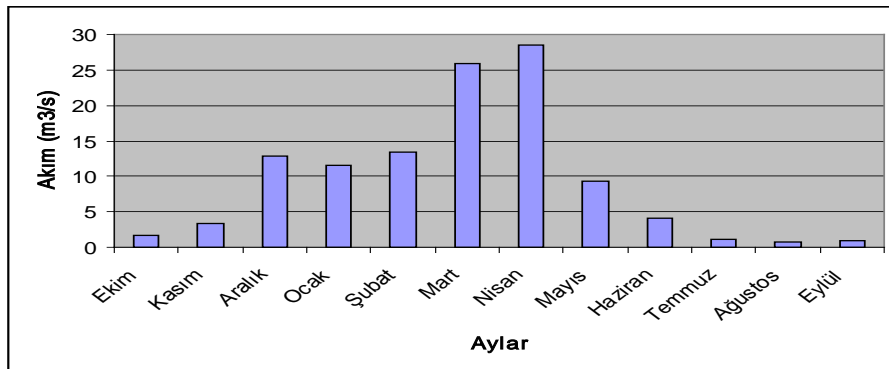
Kirmir Çayı, Kızılcahamam bölgesinden gelerek Beypazarı ilçesi dahilinde Süveri ve İlhan çayları ile ilçe merkezinden geçen İnözü çayını aldıktan sonra Sakarya'ya, Beypazarı'na bağlı Veliğa Çiftliği ve Mihaliçcik'in Uşakbükü köyü önünde karışır. Güney yönünde Ankara suyu, Porsuk suyu ile birleşerek Sakarya ismini ilçemiz sınırları içinde alır. Kirmir yaz aylarında Sakarya ile birleşeceği yerlerde dahi 3 m. genişliğinde 30 cm derinliğinde akar. Bu çaya Süveri ve Ayaş'tan geçen bir dere ile birleşen İlhan Çayı da karışır.

Kirmir çayı ilkbaharda karların erimesi ve yağmurların fazlalığı ile akımı artar (Tablo 10, Şekil 5). Suların bolluğu kışın da devam eder. Bu aylarda geçit vermez. Kirmir çayında bağ ve bahçelerin sulamasında faydalandığı gibi, setler yapılarak arklar ve motopomlarla çeltik tarlaları, bostanlar, sebzeler ve diğer hububat sulanır .

Tablo 11. Kirmir Çayının Aylık Ortalama Akım Değerleri (2006)

Aylar	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül
Kirmir	1,77	3,31	12,82	11,62	13,49	25,81	28,43	9,32	4,14	1,2	0,69	0,98

Kaynak: DSİ Bölge Müdürlüğü, 2009

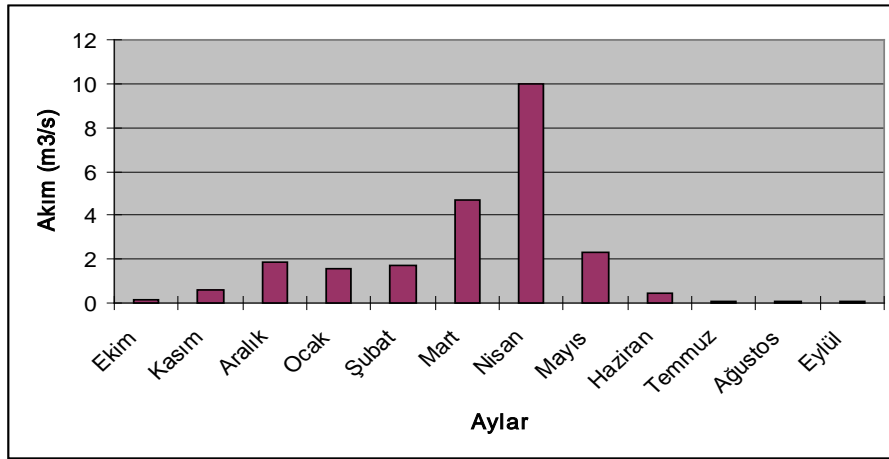
Şekil 5. Kirmir Çayının Aylık Ortalama Akım Değerleri

Süveri Çayı, ilin Karaşar bucağından doğar. Karaşar dağlarından doğan Dikenli deresi ve Saray köyünden gelen Saray deresi, Dereli köyünün 500 m üstünde birleşerek bu çayı oluşturur. Çevresinde çeltik tarımı da yapılır (Tablo 12, Şekil 6).

Tablo 12. Süveri Çayının Aylık Ortalama Akım Değerleri (2006)

Aylar	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül
Süveri	0,16	0,59	1,84	1,54	1,68	4,71	10	2,33	0,43	0,11	0,07	0,1

Kaynak: DSİ Bölge Müdürlüğü, 2009

Şekil 6. Süveri Çayının Aylık Ortalama Akım Değerleri

Aladağ Çayı Bolu ilinde bulunan Aladağlardan çıkar. Bazı yerlerde çeşitli dere çaylarını alarak büyür. Nallıhan ve Beypazarı arasında doğal sınır görevini yapar.

İnözü Çayı Uşak köyü eteklerinden doğar. Çevresinden birkaç küçük dere karışır. Dar ve dik İnözü vadisinden Beypazarı ilçesinden geçtikten sonra Kirmir çayına karışır.

İlhan Çayı Kızılcahamam ilçesine bağlı Çırphan köyü yakınlarında doğar. İlçe sınırları içinde doğudan Pınarkaya ve Başbereket sularını, Dastarlı boğazını geçtikten sonra da kuzeyden Çukurören suyunu aldıktan sonra İlhan köyü topraklarına karışır. Ilicasuyunu ve Güneycenin ilerisinde de Ayaş çayını alır. Bu çayları aldıktan sonra akıntısını güneybatıya yönelten çay Kirmir suyuna karışır. İlhan çayı çıktığı yerden Kirmir'e karıştığı yere kadar 55 km yi bulur. Suyu yazın oldukça azalır.

Köyler kaynaklardan daha çok içme suyu bakımından faydalanırlar. Yalnız 5 köy sulama işleminde kaynak yoluyla yapmaktadır. Bunlar Kaplan, Köst, Hamzalar, Başşihlar ve Dibekören köyleridir. Bölgede az da olsa mevcut olan kuyular ekili arazileri sulamada kolaylık sağlar.

Şehir merkezinde İnözü Deresi'nin yan kolu olan Örencik Deresi, Çetin Dere kentsel idari alan sınırı içinde yer alan Başağaç Dere, Kuruçay Dere, Acı Dere en önemli akarsulardır. Akarsuların rejimleri iklimin etkisiyle düzensizdir. Genel olarak debileri ise ilkbaharda yağışın ve kar erimelerinin artması nedeniyle artmaktadır.

Beypazarı'nın jeolojik ve jeomorfolojik özellikleri bölgedeki yer altı su varlığını da etkilemektedir. Yer altı sularının oluşumu açısından taşların gözenekliliği, yer altı suyunun beslenme ve sızma şartları, eğim durumu, sahanın faylı olup, olmaması gibi faktörler etkilidir. Alanda genelde kirli bir yapıya sahip üst toprağın varlığı, yer altı sularını besleyecek şekilde bir taban suyu birikmesine imkan vermemektedir. Beypazarı'nda jipli formasyonların varlığı nedeniyle mevcut suyun kalitesi içme suyuna elverişli değildir. Şehirde Rüstempaşa ve Belediyenin açtığı kuyu suları bulunmaktadır. Bunun dışında İnözü Vadisinde açılan kuyularda da yer altı suyu bulunmaktadır.

Bölgede Kuzey Anadolu Fayı ile Eskişehir Faylarının etkisiyle alanda sıcak su ve maden suyu kaynaklarına rastlanmaktadır. Beypazarı Sodası olarak bilinen ve Beypazarı ekonomisinde önemli yere sahip olan maden suyu, İnözü Deresi'nde dere içinde kayalar arasında çıkmaktadır. Sıcak sular, kaplıca ve hamam olarak kullanılmaktadır. Şehir içindeki hamamlar örnek gösterilebilir.

2.5. Toprak ve Bitki Örtüsü Özellikleri

Beypazarı ve çevresi toprak yapısı üç ana grupta incelenmektedir;

1. Kuzey bölgesi, arızalı bir yapıya sahiptir. Rakım 1500-2000 m yi bulur. Doğuda Süveri çayı ile batıda Aladağ çayı arasında kalan ve Köroğlu Dağları'nın güney kolları üzerinde yer alan orman içi ve orman kıyısı köyleri

bu bölge içinde kalmaktadır. Bölgede bulunan büyük toprak grupları; Kahverengi orman toprakları ve Kalkersiz kahverengi orman topraklarıdır.

2. Merkez bölgesi, doğuda Güdül ve Ayaş ilçeleri hududu ile Sakarya nehrine kadar uzanan Kirmir vadisi, batıda Nallıhan ilçesi ve kuzey bölgesi hudutları içinde kalan bu bölgenin ortalama yükseltisi 675 m dir. Burada bulunan büyük toprak grupları; Kahverengi topraklar, Alüvyal topraklar ve Kolüvyal topraklardır.
3. Güney bölgesi, Kirmir çayı ile Sakarya nehri arasında kalan geniş plato üzerine yayılmış olan bu bölgenin arazisi düz ve yer yer dalgalıdır. Yükseltisi 1000-1100 m arasında değişen bölgenin büyük toprak grupları; Kolüvyal topraklar ve Tuzlu-Sodik topraklardır.

Beypazarı Orta Anadolu karasal ikliminden Karadeniz iklimine geçiş zonunda yer aldığından bitki örtüsü açısından farklılık gösterir. Bu geçiş sonunda Orta Anadolu steplerinden gür ormanlara bir geçiş söz konusudur. Akarsu boylarında söğüt, kavak gibi suyu seven ağaçların yanı sıra çalışma sahasının kuzeyindeki granitlerin üzerinde yer alan meşelikler en önemli ağaç formasyonudur. Beypazarı'nda ormanlar 1000 m den başlamaktadır. İlçe, orman bakımından diğer komşu ilçelere nazaran zengin ve 1/5'i ormanlarla kaplıdır. Şehrin etrafında yer alan meşelikler, kızılçam ormanları ve fundalıklar bölgede bozkırların oluşmasında antropojen etkilerin varlığını göstermektedir. Yine çukur alanlar yerleşme ve tarımın etkisiyle tahrip edilerek antropojen bozkır alanıdır. Şehir alanı içinde yer alan jipsli serilerin üzeri ise tamamen çıplaktır. Beypazarı İlçesi, orman bakımından diğer komşu ilçelere nazaran zengin ve 1/5'i ormanlarla kaplı olmasına rağmen, geri kalan kısmı bozkır bitkileri ile örtülüdür. Başlıca bozkır bitki türleri kekik (*Thymus*), adaçayı (*Salvia wiedemannii* Boiss) ve keven (*Astragalus pseudocaspi*) vs. dir (Torun E., s:10-15).

3. BEŞERİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

3.1. Nüfus

Nüfus, sınırları belli bir alanda yaşayan insan sayısıdır. Nüfus özellikleri, nitelikleri yaşadığı doğal ortamdan etkilenmekte ve doğal ortamı etkilemektedir. İnsan ve doğayı karşı karşıya getiren, aralarındaki ilişkiyi birbiri üzerindeki etkilerini ortaya koymak ve yeryüzünde yaşayan insan sayısını, dağılımlarını, hareketlerini ve niteliklerini anlamak açısından önemlidir. Nüfusun özelliklerini ve dağılımını etkileyen temel faktörler, doğal faktörler (iklim, bitki örtüsü, yer şekilleri ve toprak özellikleri) ile beşeri faktörler (tarım, sanayi, hizmet, yer altı zenginlikleridir). Nüfus her an değişen dinamik bir olaydır. Zaman içinde doğumlar, ölümler, göçler, doğal afetler, tarih boyunca yaşanan olaylar nüfusun miktarı ve niteliklerinin dağılımında önemlidir.

3.1.1.Nüfus Artışı

Beypazarı Osmanlı döneminden önceki dönemlere ait nüfusu belli değildir. Osmanlı Devletinde başlangıçta devlete belirli hizmetler yapmakla yükümlü olan memur ve sipahilere bırakılan gelir kaynaklarının nicelik ve değişimlerini saptamak amacıyla 30-40 yılda bir toprak ve nüfus sayımı yapılmaktaydı. Yine o dönemde gerek vergilerin saptanması, gerekse askere gidecek asker sayısını belirlemek amacıyla yalnızca erkek nüfus sayılmaktaydı. Yine tarih içinde Beypazarı'nda çıkan yangınlar tarihi belgelerin yanmasına neden olduğundan, Beypazarı şehrinin nüfusunun incelenirken yeterli bilgileri bulunamamasına neden olmuştur.

Osmanlı döneminde nüfus tespiti tahrir defterinden yapılmaktaydı. Tahrir defteri incelendiğinde üç sayım yapılmıştır. Üçüncü sayımda o dönemde kasaba özelliği gösteren Beypazarı'nın nüfusu 1.683, kaza merkezlerinin toplam nüfusu ise 8.415 kişidir. 1893 tarihli salnameye göre 5.805 (Yıldırım, 2006), 1907 Ankara vilayet salnamesine göre, Beypazarı ilçesinin nüfusu 6.374 kişidir (Yurt Ansiklopedisi) (Tablo 13-15).

Tablo 13. 1881 Ankara Vilayet Salnamesi

	Müslüman		Gayri Müslüm	Toplam
	Kadın	Erkek		
Beypazarı	5317	4416	-	9733
Beypazarı Merkez	3010	3508	-	6518
Toplam	8327	7924	-	16251

Tablo 14. 1893 Ankara Vilayet Salnamesi

	Müslüman		Gayri Müslüm	Toplam
	Kadın	Erkek		
Beypazarı	5432	4974	-	10046
Beypazarı Merkez	2934	2871	-	5805
Toplam	8366	7845	-	16211

Tablo 15. 1907 Ankara Vilayet Salnamesi

	Müslüman		Gayri Müslüm	Toplam
	Kadın	Erkek		
Beypazarı	5140	5068	-	10208
Beypazarı Merkez	3182	3192	-	6374
Toplam	8322	8260	-	16582

Cumhuriyet döneminin ilk nüfus sayımında ilçenin nüfusu 21 195 kişi olarak tespit edilmiştir. 1935 yılı nüfus sayımında nüfus 25 543 kişiye yükselmiştir. Geçen bu 8 yıllık sürede ilçe nüfusu 4 348 kişi artmış ve yıllık ortalama artış hızı %2,1 olmuştur(Tablo 16). İlçenin nüfusu 1935-1940 yılları arasında 428 kişi artmış ve yıllık ortalama artış hızı %0,3 olmuştur. 1940-45 yılları arasında nüfus 2 094 kişi artmış ve yıllık ortalama artış hızı %1,5 olmuştur. Bu artışın nedeni Ankara-İstanbul yolunun inşasıdır(1940-1942). İlçe merkezi nüfusundaki ilk dalgalanmalar 1940-1945 arasında olmuştur. Bunun sonucu olarak şehirlere göç başlamıştır.

Tablo 16. Sayım Yıllarına Göre Beypazarı Nüfus Değişimi (1927-2007)

Yıllar	İlçe Merkezi	Artış Miktarı	%'si	Yıllık Ortalama Artış
1927	21 195			
1935	25 543	4 348	%17	%2,1
1940	25 971	428	%2	%0,3
1945	28 065	2 094	%7	%1,5
1950	30 474	2 409	%8	%1,6
1955	31 923	1 449	%5	%0,9
1960	32 997	1 074	%3	%0,7
1965	34 297	1 300	%4	%0,8
1970	36 435	2 138	%6	%1,2
1975	37 140	705	%2	%0,4
1980	38 568	1 428	%4	%0,7
1985	42 008	3 440	%8	%1,6
1990	45 977	3 969	%9	%1,7
1997	47 132	1 155	%2	%0,4
2000	50 155	3 023	%6	%2,0
2007	46 884	- 3.271	-%7	-%1,0

Kaynak: TÜİK Sayım İstatistikleri, 2009

1945-55 yılları arasında sürekli bir artış göstermektedir. 1945 yılında 28 065 olan nüfus 4 503 kişi artarak 1955'te 31 923 olmuştur. Bu yıllar arasında yıllık ortalama artış hızı genel olarak %1,5 olmuştur. 1950'den sonra master planının uygulanması ile kasabanın eğitim ve sağlık organizasyonlarının gelişimi köylerden kasabaya göçle sonuçlanmıştır. Sonuç olarak, bu dönemde köylerden Beypazarı'na göç olmuştur.

1955-60 yılları arasında nüfus miktarında önemli bir artış görülmektedir. 1955 yılında 31 923 olan ilçe nüfusu, 1074 kişi çoğalarak 1960'ta 32 997 olmuştur. Bu yıllar arasındaki yıllık ortalama artış hızı %0,7 olarak gerçekleşmiştir (Tablo 16). 1960 yılında özel bir firma tarafından kömür ocağının kurulması nüfusun artışında rol oynamıştır.

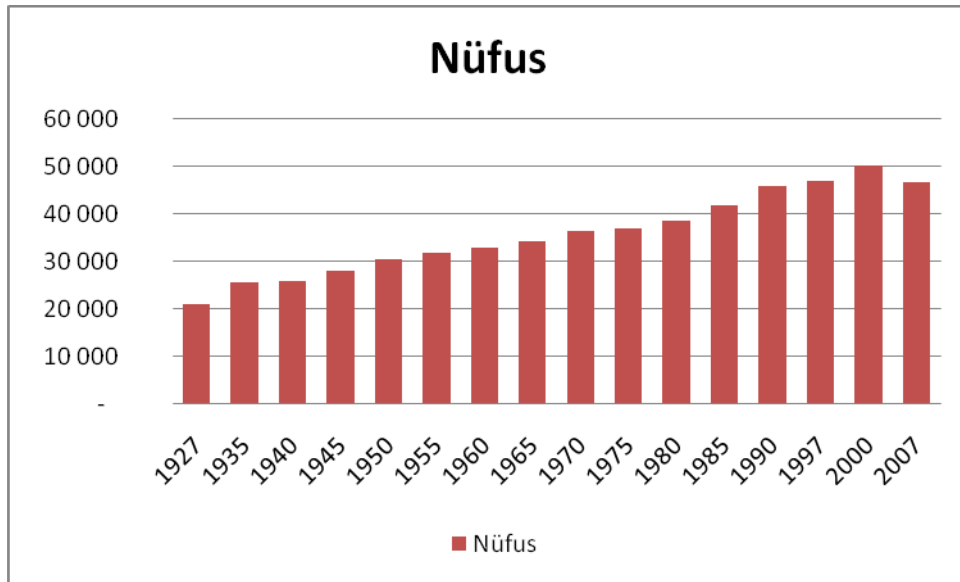
1960-65 yılları arasında 1 300 kişi artarak 34 297 kişi olmuştur. Bu yıllar arasında yıllık ortalama artış hızı %0,8 olarak gerçekleşmiştir. Fakat hızlı bir artış, maden ocaklarının Türkiye Kömür İşletmelerine geçişinden sonra 1966-1980 arasındaki nüfusta görülmektedir. 1965-70 yılları arasında 2 138 kişi artarak 36 435 kişi olmuştur. Bu yıllar arasında yıllık ortalama artış hızı %1,2 olarak gerçekleşmiştir. Kasabanın Çayırhan'a yakınlığı, Nallıhan'a kıyasla daha gelişmiş bir

kasaba olarak, diğer kasabalardan ve şehirlerden insanları çekmiştir. 1975-80 yılları arasında 1 428 kişi artarak 38 658 kişi olmuştur. Bu yıllar arasında yıllık ortalama artış hızı %0,7 olarak gerçekleşmiştir.

1980-85 yılları arasında nüfus 3 440 kişi artarak 42 008 kişi olmuştur. Bu yıllar arasında yıllık ortalama artış hızı %1,6 olarak gerçekleşmiştir. 1985-90 yılları arasında nüfus 3 969 kişi artarak 45 977 kişi olmuştur. Bu yıllar arasında yıllık ortalama artış hızı %1,7 olarak gerçekleşmiştir. Nüfusun sürekli bir artış gösterdiği görülmektedir. Bu dönemdeki nüfus artışında ilçede tarımın, ticaretin gelişmesi çeşitli eğitim ve sağlık kurumların açılması gibi nedenler etkili olmuştur.

1990-97 yılları arasında nüfus 1 155 kişi artarak 47 132 kişi olmuştur. Bu yıllar arasında yıllık ortalama artış hızı %0,4 olarak gerçekleşmiştir. Bu oranın bir önceki sayım dönemine göre fazla olmamasının nedeni ilçenin Ankara'ya yakın olması nedeniyle çalışan işgücünün Ankara'ya göç etmesidir.

1997-2000 yılları arasında nüfus 3 023 kişi artarak 50 155 kişi olmuştur. Bu yıllar arasında yıllık ortalama artış hızı %2 olarak gerçekleşmiştir (Şekil 7).

Şekil 7. Sayım Yıllarına Göre Beypazarı'nın Nüfus Değişimi

Beypazarı'nın nüfus artışı için genel bir değerlendirme yapacak olursak, 1927-1940 yılları arasında artış gösteren nüfus, 1940-45 yılları arasında bu artışı devam ettirmiştir. 1945-55 döneminde sürekli olarak artan nüfus 1955-1960 yılları arasında hız kaybetmiştir. 1935-1975 yılları arasında köy nüfusları ilçe ve bucak merkezleri nüfuslarından fazladır. Ancak nüfusun köyler genelinde gerilemesi, ilçelerde artması ile bu durum 1985 sayımında tersine dönmüştür. 1975-1985 yılları arasındaki dönemde Beypazarı nüfusu %38 oranında artmıştır (Tablo 16, Şekil 7).

Cumhuriyet döneminin ilk nüfus sayımının yapıldığı 1927 ile son nüfus sayımının yapıldığı 2000 yılları arasında Beypazarı ilçesinin nüfusu %237 artarak 21 195 kişiden, 50 155 kişiye çıkmıştır (Tablo 16, Şekil 7).

3.1.2. Nüfusun Özellikleri

Nüfusun esas özelliğini; kırsal ve şehirlerde yaşayan nüfusun oranı, yaş ve cinsiyet durumları, eğitim durumu, çalışan nüfus ve bunların ekonomik etkinliklere göre dağılışı ortaya çıkmaktadır (Atalay, İ., 2001).

Beypazarı'nın 1985 yılında ilçe toplam nüfusu 42.008, bu nüfusun 21.672'si ilçe merkezinde, 20.336'sı bucak ve köylerde yaşıyordu. 1985 sayımları aynı zamanda Türkiye'deki toplam nüfus içinde şehirli nüfusun kırsal nüfusu geçtiği ilk sayımdır.

Beypazarı ilçesinde 1985-1990 yılları arasındaki nüfus artışı %19,05 olarak gerçekleşmiştir. (Yıllık nüfus artış hızı %3,81). Aynı zaman diliminde Türkiye ortalaması %10,85'(Yıllık nüfus artış hızı %2,17)dir. Görüldüğü gibi Beypazarı'nın nüfus artış hızı Türkiye ortalamasının çok üzerinde olup, hızlı gelişen bir kent durumundadır.

1997 genel nüfus tespitine göre Beypazarı'nın toplam nüfusu 46.903, şehir nüfusu 31.912, köy nüfusu 14.991'dir. 2000 yılı tespitine göre Beypazarı şehir nüfusu 34.441, köy nüfusu 17.400, toplam 51.841'dir.

3.1.2.1.Kentsel Nüfus ve Kırsal Nüfus

Beypazarı'nın kent nüfusu 1927-2000 yılları arasında (1940 dönemi hariç) sürekli bir artış göstermiştir. 1927 yılında kent nüfusunun toplam nüfus içindeki payı %25 iken 1997 yılında bu oran %68'e yükselmiştir. Beypazarı'nın kent nüfusu 1927-97 yılları düzenli bir artış göstermiş, 1955, 1970 ve 1985 yıllarında yüksek artışlar görülmüştür. 1927-97 yılları arasında kent nüfusu 5 294'ten 32 141'e yükselerek %607'lik bir artış göstermiştir (Tablo 17, Şekil 8). 1927-1997 yılları arasında yıllık ortalama artış hızı %2,4 olmuştur.

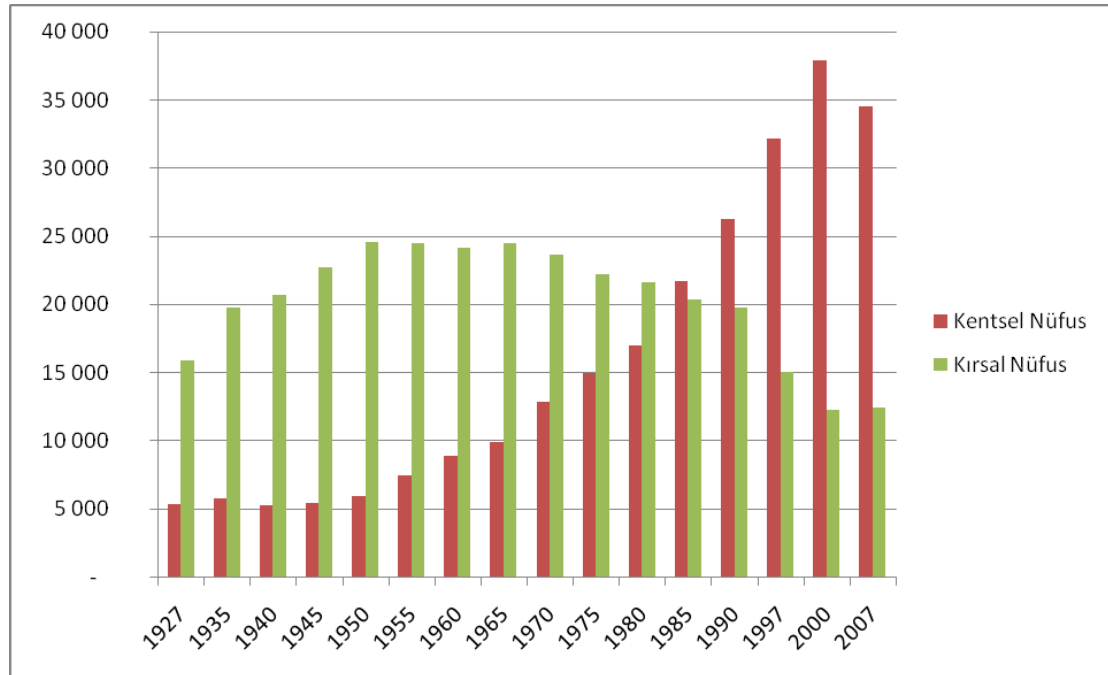
1997-2000 yılları arasında kent nüfusundan hızlı bir artış söz konusudur. Bu dönemde kent nüfusu %5,1 artmıştır. Bu artışın nedeni kırsal yerleşmelerden kent merkezine yapılan göçlerdir. 2000 yılında 37 897 olan kent nüfusu toplam nüfusun %76'sını oluşturur.

İlk gerçekçi nüfus sayımının yapıldığı 1927'de 15 901 olan kırsal nüfusun toplam nüfusun %75'ini oluşturmaktaydı. Bu kırsal nüfus 1927-55 yılları arasında sürekli artmıştır. 1927 yılında 15 901 olan nüfus 1955'te 24 504'e yükselmiştir. Bu dönemde kırsal nüfus %154 oranında artmıştır. Yıllık ortalama nüfus artış hızı %1,3 olarak gerçekleşmiştir. 1955-2000 yılları arasında kırsal nüfusta belirgin bir düşüş göze çarpmaktadır. 1955 yılında 24 504 kişi olan kırsal nüfus 2000 yılında 12 258'e düşmüştür. %50 oranında azalmıştır. 2000'de 12 258 olan kırsal nüfus toplam nüfusun %24,4'ünü oluşturmaktadır (Tablo 17, Şekil 8).

Tablo 17. Beypazarı'nda Kentsel ve Kırsal Nüfusun Sayım Yıllarına Göre Durumu (1927-2007)

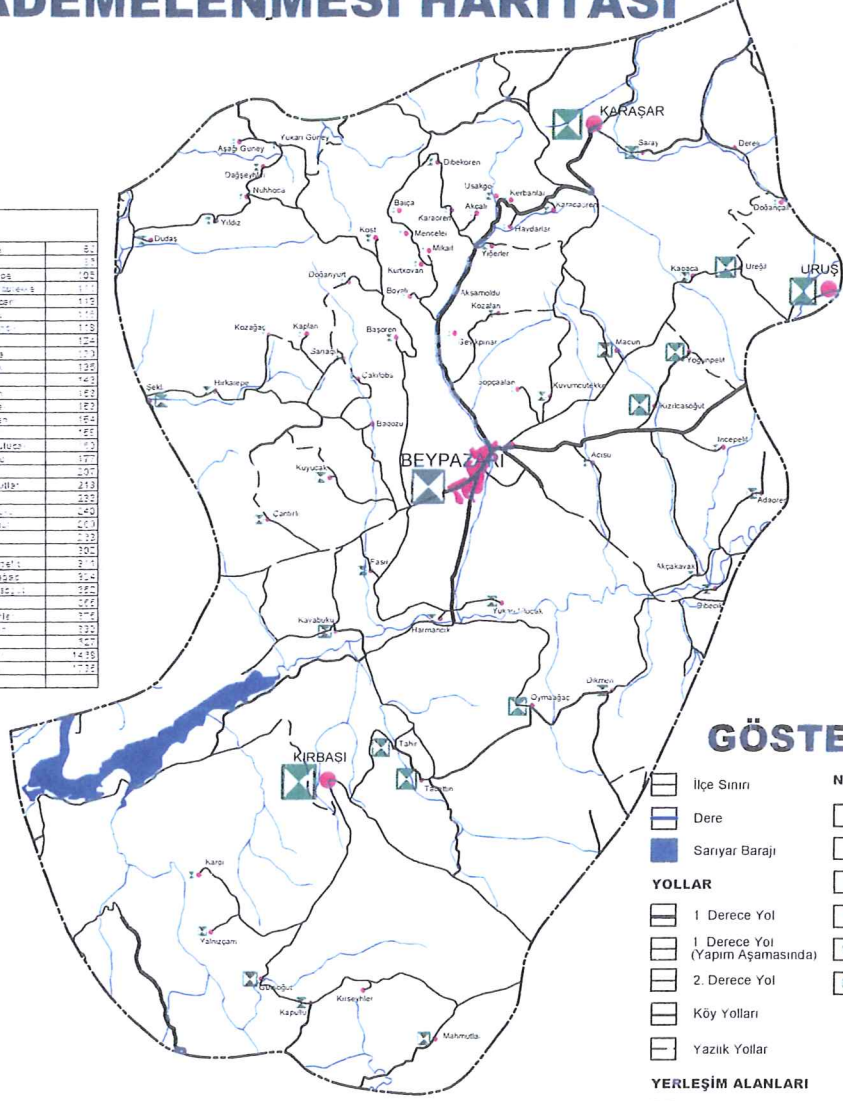
Sayım Yılı	Kentsel Nüfus	Yıllık Ortalama Artış	Kırsal Nüfus	Yıllık Ortalama Artış	Toplam Nüfus	Yıllık Ortalama Artış
1927	5 294		15 901		21 195	
1935	5 757	%1,0	19 786	%2,5	25 543	%2,1
1940	5 268	-%1,9	20 703	%0,9	25 971	%0,3
1945	5 387	%0,4	22 678	%1,7	28 065	%1,5
1950	5 913	%1,8	24 561	%1,5	30 474	%1,6
1955	7 419	%4,1	24 504	%0,0	31 923	%0,9
1960	8 854	%3,2	24 143	-%0,3	32 997	%0,7
1965	9 860	%2,0	24 437	%0,2	34 297	%0,8
1970	12 830	%4,6	23 605	-%0,7	36 435	%1,2
1975	14 963	%2,9	22 177	-%1,3	37 140	%0,4
1980	16 971	%2,4	21 597	-%0,5	38 568	%0,7
1985	21 672	%4,3	20 336	-%1,2	42 008	%1,6
1990	26 225	%3,5	19 752	-%0,6	45 977	%1,7
1997	32 141	%2,6	14 991	-%4,5	47 132	%0,4
2000	37 897	%5,1	12 258	-%7,4	50 155	%2,0
2007	34 496	-%1,4	12 388	%0,1	46 884	-%1,0

Kaynak: TÜİK Sayım İstatistikleri, 2009

Şekil 8. Beypazarı'nda Kentsel ve Kırsal Nüfusun Sayım Yıllarına Göre Dağılımı

BEYPAZARI İLÇESİ NÜFUS VE YERLEŞİM KADEMELLENMESİ HARİTASI

NÜFUS VERİLERİ			
Beypazarı	11	Yığılma	10
Beypazarı	14	Çiftlik	11
Beypazarı	16	Yığılma	10
Beypazarı	17	Yığılma	11
Beypazarı	20	Yığılma	11
Beypazarı	22	Yığılma	11
Beypazarı	23	Yığılma	11
Beypazarı	24	Yığılma	11
Beypazarı	25	Yığılma	11
Beypazarı	26	Yığılma	11
Beypazarı	27	Yığılma	11
Beypazarı	28	Yığılma	11
Beypazarı	29	Yığılma	11
Beypazarı	30	Yığılma	11
Beypazarı	31	Yığılma	11
Beypazarı	32	Yığılma	11
Beypazarı	33	Yığılma	11
Beypazarı	34	Yığılma	11
Beypazarı	35	Yığılma	11
Beypazarı	36	Yığılma	11
Beypazarı	37	Yığılma	11
Beypazarı	38	Yığılma	11
Beypazarı	39	Yığılma	11
Beypazarı	40	Yığılma	11
Beypazarı	41	Yığılma	11
Beypazarı	42	Yığılma	11
Beypazarı	43	Yığılma	11
Beypazarı	44	Yığılma	11
Beypazarı	45	Yığılma	11
Beypazarı	46	Yığılma	11
Beypazarı	47	Yığılma	11
Beypazarı	48	Yığılma	11
Beypazarı	49	Yığılma	11
Beypazarı	50	Yığılma	11
Beypazarı	51	Yığılma	11
Beypazarı	52	Yığılma	11
Beypazarı	53	Yığılma	11
Beypazarı	54	Yığılma	11
Beypazarı	55	Yığılma	11
Beypazarı	56	Yığılma	11
Beypazarı	57	Yığılma	11
Beypazarı	58	Yığılma	11
Beypazarı	59	Yığılma	11
Beypazarı	60	Yığılma	11
Beypazarı	61	Yığılma	11
Beypazarı	62	Yığılma	11
Beypazarı	63	Yığılma	11
Beypazarı	64	Yığılma	11
Beypazarı	65	Yığılma	11
Beypazarı	66	Yığılma	11
Beypazarı	67	Yığılma	11
Beypazarı	68	Yığılma	11
Beypazarı	69	Yığılma	11
Beypazarı	70	Yığılma	11
Beypazarı	71	Yığılma	11
Beypazarı	72	Yığılma	11
Beypazarı	73	Yığılma	11
Beypazarı	74	Yığılma	11
Beypazarı	75	Yığılma	11
Beypazarı	76	Yığılma	11
Beypazarı	77	Yığılma	11
Beypazarı	78	Yığılma	11
Beypazarı	79	Yığılma	11
Beypazarı	80	Yığılma	11
Beypazarı	81	Yığılma	11
Beypazarı	82	Yığılma	11
Beypazarı	83	Yığılma	11
Beypazarı	84	Yığılma	11
Beypazarı	85	Yığılma	11
Beypazarı	86	Yığılma	11
Beypazarı	87	Yığılma	11
Beypazarı	88	Yığılma	11
Beypazarı	89	Yığılma	11
Beypazarı	90	Yığılma	11
Beypazarı	91	Yığılma	11
Beypazarı	92	Yığılma	11
Beypazarı	93	Yığılma	11
Beypazarı	94	Yığılma	11
Beypazarı	95	Yığılma	11
Beypazarı	96	Yığılma	11
Beypazarı	97	Yığılma	11
Beypazarı	98	Yığılma	11
Beypazarı	99	Yığılma	11
Beypazarı	100	Yığılma	11

GÖSTERİM

- İlçe Sınırı
- Dere
- Sarıyar Barajı
- YOLLAR**
- 1. Derece Yol
- 1. Derece Yol (Yapım Aşamasında)
- 2. Derece Yol
- Köy Yolları
- Yazık Yollar
- YERLEŞİM ALANLARI**
- İlçe Merkezi
- Bucak
- Köy

NÜFUS ARALIKLARI	
	0-50
	50-100
	100-150
	150-200
	200-250
	250-300
	300-350
	350-400
	400-450
	450-500
	500-550
	550-600
	600-650
	650-700
	700-750
	750-800
	800-850
	850-900
	900-950
	950-1000
	1000-1050
	1050-1100
	1100-1150
	1150-1200
	1200-1250
	1250-1300
	1300-1350
	1350-1400
	1400-1450
	1450-1500
	1500-1550
	1550-1600
	1600-1650
	1650-1700
	1700-1750
	1750-1800
	1800-1850
	1850-1900
	1900-1950
	1950-2000
	2000-2050
	2050-2100
	2100-2150
	2150-2200
	2200-2250
	2250-2300
	2300-2350
	2350-2400
	2400-2450
	2450-2500
	2500-2550
	2550-2600
	2600-2650
	2650-2700
	2700-2750
	2750-2800
	2800-2850
	2850-2900
	2900-2950
	2950-3000
	3000-3050
	3050-3100
	3100-3150
	3150-3200
	3200-3250
	3250-3300
	3300-3350
	3350-3400
	3400-3450
	3450-3500
	3500-3550
	3550-3600
	3600-3650
	3650-3700
	3700-3750
	3750-3800
	3800-3850
	3850-3900
	3900-3950
	3950-4000
	4000-4050
	4050-4100
	4100-4150
	4150-4200
	4200-4250
	4250-4300
	4300-4350
	4350-4400
	4400-4450
	4450-4500
	4500-4550
	4550-4600
	4600-4650
	4650-4700
	4700-4750
	4750-4800
	4800-4850
	4850-4900
	4900-4950
	4950-5000

3.1.2.2. Nüfusun Cinsiyet ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Nüfusun cinsiyete göre dağılımını, bir ülke nüfusunun sosyal ve ekonomik yapısı üzerindeki etkisi çok önemlidir. Ayrıca, ülke içinde de kadın ve erkek nüfusunun oranı farklılık göstermektedir. Bu farklılığın başlıca nedenleri; doğumlar, ölümler, göçler ve savaşlardır(Aras, S.-Çalışkan, V.,2006)

Bir ülke ya da bölgede toplam nüfusta kadın ya da erkek nüfusun fazla olmasında doğumlar ve ölümler dışında etki yapan en önemli olay dış ve iç göçlerdir. Genel olarak göç gönderen ülke ve bölgelerde kadın fazlalığı, göç alan ülke ve bölgelerde erkek fazlalığı görülür. Savaş olan dönemlerde erkek nüfus az, kadın nüfus fazladır. Ayrıca büyük askeri birliklerin olduğu yerlerde de erkek nüfus fazla olmaktadır.

1985-2000 yılları arasındaki sayım sonuçlarına göre Beypazarı'nda nüfusun cinsiyet yapısına baktığımızda; toplam nüfusta 1990 yılı hariç kadın nüfusu erkek nüfusundan daha fazla olduğu görülmektedir. 1985 ve 2000 yıllarındaki kadın nüfus fazlalığının nedeni erkeklerin çalışmak için başka şehirlere göç etmesidir (Tablo 18).

Tablo 18. Beypazarı'nda 1985-2000 yılları arası nüfusun cinsiyete göre dağılımı

Sayım Yılı	Toplam Nüfus	Erkek Nüfus	Yüzdesi	Kadın Nüfus	Yüzdesi
1985	42.008	20.958	49,89	21.050	50,11
1990	45.977	23.372	50,83	22.605	49,17
2000	51.841	25.868	49,90	25.973	50,10

Kaynak: TÜİK Nüfus Sayım İstatistikleri, 2009

Beypazarı'ndaki kent nüfusunu ve kırsal nüfusu cinsiyete göre incelediğimizde; 1985-2000 yılları arasında kent nüfusunda erkek nüfus kadın nüfusuna göre fazladır. Kırsal kesimde ise aynı dönemlerde kadın nüfusunun erkek nüfustan fazla olduğu görülür. Kırsal kesimde kadın nüfusunun fazla olmasının nedeni, buralardaki erkek nüfusun çalışmak için kent merkezine ve başka merkezlere (Bolu, İstanbul, Ankara) göç etmesidir (Tablo 19).

Tablo 19. Beypazarı'nda Kent ve Köy nüfusunun cinsiyete göre dağılımı (1985-2000)

Sayım Yılı	Kent Nüfus Toplamı	Erkek Nüfus	%	Kadın Nüfus	%	Kır Nüfus Toplamı	Erkek Nüfus	%	Kadın Nüfus	%
1985	21.672	11.243	51,88	10.429	48,12	20.336	9.715	47,77	10.621	52,23
1990	26.225	13.674	52,14	12.551	47,86	19.752	9.698	49,10	10.054	50,90
2000	34.441	17.277	50,16	17.164	49,84	17.400	8.591	49,37	8.809	50,63

Kaynak: TÜİK Nüfus Sayım İstatistikleri, 2009

Bir ülkenin nüfusunun yaş gruplarına göre dağılımı, o ülke nüfusun en önemli ve değişken özelliklerinden biridir. Çünkü yaş grupları nüfusun genel yapısı ve ülkedeki doğurganlık oranı hakkında bilgi sahibi olmamızı sağlar. Ayrıca, çalışma çağındaki nüfusun tespiti ile iş, eğitim, sağlık vb. ihtiyaçların belirlenmesinde ve geleceğe yönelik planlamaların yapılabilmesinde önemli rol oynar. Nüfusun yaş gruplarına göre dağılımının tespitinde çeşitli gruplandırmalar yapılır. Buna göre nüfus; 0-4, 5-9, 10-14, 15-19. gibi dar aralıklı ya da 0-14, 15-64 ve 65 yukarısı gibi geniş aralıklı yaş gruplarına ayrılır (Aras, S.-Çalışkan, V.,2006).

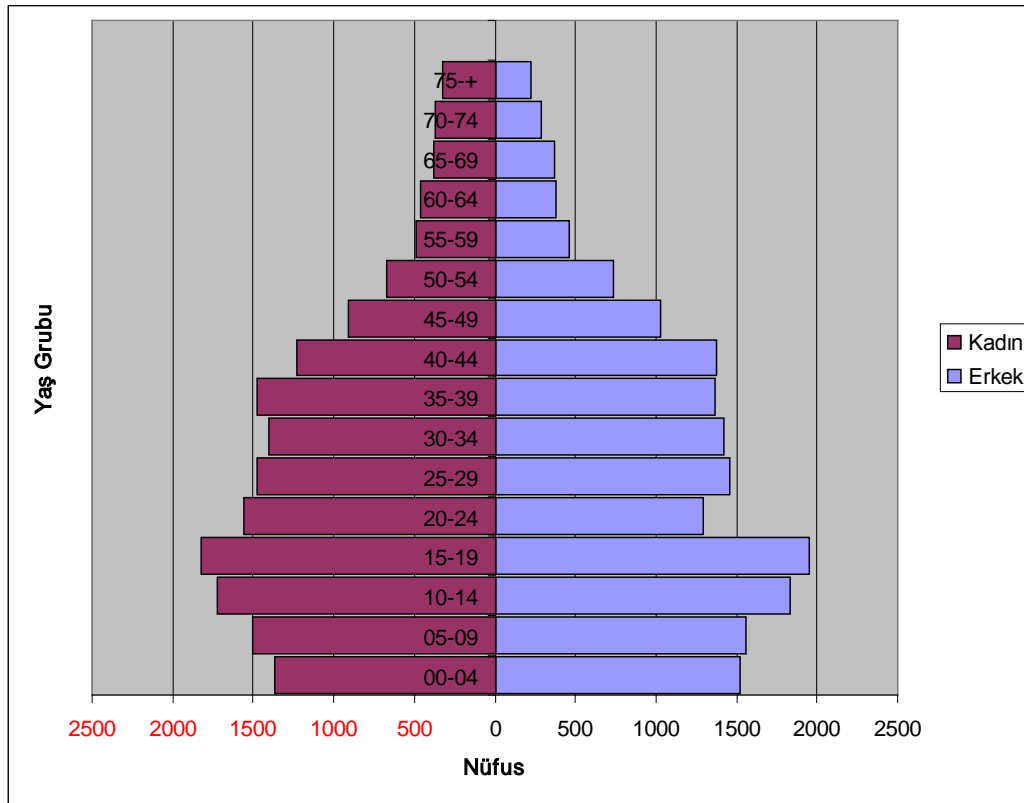
Nüfusun geleceğe yönelik planlanmasında dar aralıklı yaş gruplandırılmasından yararlanır. Nüfusta, bağımlı nüfus ve çalışan nüfusun belirlenmesinde de geniş aralıklı yaş gruplandırılmasından yararlanır. Dar aralıklı yaş gruplandırılmasından yararlanarak o ülkenin nüfus piramidi oluşturulur; bu piramitlere bakarak o ülkedeki doğum ve ölüm oranları, kadın-erkek sayıları hakkında bilgi sahibi olunur. Böylece, o ülke için geleceğe yönelik sosyal ve ekonomik planlamalar yapılır.

Beypazarı ilçe merkezinin 2000 yılı nüfus piramidine baktığımızda, toplam nüfus içindeki en büyük payı toplam 3.782 kişi ile 15-19 yaş grubunun (%10,98) oluşturduğu görülür (Tablo 20, Şekil 9). Tabanda bulunan 00-04 yaş grubunun, 05-09 ve 10-14 yaş grubundan az olması, yani nüfus piramidinin tabanının dar olması önceki dönemlere göre doğurganlık oranının az olduğunu göstermektedir (Tablo 20). 05-09 ve 10-14 yaş grubunun da 00-04 yaş grubundan fazla olması önceki dönemlerde doğurganlığın daha fazla olduğunu göstermektedir (Tablo 20). Ayrıca 15-19 yaş grubunun, 0-4, 5-9, 10-14 yaş grubundan hayli fazla olması daha önceleri doğum oranının çok daha fazla olduğu göstermektedir.

Tablo 20. Beypazarı İlçe Merkezinde Kentsel Nüfusun Dar Aralıklı Yaş Ve Cinsiyet Yapısı (2000)

Yaş Grubu	Erkek	Yüzdesi	Kadın	Yüzdesi	Toplam	Yüzdesi
00-04	1.522	52,65	1.369	47,35	2.891	8,39
05-09	1.557	50,92	1.501	49,08	3.058	8,88
10-14	1.832	51,50	1.725	48,50	3.557	10,33
15-19	1.955	51,69	1.827	48,31	3.782	10,98
20-24	1.293	45,35	1.558	54,65	2.851	8,28
25-29	1.460	49,74	1.475	50,26	2.935	8,52
30-34	1.419	50,25	1.405	49,75	2.824	8,20
35-39	1.370	48,19	1.473	51,81	2.843	8,25
40-44	1.379	52,79	1.233	47,21	2.612	7,58
45-49	1.024	53,06	906	46,94	1.930	5,60
50-54	736	52,42	668	47,58	1.404	4,08
55-59	459	48,47	488	51,53	947	2,75
60-64	380	45,02	464	54,98	844	2,45
65-69	371	49,60	377	50,40	748	2,17
70-74	286	43,73	368	56,27	654	1,90
75+	224	40,80	325	59,20	549	1,59
Bilinmeyen	10	83,33	2	16,67	12	0,03
				Toplam	34441	

Kaynak: TÜİK 2000 Yılı Genel Nüfus Sayımı.

Şekil 9. Beypazarı İlçe Merkezine Nüfus Piramidi (2000)

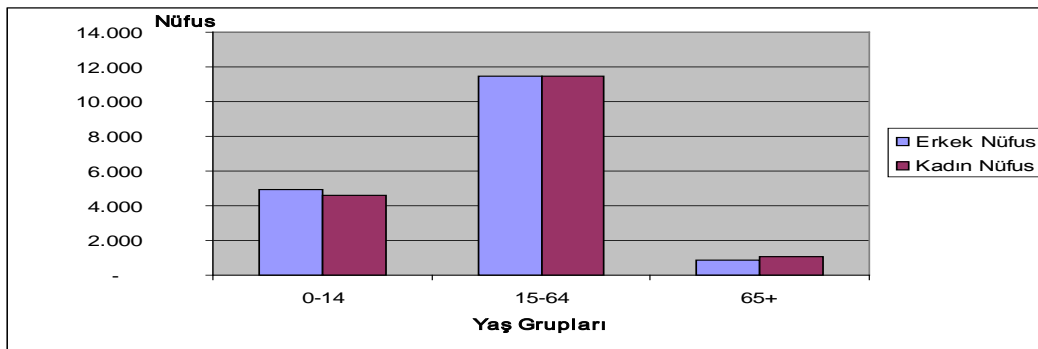
Nüfus piramidinde 00-19 yaşları arasındaki erkek nüfusun (6.866) kadın nüfustan (6.422) daha fazla iken; 20-29 yaş grubundaki erkek nüfusu (2.753) kadın nüfusundan (3.033) daha az olmasının nedeni, bu yaşlardaki genç erkek nüfusun askerlik, eğitim ve çalışmak vb. nedenlerle göç etmesidir. 70 yaşından sonraki erkek nüfusun (510) kadın nüfusundan (693) daha az olması Beypazarı'ndaki kadınların erkeklerden daha uzun ömürlü olduğunu gösterir (Tablo 20, Şekil 9).

2000 yılı genel nüfus sayımı sonuçlarına göre Türkiye'de geniş aralıklı yaş gruplarına göre nüfus dağılımına baktığımızda; %29,8'nin 0-14 yaş grubunda; %64,5'inin 15-64 yaş grubunda, %5,7'sinin 65 yaş ve daha yukarı yaş grubunda olduğu görülür (Türkiye İstatistik Yıllığı, 2004). Beypazarı ilçe merkezindeki nüfusun geniş aralıklı yaş gruplandırılmasına baktığımızda ise, yaklaşık olarak %28'inin 0-14 yaş grubunda, %66,7'sinin 15-64 yaş grubunda, %5,6'sının 65 yaş ve daha yukarı yaş grubunda olduğu görülür (Tablo 21, Şekil 10). 0-14 yaş grubundaki genç nüfus oranının Türkiye ortalamasının altında olmasının nedeninin doğurganlık oranının daha az olmasıdır.

Tablo 21. Beypazarı İlçe Merkezinde Kentsel Nüfusun Geniş Aralıklı Yaş ve Cinsiyet Yapısı (2000)

Yaş Grubu	Erkek Nüfus	Yüzdesi	Kadın Nüfus	Yüzdesi	Toplam Nüfus	Yüzdesi
0-14	4.911	51,66	4.595	48,34	9.506	27,60
15-64	11.475	49,95	11.497	50,05	22.972	66,70
65+	881	45,16	1.070	54,84	1.951	5,66
Bilinmeyen	10	83,33	2	16,67	12	0,03
Toplam	17.277		17.164		34.441	

Kaynak: TÜİK 2000 Yılı Genel Nüfus Sayımı.

Şekil 10. Beypazarı'nda Kentsel Nüfusun Geniş Aralıklı Yaş ve Cinsiyet Yapısı (2000)

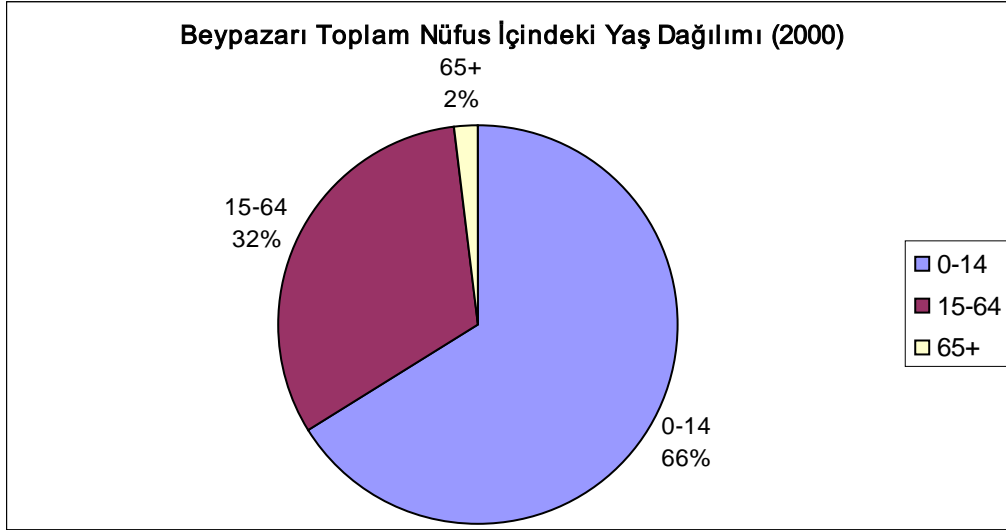
Yaş gruplarından 15-64 yaş arası “aktif nüfus”, 0-14 ve 65+ yaş ise “bağımlı nüfus” olarak kabul edilir. Bu yaş gruplarına göre nüfusun bağımlılık oranı hesaplanabilir. Yaş bağımlılık oranı çalışan nüfusun bakmakla yükümlü olduğu kişi sayısını ortaya çıkartır. Bağımlılık oranının belirlenmesiyle yerleşimin geleceğe yönelik planları ortaya koyulur. Eğer nüfus içerisinde bağımlılık oranı yüksekse o yerleşme ileride önemli sorunlarla karşı karşıya gelir. Bu nedenle ekonomik dengelerin kurulmasında bağımlılık oranı göz önüne alınarak bu doğrultuda çalışmalar yapılmalıdır (Şekil 10).

Bu oran şu şekilde formülize edilir:

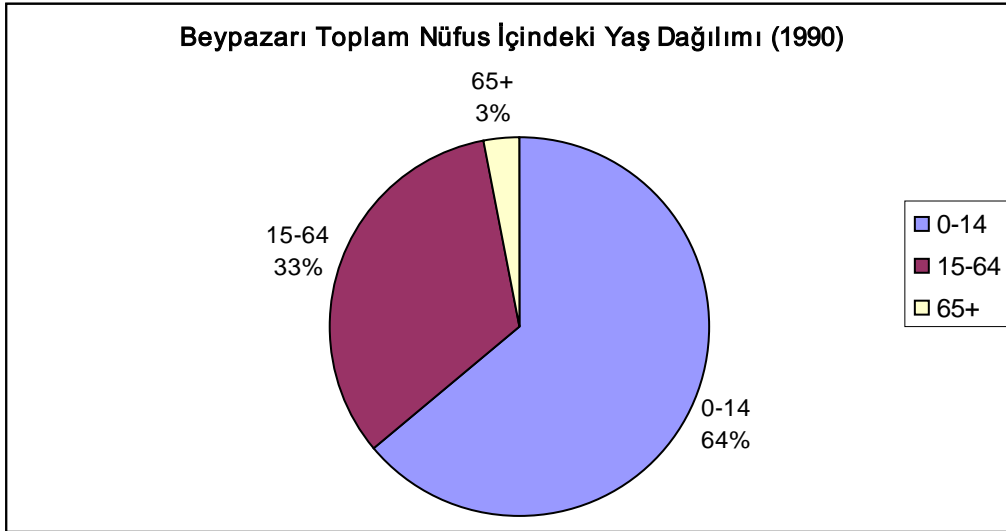
Yaş Bağımlılık Oranı = $100 \times \frac{(0-14 \text{ Yaş})+(65 \text{ Yaş ve Üstü})}{(15-64 \text{ Yaş})}$
(Atalay, İ., 2001).

2000 yılı nüfus sayımı verilerini bu formüle uyguladığımızda Beypazarı ilçe merkezinde nüfusun bağımlılık oranının %49,87 olduğu görülür. Bu oran; Ankara ilinde %43,76, Türkiye’de ise %61,5’tur. Buna göre Beypazarı ilçe merkezinde bağımlılık oranı Türkiye’den düşük, Ankara’dan yüksektir. Beypazarı’nda ekonomik yönden faal olabilecek (15-64 yaş grubu) her 100 kişiye ekonomik yönden faal olmayacak (0-14, 65 yaş ve yukarısı) yaklaşık 50 kişinin düştüğü görülmektedir. Beypazarı’nda bağımlılık oranına bakıldığında, nüfusun yaklaşık üçte birlik bölümünün beslenme ve bakıma muhtaç, okul çağında ve çalışamayacak kadar ileri yaşta bulunduğu anlaşılır(Şekil 11).

Okul öncesi ve ilköğretim çağındaki çocukların bulunduğu 0-14 yaş grubunda toplam 43.947 kişi bulunmaktadır. Bu nüfusun toplam ilçe içindeki payı ise %64’tür. 15-64 yaş grubunda 22.972 kişi olup, toplam şehir nüfusu içindeki payı %33’tür. 65 yaş ve üzeri yaşlı nüfusun şehir nüfusu içindeki payı 1.951 kişi ile toplam nüfus içinde en az paya sahiptir (%3). 1990 yılındaki toplam nüfus içindeki yaş dağılımına bakıldığında çocuk nüfus azalırken, yaşlı nüfusu artmaktadır. Bu da ekonomik ve sosyal olarak gelişmeye başladığını, ortalama yaşam süresinin arttığını ifade etmektedir (Şekil 12).

Şekil 11. Beypazarı Toplam Nüfus İçindeki Yaş Dağılımı (2000)

Şekil 12. Beypazarı Toplam Nüfus İçindeki Yaş Dağılımı (1990)

Toplam nüfus içerisinde 1960 yılına kadın nüfusun erkek nüfustan fazla olduğu; ancak 1960 yılından sonra erkek nüfusun kadın nüfustan fazla olduğu görülmektedir. Elbette ki bunda Orta Anadolu Linyit İşletmesi ve Termik Santralin açılması ile çevre köylerden çalışmak için şehre yapılan göçler yadsınamaz.

3.1.2.3. Nüfusun Cinsiyet Oranı

Bir ülke nüfusunda erkek sayısının kadın sayısına oranının azlığı veya çokluğu o ülkenin ekonomik ve sosyal özelliklerinin nüfus artışını belirtir. Genel olarak geçim sıkıntısının olduğu kırsal alanlarda ve ülkelerde erkekler, şehirlere ve yurt dışına çalışmaya gittiğinden buralarda kadın nüfusu erkeklere oranla daha fazladır. Bu oran 100 veya 1000 kadına düşen erkek sayısı olarak ifade edilebilir (Atalay, İ., 2001).

Bu oran şu şekilde formülize edilir:

$$\text{Cinsiyet oranı} = 100 \times \frac{\text{Erkek Nüfus}}{\text{Kadın Nüfus}}$$

Bu formüle göre Beypazarı'nda her 100 kadına düşen erkek sayısı 1985 yılında 99,6, 1990 yılında 103,4, 2000 yılında ise 99,6 olarak hesaplanmıştır.

Bu rakamlar Beypazarı'nda cinsiyet oranlarının Türkiye ve Ankara ortalamasının altındadır. Beypazarı'nda 1990 yılında her 100 kadına 103,4 erkek düşerken, Ankara'da bu oran 105, Türkiye genelinde ise 103'tür. Beypazarı'nda 2000 yılında her 100 kadına 99,6 erkek düşerken, Ankara'da bu oran 102,3, Türkiye genelinde ise 103'tür. Bu oranın son dönemde düşük olması Beypazarı'ndaki erkeklerin çalışmak için ilçe dışına göç ettikleri anlamına gelmektedir.

3.1.2.4. Nüfusun Eğitim Durumu

Ülke kalkınmasında etkili olan en önemli unsurlardan biri, nüfusun eğitim düzeyidir. İyi eğitilmiş, üretken insan gücü, teknoloji ve bilgi çağını yaşayan günümüz dünyasında büyük önem taşımaktadır (Aras, S.-Çalışkan, V., 2006, s.52).

Beypazarı ilçe merkezinde, okuma yazma bilenlerin oranının her kademedeki sürekli olarak arttığı görülmektedir (Tablo 22).

Tablo 22. Beypazarı İlçe Merkezinde Sayım Yıllarına Göre Nüfusun Öğrenim Durumu (1985-2000)

Sayım Yılı	Okuma Yazma Bilmeyenler	Okuma Yazma Bilenler					
		İlkokul	İlköğretim	Ortaokul	Lise	Üniversite	Bir Okul Bitirmeyen
1985	2199	11041	-	1213	725	358	3005
1990	2443	13853	-	1798	1214	603	3021
2000	2160	13514	1244	2237	2987	1385	6196

Kaynak: TÜİK Sayım İstatistikleri.

Tablo 23. Beypazarı İlçe Merkezindeki İlköğretim Okulları

Okulun Adı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı	Derslik Sayısı	Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayısı
Altay İÖO	132	8	8	17
Atatürk İÖO	151	9	8	19
Beypazarı İÖO	929	38	31	30
Cumhuriyet İÖO	611	22	11	56
Çayırhoğlu İÖO	177	8	8	22
F.Kefelioğlu İÖO	341	13	7	49
Gazipaşa İÖO	865	31	28	31
K.Milashlı İÖO	334	12	8	42
M.Kemal İÖO	603	28	22	27
Rüstempaşa İÖO	439	20	16	27
Sanayi İÖO	658	25	17	39
Özel Samanyolu İÖO	259	21	22	12
Kırbaşı İÖO	159	3	8	20
Uruş İÖO	53	2	6	9
Üreğil İÖO	48	3	8	6
Tacettin İÖO	19	1	2	10
Kırşeyhler İÖO	22	1	2	11
Kızılcaşöğüt İÖO	20	1	2	10
Genel Toplam	5820	246	214	27

Kaynak: Beypazarı İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, 2009.

İlçe merkezinde 11 adet resmi 1 adet özel olmak üzere 12 adet belde ve köylerde ise 3 okulda eğitim verilmektedir. 3 okulda ise kısmi taşınmalı (1,2 ve 3.sınıflar yerinde diğer sınıflar taşıma merkezine) uygulanmaktadır. Taşınmalı eğitimin maliyeti ve bu eğitimi yaparken olabilme ihtimali olan trafik kazaları dikkate alınarak ilçe merkezine en az 300 öğrenci kapasiteli bir pansiyona ihtiyaç vardır. Bu ihtiyaç 200 kişilik öğrenci kapasiteli orta öğretim yurdunun 2007-2008 eğitim-öğretim yılında tamamlanarak 2008-2009 eğitim-öğretim yılında hizmet vermeye başlamasıyla kısmen azalmıştır.

Tablo 24. Beypazarı İlçesindeki Liseler

Okulun Adı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı	Derslik Sayısı	Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayısı
Anadolu Öğretmen Lisesi	240	12	9	26,7
NKV Anadolu Lisesi	476	39	22	21,6
Beypazarı Lisesi	529	27	21	25,2
Anadolu İmam Hatip Lisesi	259	9	10	25,9
Beyp.Tek.ve End.Mes.Lis.	574	28	16	35,9
Kız Teknik ve Mes.Lisesi	437	34	8	54,6
Tic.Mes.ve Ot.Turizm Mes.Lis.	468	20	17	27,5
T.Öz Sağlık Mes.Lis.	212	26	10	21,2
Genel Toplam	3.195	195	113	28,3

Kaynak: Beypazarı İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, 2009.

Beypazarı ilçesinde 8 lise, 18 ilköğretim okulu, 5 ana sınıfı, 4 dersane, 2 mesleki çıraklık okulu ve 2 meslek yüksek okulu bulunmaktadır.

Tablo 25. Beypazarı İlçesindeki İlköğretim ve Liselerde Branş Bazında Öğretmen Açıkları

İlköğretim		Lise	
Branş	İhtiyaç	Branş	İhtiyaç
Sınıf Öğretmeni	4	Felsefe	3
Türkçe	1	Türk Dili Edebiyatı	18
Matematik	7	Matematik	12
Sos.Bilgiler	6	Coğrafya	5
Din Kültürü	8	Din Kültürü (Arapça Dahil)	11
Fen Bilgisi	-	Tarih	4
İngilizce	15	İngilizce	15
Resim	1	Fransızca	1
Müzik	4	Biyoloji (Sağlık Bil.Dahil)	7
Beden Eğitimi	6	Beden Eğitimi	6
Rehberlik	19	Bilgisayar	17
Teknoloji Tasarım	1	Kimya	2
Okul Öncesi	1	Fizik	-
Bilgisayar	17	Rehberlik	19
Zihinsel Engelli	-	Resim	1
		Diğerleri	18
Toplam	90		139

Kaynak: Beypazarı İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, 2009.

Beypazarı ilçesinin ilköğretim okullarındaki öğretmen norm kadrolarından %27'si boş durumdadır. En fazla norm kadro eksikliği 19 kişi ile rehberlik

öğretmenliği branşındadır. Bunu 17 kişi ile bilgisayar branşı ve 15 kişi ile İngilizce branşı izlemektedir (Tablo 23, Tablo 25).

Orta dereceli okullardaki öğretmen norm kadrolarından %42'si boş durumdadır. En fazla norm kadro eksikliği 19 kişi ile rehberlik branşındadır. Bunu 18 kişi ile Türk Dili ve Edebiyatı ve 17 kişi ile Bilgisayar branşları takip etmektedir(Tablo 24, Tablo 25).

Orta öğretimde 3 198 öğrencinin %31 (1 005) genel liselere, %69'u (2 193) meslek liselerinde eğitim görmektedir. 2007-2008 eğitim öğretim yılında orta öğretim kurumlarının 9'uncu sınıfına kayıt yaptıran 799 öğrencinin %58'i (469) meslek liselerine %42'si 330 genel liselere kayıt yaptırmıştır. 2008-2009 eğitim öğretim yılında orta öğretim kurumlarına kayıt yaptıran 910 öğrencinin %65'i (592) meslek liselerine %35'i (318) genel liselere kayıt yaptırmıştır.

3.1.2.5.Nüfusun Sağlık Durumu

İlçedeki devlet hastanesi, ilçe ve bölgeye hizmet vermektedir. Hastane 1961 yılında 10 yataklı sağlık merkezi olarak işe başlamış, 1962 yılında 50 yataklı hastane durumuna gelmiştir. 1971'de ek bina yapılarak 100 yatağa çıkmıştır. 2001 yılı başından itibaren poliklinikler ayrı bir yerde hizmet vermeye başlamış ve eski polikliniklerin olduğu kısım tamamen acil servis olarak hizmet vermeye başlamıştır. Hastanede 26 doktor, 6 narkozcu, 14 laborant, 11 röntgen teknisyeni, 55 hemşire ve 7 ebe çalışmaktadır.

Ayrıca ilçe merkezinde 3 sağlık ocağı olup, sağlık hizmetleri ile beraber aile planlaması, ana-çocuk sağlığı ve poliklinik hizmetleri vermektedir. Sağlık Ocağında 5 doktor, 3 sağlık memuru, 5 ebe ve 10 hemşire görev yapmaktadır. İlçe merkezine bağlı 7 sağlık evi de bulunmaktadır.

İlçeye bağlı Kırbaşı, Karaşar ve Uruş bucaklarında 3 sağlık ocağı bulunmaktadır. Kırbaşı sağlık ocağında 1 hemşire, 1 ebe, 2 sağlık memuru; Karaşar sağlık ocağında 1 doktor, 1 hemşire; Uruş sağlık ocağında 1 sağlık memuru, 1 ebe görev yapmaktadır.

2000 yılında SSK dispanseri açılmış ve 2 doktor 2 hemşire 2 memur ile hizmet vermektedir.

3.1.2.6.Nüfusun Asayiş Durumu

İlçemiz Emniyet Teşkilatı 1953 yılında kurulmuş, 1983 yılına kadar Emniyet Komiserliği ve 1989 yılına kadar da Emniyet Amirliği olarak faaliyetini sürdürmüştür. 27.09.1984 tarih ve 3046 sayılı kanununun 17. maddesini (D) bendine göre Bakanlar kurulunca 18.10.1989 tarihinde de “ İlçe Emniyet Müdürlüğü” ne dönüştürülmüştür. 30.11.1989 tarihinde de bu isim altında faaliyete geçerek kuruluşunu tamamlamıştır.

Beypazarı ilçe merkezinde şahsa karşı işlenen suçların en fazla olduğu yıl 430 olayla (%25,6), en az suçun işlendiği yıl ise 167 olayla (%9,9) 2010 senesidir. 2006-2010 yılları arasında şahsa karşı işlenen suçların detayına girildiğinde en fazla işlenen suçların 721 olayla (%42,9) kasten yaralama ve 254 olayla (%15,1) tehdit hakaret olduğu görülür. En az işlenen suçlar ise 1 olayla (%0,1) rüşvet, zimmet, irtikap, 3 olayla (%0,3) evlenmek vaadi ile kızlık bozmadır (Tablo 26).

Beypazarı ilçe merkezinde mala karşı işlenen suçların en fazla olduğu yıl 177 olayla (%30,6), en az suçun işlendiği yıl ise 58 olayla (%10) 2010 senesidir. 2006-2010 yılları arasında şahsa karşı işlenen suçların detayına girildiğinde en fazla işlenen suçun 152 olayla (%26,3) işyerinden hırsızlık ve 127 olayla (%21,9) mala zarar verme olduğu görülür. en az işlenen suçların ise 1'er olayla iş yerinden gasp ve zorla çek-senet imzalatmak-tahsil etme; 2 olayla diğer hırsızlık olayları olduğu görülür (Tablo 27).

Tablo 26. Beypazarı İlçe Merkezinde Şahsa Karşı İşlenen Suçlar (2006-2010)

		OLAY CİNSLERİ	2006	2007	2008	2009	2010	Toplam	%'si	
ŞAHSA KARŞI İŞLENEN SUÇLAR	ÖLDÜRME	KASTEN	2	3	-			5	%0,3	
		KAZAEN(TRF.KAZASI HARİÇ)	-	8	5			13	%0,8	
	MÜESSİR	KASTEN YARALAMA	157	131	161	158	114	721	%42,9	
	FİİL	KAZAEN YARALAMA	6	61	64		2	133	%7,9	
	DEVLET ALY.ŞUÇLAR	KOLLUK KUV.HAK.DARP-MUK.SALDIRI	6	9	7	7	4	33	%2,0	
		RÜŞVET	-	-	-			0	%0,0	
		ZİMMET	-	-	-			0	%0,0	
		İRTİKAP	-	1	-			1	%0,1	
	GENEL ADAP VE ŞAHIS HÜR.KARŞI İŞLENENLER	DİĞER	-	2	3			5	%0,3	
		KIZ-KADIN-ERKEK KAÇIRMA	11	-	2			13	%0,8	
		TEHDİT-HAKERET	84	54	44	35	37	254	%15,1	
		İRZA GEÇME VE İRZA TASATTİ	4	4	5	4	5	22	%1,3	
		EVLENMEK VAADİ İLE KIZLIK BOZMA	2	-	-		1	3	%0,2	
	DİĞER SUÇLAR	KUMAR OYNAMAK VE OYNATMAK	1	-	2	4	4	11	%0,7	
		MESKEN MAHSUNİYETİNİ İHLAL	-	1	8	4		13	%0,8	
		MESKUN MAHALDE ATEŞ ETMEK	7	-	1	7		15	%0,9	
		İNTİHAR/İNTİHARA TEŞEBBÜS	29	-	11			40	%2,4	
	ŞAHSA KARŞI İŞLENEN TASNİF DIŞI SUÇLAR			121	115	54	108		398	%23,7
	TOPLAM			430	389	367	327	167	1680	%100,0
	%’si			%25,6	%23,2	%21,8	%19,5	%9,9		%100,0

Kaynak: Beypazarı İlçe Emniyet Müdürlüğü, 2009.

Tablo 27. Beypazarı İlçe Merkezinde Mala Karşı İşlenen Suçlar (2006-2010)

		OLAY CİNSLERİ	2006	2007	2008	2009	2010	Toplam	%'si	
MALA KARŞI İŞLENEN SUÇLAR	ASAYİŞ OLAYLARI									
	HIRSIZLIK	EVDEN	20	28	17	31	11	107	%18,5	
		İŞYERİNDEN	38	66	24	17	7	152	%26,3	
		OTODAN	5	9	13	1	1	29	%5,0	
		OTO HIRSIZLIĞI	5	2	3	3	-	13	%2,2	
		DİĞER	-	-	1	1		2	%0,3	
	GASP/YAĞMA	ŞAHİSTAN	2	3	4		4	13	%2,2	
		EVDEN	-	-	3			3	%0,5	
		İŞYERİNDEN	-	-	1			1	%0,2	
		ZORLA ÇEK-SENET İMZALATMAK -TAHSİL ETME	-	-	-	1		1	%0,2	
	DİĞER SUÇLAR	DOLANDIRICILIK	12	13	8	9	7	49	%8,5	
		EMNİYETİ SUİSTİMAL	-	-	2		1	3	%0,5	
		MALA ZARAR VERME	42	45	20	6	14	127	%21,9	
		KAZAEN YANGIN	12	5	10	6	7	40	%6,9	
		KAZAEN ORMAN YANGINI	-	-	-			0	%0,0	
		6136 S.K.M.	13	6	3	11	6	39	%6,7	
	MALA KARŞI İŞLENEN DİĞER SUÇLAR			-	-	-	-	0	%0,0	
	TOPLAM			149	177	109	86	58	579	%100,0
	%’si			%25,7	%30,6	%18,8	%14,9	%10,0		%100,0

Kaynak: Beypazarı İlçe Emniyet Müdürlüğü, 2009.

3.1.2.7.Nüfusun İş Gücü Durumu

15 ve daha yukarıdaki yaşlardaki çalışabilir nüfusa aktif nüfus denir. Aktif nüfusun herhangi bir işte çalışan kesimine ise çalışan nüfus adı verilir (Atalay, İ., 2001).

2000 yılı nüfus sayım sonuçlarına göre Beypazarı ilçe merkezinde faal olması gereken 25580 kişi (15-64 yaş arası), toplam nüfusun % 74'ünü oluşturmaktadır. Ancak bu rakamın 8 334 kişisi faaldir ve faal olması gereken nüfusun %32,6'sını oluşturur. Faal olmayan nüfus miktarı 17 246 kişi (%67,4)'dir (Tablo 28).

Tablo 28. Beypazarı İlçe Merkezinde Faal Olan/Olmayan Nüfus Miktarı (15-64 Yaş Arası) (2000)

Nüfus	Erkek	Yüzdesi	Kadın	Yüzdesi	Toplam	Yüzdesi
Faal Olan Nüfus	7 070	%57,5	1 264	%9,5	8 334	%32,6
Faal Olmayan Nüfus	5 224	%42,5	12 022	%90,5	17 246	%67,4
15-64+ Yaş Arası Toplam Nüfus	12 294	%100,0	13 286	%100,0	25 580	%100,0

Kaynak: TÜİK 2000 Yılı Genel Nüfus Sayım Sonuçları.

Faal olan nüfusun %84,8'ini (7 070) erkekler, %15,2'sini (1 264) kadınlar oluşturmaktadır. ayrıca ilçe merkezindeki kadın nüfusunun %77'si faal olması gerekirken %7'si, erkek nüfusunun %71'i faal olması gerekirken %41'i faaldir. Faal olmayan nüfusun %30'unu (5224) erkekler, %70'ini (12 022) kadınlar oluşturmaktadır.

Tablo 29. Beypazarı İlçe Merkezinde Faal Olmayan Nüfusun Gruplandırılması (15-64+ Yaş Arası)(2000)

Faal Olmayan Nüfus	Erkek	Kadın	Toplam	%
İş Arayıp Son 3 Ayda İş Arama Kanalı Kullanmayanlar	455	194	649	3,8
Öğrenci	2.469	2.043	4.512	26,2
Ev Kadını	-	9.547	9.547	55,4
Emekli	1.895	174	2.069	12,0
İrad Sahibi	236	48	284	1,6
Diğer	169	16	185	1,1
	5.224	12.022	17.246	100,0

Kaynak: TÜİK 2000 Yılı Genel Nüfus Sayım Sonuçları.

Faal olmayan nüfusun %3,8'ini iş arayanlar, %26'sını öğrenciler, %55'ini ev kadınları, %12'sini emekliler, %1,5'ünü irad sahipleri (gayrimenkul veya menkul kıymet geliri nedeniyle iş aramayanlar) ve %1'ini diğerleri oluşturmaktadır (Tablo 29).

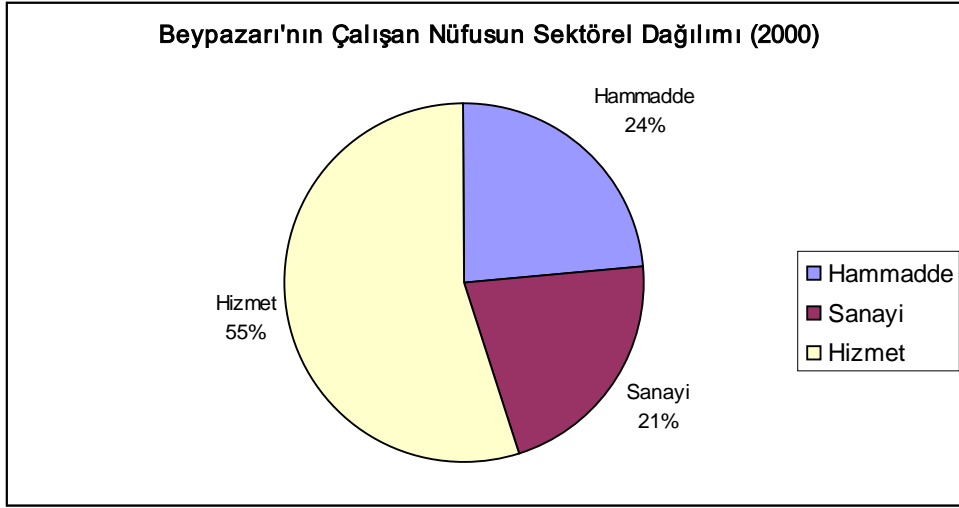
Beypazarı ilçesinde, faal olması gereken nüfusun büyük bir kısmı faal durumda değildir. Bu çalışan nüfusun bakmakla yükümlü olduğu nüfusun fazla olduğu anlamına gelmektedir. Tüm ekonomik faaliyet kollarında çalışan nüfus içerisinde erkek oranının kadınlardan bir hayli yüksek olduğu görülmektedir. Bunun en önemli nedeni ilköğretimi bitiren kız öğrencilerin bir ortaöğretim kurumuna kayıt ettirilmemesidir.

Çalışan nüfusun %55'i (4 532 kişi) hizmet sektöründe, %21'i (1 767) sanayi sektöründe, %24'ü (1 935 kişi) tarım sektöründe çalışmaktadır. Hizmet sektöründe çalışan erkeklerin oranı %87 (3 947 kişi), kadınların oranı ise %13 (585 kişi)'tür. Sanayi sektöründe çalışan erkeklerin oranı %97 (1 718 kişi), kadınların oranı ise %3 (49 kişi)'tür. Tarım sektöründe çalışan erkeklerin oranı %73 (1 405 kişi), kadınların oranı %27 (530)'dir (Tablo 30, Şekil 13, 14).

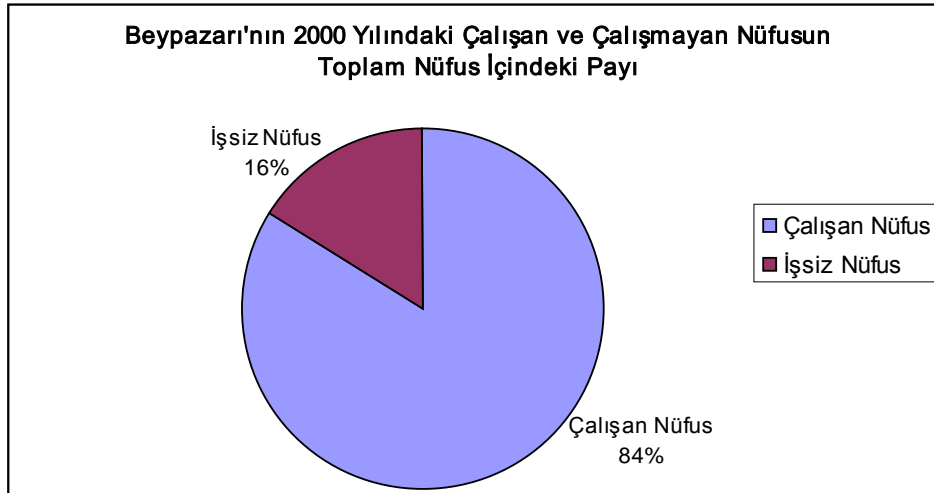
Tablo 30. Beypazarı'nda Çalışan Kadın, Erkek ve Toplam Nüfusun Ekonomik Faaliyet Kollarına Göre Dağılımı (2000)

2000	Tarım	%'si	Sanayi	%'si	Hizmet	%'si	Toplam
Erkek	1 405	73	1 718	97	3 947	87	7 070
Kadın	530	27	49	3	585	13	1 164
Toplam	1 935	100	1 767	100	4 532	100	8 234
%'si	%24		%21		%55		%100

Kaynak: TÜİK 2000 Yılı Genel Nüfus Sayım Sonuçları.

Şekil 13. Beypazarı'nın Çalışan Nüfusunun Sektörel Dağılımı (2000)

Şekil 14. Beypazarı'nın 2000 Yılındaki Çalışan Ve Çalışmayan Nüfusun Toplam Nüfus İçindeki Payı

3.1.2.8. Nüfusun Özürlülük Durumu

Beypazarı'ndaki özürlü nüfus ile ilgili bilgiler TÜİK'ten alınan istatistiki bilgilerdir. Elde edilen bilgilere göre Beypazarı köy yerleşmelerinde toplam 315 özürlü nüfus vardır. Bunun 197'si erkek, 128'i ise kadındır. Köy yerleşmelerinde fiziksel özürlülerin sayısı (109) en fazladır. İlçe merkezinde toplam 605 özürlü nüfus bulunmaktadır. Bunun ise 358'i erkek 247'si kadındır. Özürlülük durumunda fiziksel özürlülerin sayısı (223) en fazladır.

3.2. Yerleşme

Geniş anlamı ile yerleştirme, insanların yaşadığı ve yararlandığı alandır. İnsanlar, yerleşme yerini oluştururken hem doğal çevrenin olanaklarından yararlanmış, hem de doğal çevreyi değişikliğe uğratmıştır (Aras, S.-Çalışkan, V., 2006, s.75)

İlçenin tarihi gelişimi; erken tarih, ortaçağ, 16. yüzyıl ve sonrası ve Cumhuriyet dönemleri, kaynak taramalarına göre kronolojik olarak açıklanmıştır.

Beypazarı'nın ortaya çıkışı Prehistorik Zaman'a dayanabilir. M.Ö. 7. ve 8. Yüzyılda Frigler, M.Ö. 278-266'da Galatlar, daha sonra da Romalılar Ankara ve çevresine hakim olmuşlardır. M.Ö. 25-21'de Romalıların eyalet başkenti ve ticaret yollarının kesişim yeri haline gelmiştir. Bu dönemde Beypazarı, bu hat üzerinde bir istasyon ve psikoposluk bölgesi olmuş ve Lagania ismini, daha sonrada Anadolu'ya hakim olan Bizans imparatoru İmparator Anastosius (494-513) döneminde Lagania Anastosiopolis ismini almıştır. Aksulu, 1982).

Beypazarı ve çevresinde yapılan araştırma ve incelemeler sonucunda; ilçe ve çevresinde sırasıyla Hititler, Frigler, Galatlar, Romalıların egemen oldukları görülmektedir. Ayrıca Beypazarı'nda yerleşen ilk Türklerin, Ramazanoğulları, Eşrefoğulları ve Dulkadiroğulları olduğu bilinmektedir.

Beypazarı ilçesi, Kütahya Beyi Germiyanoğlu Yakup Şah'ın (1300-1340) veziri Dinar Hezar tarafından 1075 yılında Rumlardan alınıp Germiyanoğlu Beyliği'ne katılmıştır. Bu nedenle Dinar Hezar ya da Germiyan Hezarı adından esinlenerek kasabaya Beyhezarı denilmiştir. Dinar Hezar ve Germiyan Hezarı sonrasında Beytepe Mahallesi'nde bir mahalle ve büyük pazaryeri kurduğu, bu pazarın zamanla Bey'in adı olan Hezar'ı da unutturarak Hezar kelimesinin yerini Pazar'a bıraktığı, Germiyan kelimesinin yerini de yalnızca Bey sözünün aldığı ve böylece adının Beypazarı olarak değiştiği tahmin edilmektedir. Osmanlı Devleti kayıtlarında ve tahrir defterinde kazanın adı; Bağ-pazarı, Beğpazarı şeklinde kayda geçtiğine göre, bu rivayetteki değişimin ya çok önceden gerçekleştiğini, yahut

sonradan yapılmış bir yakıştırma olduğu düşünülebilir. (Aksulu, 1982).Beypazarı'nın Osmanlı yönetimine geçmesi, Orhan Bey'in Ankara'yı alması ile başlar. Beypazarı, Hüdavandigar (Bursa) Sancağı'na bağlı bir beylik merkezidir. Kütahya'nın başkent olmasından sonra, Ankara'nın sancak olmasından dolayı Beypazarı da subaşılık olmuştur. Beypazarı 1868 yılından itibaren Ankara'ya bağlı bir kaza olarak önemini sürdürmüştür. Ayrıca Beypazarı Osmanlı Devleti'nin toprak rejimi ve askeri sisteminin bel kemiğini oluşturan Tımarlı (Anadolu) Sipahi merkezlerinden biri haline gelmiştir.

Kentin gelişiminin dördüncü adımı 1880'dedir. Genelde Rüstem Paşa olarak bilinen Nerdübendede Mahallesi, Beytepe'nin kuzey kısmında yer almıştır. Ticaret merkezinin batı kısmındaki Gülhaniye Mahallesi (genelde Zafer olarak bilinir), bunu takip etmiştir. Bu mahallenin gelişimini aynı dönemlerinde, İnözü Vadisi'nin yanındaki bağ ve yaz evlerinin gelişmesi takip etmiştir. 1890-1900 döneminde ilçede 17 mahalle vardır. Şu anda bu mahallelerin hemen hemen hepsi, bugün mevcut caddelerin adlarıdır. (Aksulu, 1982).

Beypazarı'nın Osmanlı yönetimine geçtikten sonra Bursa ili Hüdavendigar Livasına bağlı bir bucak merkezi olmuş (Hicri 1270-1280), daha sonra 1868'de Ankara Livasına bağlı bir ilçe durumuna getirilmiştir.

Beypazarı tarihi boyunca birçok yangın ve afet tarafından yıkılmıştır. Bu yangınların bilinen en erkeni, 1849'da alışveriş merkezinde başlamıştır. 1869'da Beytepe Mahallesi tüm olarak, 1884'te Nerdübendede ve Karcıkaya Mahalleleri dışındaki tüm mahalleler ve çarşının bir bölümü yanmıştır. 1874'de İnözü Vadisi'nde Karakaş seli, nehrin kıyısındaki konutları yıkmıştır. 1894'te ise çarşı tümüyle yanmıştır. Kentin eski kısmı 1884 ve 1885'deki yangınlar ile yıkılmıştır, bu nedenle en eski konutların 1884 tarihi öncesinde var olmadığı söylenebilir, bundan dolayı kentin eski kısmındaki tüm konutlar aynı özelliği gösterir.

Evliya Çelebi seyahatnamesinde (Hicri 1058-Miladi 1638) Beypazarı'ndan şöyle bahseder:

“İlk kurucusunu bilmiyorum. Fakat ilk Fatihi Kütahya beylerinden Germiyanoglu Yakup Şah'ın veziri Dinar Hezardır. Onun için şehre Germiyan Hezar da derler. Haftada bir gün süslü bir pazar kurulup, bütün kıymetli eşyalar bulunur. Halkın uğraşları tiftik keçisi olduğundan, pazarında sof çok satılır. Müşterisi vardır. Senede bin kantar sof ipliği satılır. Pazarında her hafta etraf köylerinden onbin insan toplanır. Şehir Anadolu toprağından Engürü sancağı hududunda olup, İstanbul'da kim Şeyhülislam olursa ona has Padişah hasından ayrılmalıdır. Müftü tarafından hakimi subaşısıdır. Yüzeli akçelik kazadır. Damga emini, Sipahi Kethüda yeri ve yeniçeri serdari vardır. Fakat kale ağası yoktur. Kalesi bir dere içinde olup, iki tarafi balıksırtı gibi kaya üzerindedir. Aşağıda iki geniş dere içinde olup, 20 mahalle 41 mihrapdır. Hepsi 3060 tane iki katlı evleri vardır. Duvarları kerpiçtendir. Medrese Darulhadis ve Darulkurrası vardır. Medreseleri kargir değildir. 70 adet çocuk mektebi vardır. Türk şehri olduğundan halkı Oğuz taifesidir. 7 tane hanı vardır. Çarşı içindeki güzel bir han yanmıştır. Hamamları ve 600 dükkamı vardır. Çarşıda kasaplar içine akan dere kenarında hafta pazarı olur. Dere burada şehrin aşağı tarafından akarak bir nehir vasıtası ile Sakarya'ya dökülür. Şehir yüksek yededir ve kaldırımsızdır. Bağ ve bahçesi çoktur.” (Evliya Çelebi, 1970)

1928'de Yenimahalle yangınında 10 ev, 28-29 Mart 1940'ta Kurtuluş Mahallesi yangınında 82 ev tümüyle kül olmuştur. Son olarak da 1953'te Maşatbayarı'nda 70 ev tümüyle yanmıştır.

1960'da alanda güneyde çoğunluğu Ankara Caddesi'nin her iki tarafında olan ilk modern yapılar başlamıştır. Karayolu ve Aslanlar Caddesi gelişimi yönlendiren yerlerdir. Ankara Caddesi genişletildiğinde, birçok geleneksel yapı tahrip edilmiştir. Parça olarak tahrip edilmiş bazı binalar farklı planlar ve cephe tipleriyle restore edilmiştir. 1924'te imar kanununun yerleşmesinden ile çekirdek aile tipi gelişmiştir. Farklı mimari özellikte daha küçük konutlar ortaya çıkmış ve mevcut dokunun bir parçası haline gelmiştir.

4. EKONOMİK COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

Beypazarı ilçesinde ekonomisi, tarım, sanayi, ticaret, hayvancılık ve el sanatlarına dayanmaktadır. Beypazarı çok eskiden bütün çevre kasaba ve köylerin alış-veriş ettikleri ve Ankara esnafının mal alıp sattığı bir ticaret merkezi durumunda iken Ankara'nın Başkent oluşu, Eskişehir bağlantı yolunun önemini kaybetmesi, en önemlisi Beypazarı'ndan geçen Ankara-İstanbul yolunun Kızılcahamam'a kaydırılması neticesinde ticaret alanında bir duraksama olmuştur.

Son yıllarda ilçe nüfusunun artması, küçük esnaf ve sanayinin kalkınması tavukçuluk, sebzeçilik, arıcılık, sütçülük ve ticaretle gözle görülür bir ilerleme olmuştur.

İlçe nüfusunun % 67'si tarım ile uğraşmaktadır. Tarım alanlarının % 67'si kıraç, % 13'ü suludur. Kıraç alanın 2/3'si her yıl ekilmekte, 1/3'i ise nadasa bırakılmaktadır. Modern tarım araç ve teknik sayesinde az yerden daha fazla ürün alınmaya başlamıştır.

Genelde halkın gelir kaynağı tarım olup başta havuç gelir. Beypazarı, havuç üretiminde Türkiye genelinde söz sahibi olmuştur. Buğday köylünün en önemli gelir kapısıdır. Çeltik, ıspanak, turp ve soğan da ilçenin gözde tarım ürünlerindedir. Kırbaşı yöresinde de başta hububat olmak üzere ayçiçeği üretilmektedir. Beypazarı'nda yavaş yavaş organik Tarım'a geçiş başlamış olup alternatif tarım çalışmaları başlamıştır.

Büyük bir bölümü dağlık bölgelerde bulunan geniş meralara sahip köyler, Beypazarı'nı önemli bir hayvancılık merkezi haline getirmiştir. Özellikle tavukçuluk, arıcılık, Ankara Keçisi, koyunculuk ve sığırcılık büyük oranda artmıştır. İlçe ve köylerinde sığır ıslah çalışmaları genel olarak suni tohumlama yöntemiyle yapılmaktadır. Beypazarı, kaliteli tiftik veren Ankara Keçisi ile ün yapmıştır. Kaliteli tiftik keçisinden sağlıklı nesiller yetiştirebilmek için İlçe Tarım Müdürlüğü teke deposunda 95 adet damızlık teke beslenmektedir. Son yıllarda Dünya Bankası'nın yardımı ile kültür ırkı süt ineği temin edilmiş ve çoğaltılmasına yönelik çalışmalara hız verilmiştir. Bu projeye; süt üretiminde ve süt ürünlerinde artış görülmüştür.

En büyük sanayi alanlarından birisi karasörcülüktür. Türkiye'nin en kaliteli Ahşap Karasörü Beypazarı'nda üretilmektedir. Beypazarı'nın yıllık karasör üretim kapasitesi 10.000 adettir. Bu işle uğraşan 135 adet işyeri ve 1000 kişi vardır.

Yine Türkiye'nin en kaliteli Doğal Maden Suyu Beypazarı'ndan çıkmaktadır. Beypazarı Karakoca Doğal Maden Suyu adıyla Türkiye'ye dağıtılırken pazarlanmasında yurt dışı sınırlarını da zorlamaya başlamıştır.

Dünyanın ikinci büyük Maden Rezervi olan Trona Maden yatakları da Beypazarı'nda bulunmaktadır. Üretime başlamış olup çalışmalar devam etmektedir.

Ayrıca, Çayırhan beldesinde bulunan termik santral ile linyit kömür ocaklarında çalışan işçilerin büyük kısmı Beypazarı'nda ikamet edip, çalışanların büyük çoğunluğu tüketim harcamalarını Beypazarı'nda yapmaktadırlar.

Beypazarı el sanatları olarak da, Türkiye'de telkari (gümüş işlemeciliği) ile ün yapmıştır. 40'ın üzerinde Gümüş Atölyelerinde Türkiye'nin en önemli Telkari Gümüş İşçiliği Beypazarı'nda üretilmekte olup Türkiye'nin hemen hemen her tarafına pazarlanmaktadır. Gümüş takı çeşitleri; kemer, kolye, bilezik, küpe, iğne, başlık ve tılsımdır. Telkarideki motifler tabiatın Türk-İslam düşüncesi ile yorumlanması ve Türk zevkini yansıtır. Beypazarı'nın takıda sembolü tılsımdır. Gümüşler, başta Suudi Arabistan olmak üzere 18 ülkeye ihraç edilmektedir.

Kaymakamlığımız Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı desteği ile Halk Eğitimi Merkezi bünyesinde kurulan Halı Dokuma Tezgahları, Kilim Dokuma Tezgahları fabrika gibi çalışmakta, burada üretilen yöresel el sanatları yurt dışından gelen talepler karşılanmaktadır.

Yıllardır Beypazarı Bakır İmalatı; İbrık, Güğüm, Leğen gibi mutfak ihtiyaçları yeni bir değişimle turistik eşya olarak üretilmekte, ekonomiye katkı yapmaktadır. İlçenin 2000'in üzerinde esnafı bulunmakta, bunların çoğu sanat ve zanaat olarak üretim yapmakta ve ekonomiye katkı sağlamaktadır.

Beypazarı'nda çarşı içinde otantik eşyalar, demirciler, kalaycı, saraç gibi nostaljik dükkanlar görebilir, fotoğraf çekebilir, resim yapabilirsiniz. Bir kaç ev

değil, neredeyse bir kentin tamamının restore edildiği düşünülürken Beypazarı'nın kısa zamanda kat ettiği yol övgüye layık bulunuyor.

Turizm sektörünün yaygınlaşması nedeniyle Beypazarı'nda üretilmekte olan Beypazarı Kuruşu, Beypazarı Havuç Lokumu, Beypazarı Sucuğu, Beypazarı Mumbarı, Beypazarı Pişmaniyesi Beypazarı'nda yeni bir ticari sektör olmaya başlamış, ekonomiye katkı payı artmıştır.

İlçe merkezindeki toplam işgücü 9,890 kişi olup, bunun 1,556 kişisi işsizdir. Çalışan nüfusun: 938 kişisi ilmi ve teknik elemanlar, serbest meslek sahipleri ve bunlarla ilgili diğer meslekler statüsünde; 206 kişisi müteşebbisler, direktörler ve üst kademe yöneticileri statüsünde; 733 kişisi idari personel ve benzeri çalışanlar statüsünde; 743 kişisi ticaret ve satış personeli statüsünde; 919 kişisi hizmet işlerinde çalışanlar statüsünde; 1,590 kişisi tarım, hayvancılık, ormancılık, balıkçılık ve avcılık statüsünde ve 3205 kişisi ise tarım dışı üretim faaliyetlerinde çalışanlar ve ulaştırma makinaları kullananlar statüsünde yer almaktadır.

4.1. Tarım

İnceleme sahasında plato yüzeylerinin hemen hemen tamamı kuru tarımın uygulandığı tarlalarla kaplıdır. Buradaki toprak kalitesinin iyi olmaması bu alanlarda tahıl dışında başka bir ürün yetişmesine uygun değildir.

İlçe toplam 1.868.000 dekar yüzölçümüne sahiptir. Bu arazilerin kullanım durumlarına göre dağılımı şöyledir.

Tablo 31. Arazi Kullanım Durumu

Arazi cinsi	Alan (ha)	Oran (%)	Sulanan Alan (ha)
Tarım alanı	64.200	34,37	9.500
Orman	41.931	22,45	
Çayır-Mera	24.000	12,85	
Tarım Dışı	56.669	30,33	
Toplam	186.800	% 100	

Kaynak: Ankara İl Özel İdare Müdürlüğü, 2009.

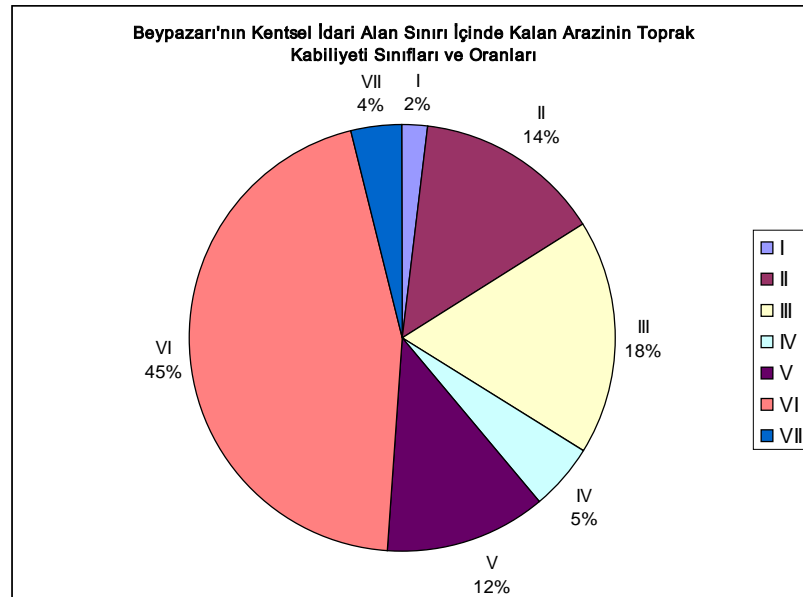
İnceleme sahasında arazinin kullanım şekline baktığımızda; kuru tarım (nadaslı) arazilerin %63'lük oranla en fazla alana sahiptir. Bunu %22'lik oranla mera

arazileri izlemektedir. En az alan kaplayan araziler ise %8'lik oranla sulu tarım arazileridir(Tablo 31, Şekil 15).

Tarım alanı olarak kullanılan araziler genellikle inceleme sahasının merkez bölgesinde, Doğuda Güdül ve Ayaş İlçeleri hududu ile Sakarya Nehrine kadar uzanan Kirmir Vadisi, Batıda Nallıhan İlçesi ve Kuzey bölgesi hudutları içinde kalmaktadır. Bu alanda Kirmir Çayının etrafındaki alüvyal toprakların etkisi büyüktür.

İnceleme sahasında başta Hububat üretiminin yanında Sebze retimi de ağırlıklı olarak görülmektedir. Özellikle sebze, çeltik, şeker pancarı, yem bitkileri, hububat, bağcılık, meyvecilik yapılmaktadır. Yükseltinin arttığı yerlerde ise tarımsal faaliyet azalmakta hayvancılık ve arıcılık faaliyetleri ön plana çıkmaktadır.

İnceleme sahasında arazinin verimlilik durumu incelendiğinde sahanın % 34'ünün (64 200 ha) tarıma uygun olan I., II., III. ve IV. sınıf arazilerden oluştuğu görülür. Tarıma uygun olan toprakların %85'si susuz, %15'i sulu tarım arazisidir.

Şekil 15. Beypazarı'nda Arazinin Verimlilik Sınıflarına Göre Dağılışı (2009).

Tarıma uygun olmayan VI. VII. ve VIII. sınıf araziler sahanın %61'ini kapsamaktadır. Tarıma uygun olmayan toprakların büyük bir kısmını çayır, mera ve orman alanları (65 931 ha) oluşturmaktadır.

Şehir ve çevresindeki ekonomik faaliyetlere bağ bahçe tarımını da eklemek gerekir. Şehrin içinden geçen İnözü Vadisi etrafı ile yerleşim alanlarının güneyinde sulamanın mümkün olduğu alanlarda sulu tarım alanları, bağ ve bahçeler uygundur. Geçmişte etrafındaki, Hacıkara, Ayvaşık, İnözü, Başağaç gibi yerlerde bağ alanları, bostancılık yapılırdı; ancak şimdi bu alanlar yerleşim yerine açıldığında çok dar alanda sulu tarım ve bostancılık yapılmaktadır. Ortalama 700-800 m yükseltiyeye sahip Beypazarı ilçesinde tarım alanlarının dışında eğimin arttığı alanlarda, kuzeyde yükselti ve eğimin fazla olması tarım yapılabilecek verimli düzlükleri sınırlandırmıştır. Bu nedenle şehrin kuzeyindeki yüksek aşınım platoları mera alanı olarak kullanılmaktadır.

Beypazarı toplam, 2003 yılı bazı tarım ürünleri ve üretim miktarı verilerine bakıldığında, en fazla payın tahıllarda olduğu görülmektedir (Tablo 32).

Tablo 32. Tarım Ürünleri Üretim Miktarları

Tarım Ürünleri	Üretim Miktarları (Ton)
Tahıllar	485.500
Baklagiller	469
Endüstriyel Bitkiler	13.340
Yumru Bitkiler	11.565
Sebzeler	171.060
Meyveler	12.016

Kaynak: İlçe Tarım Müdürlüğü, 2009

Beypazarı'nda sebze üretiminde en fazla pay havuçtadır. Sebze üretiminin yaklaşık 1/3'ü tarıma aittir. Yine havuç şehir ekonomisi fazla olan bir tarım ürünüdür. Özellikle son yıllarda havuçtan üretilen mamul maddeler ile havucun şehir ekonomisine katkısı artmaktadır.

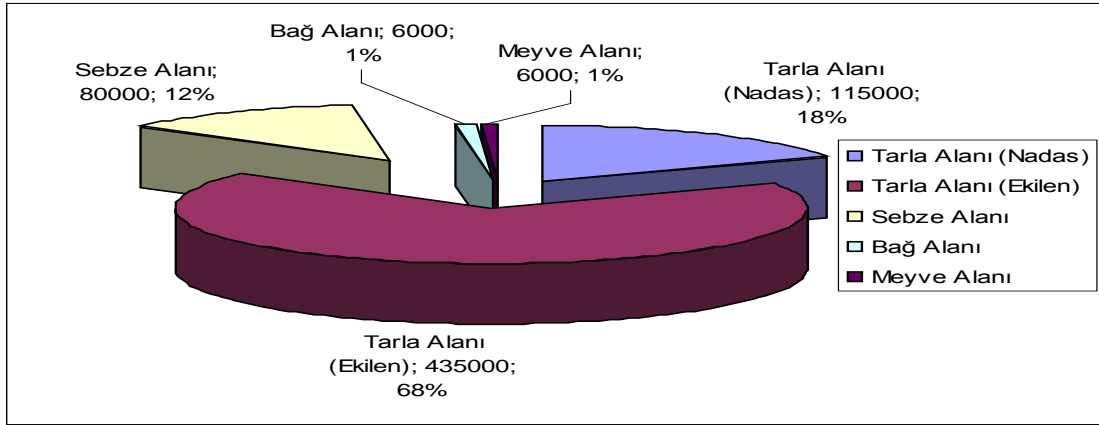
İlçede tarıma elverişli olan alanların büyük çoğunluğunda tarla bitkileri yetiştiriciliği yapılmaktadır. Tarla bitkilerinin kapladığı alan, nadas da dâhil olmak üzere toplam 55.000 hektardır. Tarıma elverişli alanların yaklaşık 9.500 hektar

sulanabilmektedir. Bu da toplam tarım arazisinin % 15 ine tekabül etmektedir (Tablo 33-34, Şekil 16-17).

Tablo 33. Tarım Arazilerinin Dağılımı

Arazi cinsi	Ekilen alan (ha)	Nadas (ha)	Alan (ha)	Oran (%)
Tarla Alanı	43.500	11.500	55.000	85,00
Sebze Alanı			8.000	13,00
Bağ Alanı			600	1,00
Meyve Alanı			600	1,00
Toplam			64.200	100

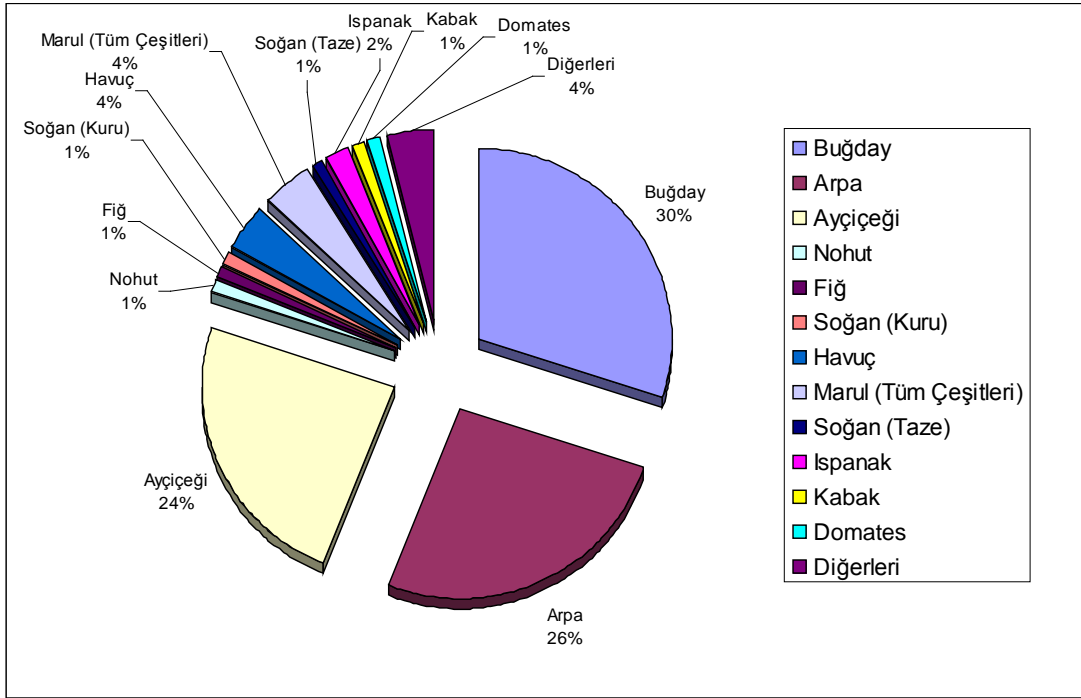
Kaynak: İlçe Tarım Müdürlüğü, 2009

Şekil 16. Tarım Arazilerinin Dağılımı

Tablo 34. 2009 Yılı Üretim Miktarları

ÜRÜN CİNSİ	ÜRETİM ALANI (ha)	ÜRETİM (TON)
Buğday	15.700	47.000
Arpa	13.800	38.500
Ayçiçeği	12.800	7.700
Nohut	700	500
Fiğ	400	270
Soğan(Kuru)	140	6.750
Havuç	2.000	110.000
Marul (Tüm Çeşitler)	2.000	44.000
Soğan (Taze)	600	12.000
Ispanak	800	12.000
Kabak	500	15.000
Domates	400	24.000
Diğerleri	1.700	-

Şekil 17. Yetiştirilen Ürünlerin Dağılımı

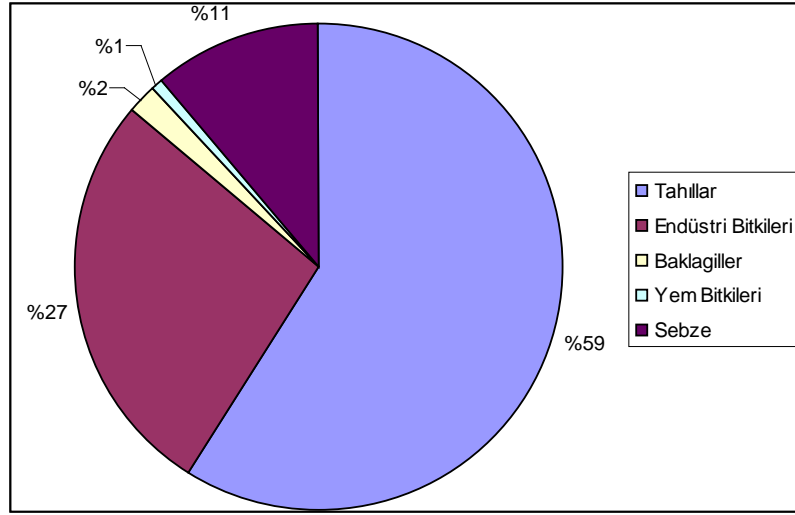
4.1.1. Araziden Yararlanma Durumu

İnceleme sahasındaki ekili dikili alanların ürünlere göre dağılımına baktığımızda; tahılların %59 oranla (29.500 ha) ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Bunu %27 ile endüstri bitkileri (13.736 ha), %11 ile sebze (5.840 ha), %2 ile baklagil(1.055 ha), %1 ile yem bitkileri (345 ha) ve %1'den az oranla yumru bitkiler (0,20 ha) takip etmektedir. Tarım ürünleri içerisinde en fazla yetiştirilen ürün %31'lik oranla (15.700 ha) buğdaydır. Bunu % 27 ile arpa (13.800 ha) ve %25 ile ayçiçeği (12.800 ha) izler (Tablo 35, Şekil 18).

Tablo 35. Beypazarı'nda Ekili Dikili Alanların Ürünlere Göre Dağılımı (2009)

Ürün Cinsi	Üretim Alanı (ha)	Kendi İçinde %'si	Genel Olarak %'si
Tahıllar			
Buğday	15.700	%93	%31
Arpa	13.800	%7	%27
Toplam	29.500	%100	%59
Endüstri Bitkileri			
Ayçiçeği	12.800	%57	%25
Şeker Pancarı	936	%43	%2
Toplam	13.736	%0	%27
Baklagiller			
Nohut	600	%14	%1
Fiğ	450	%49	%1
Bakla	0,5	%12	%0
Toplam	1.055	%25	%2
Yem Bitkileri			
Yonca (Yeşil Ot)	0,50	%14	%0,1
Fiğ (Yeşil Ot)	170	%49	%0,3
Karunga (Yeşil)	0,40	%12	%0,1
Mısır (Silajlık)	0,85	%25	%0,2
Toplam	345	%100	%1
Yumur Bitkiler			
Sarımsak (Kuru)	0,2	%100	%0
Toplam	0,2	%100	%0
Sebze			
Havuç	2.000	%35	%4
Marul (Tüm Çeşitler)	2.000	%35	%4
Ispanak	800	%14	%2
Kabak	500	%9	%1
Domates	400	%7	%1
Toplam	5.840	%100	%11
Genel Toplam	50.338		

Kaynak: Ankara İl Özel Tarım Müdürlüğü, 2009.

Şekil 18. Beypazarı'nda Ekili Dikili Alanların Ürünlere Göre Dağılımı (2009)

Arazi kullanımı, doğal koşulların insana sunduğu alanlarda insanın hayatını devam ettirebilmesi için gerçekleştirilen ekonomik faaliyetlere bağlı olarak, insan ve doğal ortam arasındaki etkileşimin somut sonucudur. Buna göre arazi kullanımı üzerinde doğal ve beşeri olmak üzere iki önemli faktör etkilidir. İklim ve yeryüzü şekilleri, arazi kullanımını etkileyen en önemli faktörlerdir. Sosyoekonomik ve sosyokültürel faaliyetler ise arazi kullanımını etkileyen beşeri faktörlerdir. Beypazarı arazi kullanımı üzerinde yeryüzü şekillerinin etkisi oldukça fazladır. Bununla birlikte Beypazarı'nın tarihi bir ilçe olması nedeniyle arazi kullanımı tarihi süreç içerisinde insanların sosyoekonomik özelliklerine göre şekil almıştır. Özetle Beypazarı arazi kullanımı sahip olduğu coğrafi özelliklerini ve tarihi süreç içerisindeki insan faaliyetlerine göre bugünkü şeklini almıştır.

Beypazarı'nın kentsel idari alan sınırı içerisinde kalan arazinin toprak kabiliyeti sınıfları ve oranları

Bu toprakların %45'i VII. sınıf topraklardan oluştuğu görülmektedir. Şehrin kuzeyinde yer alan yüksek aşınım düzlüklerinde VII. sınıf topraklar gelişmektedir. Bu alanda eğim ve erozyonun fazla olması meraların genişlemesine neden olmuştur. Birinci sınıf topraklar şehrin güneyinde, İnözü Vadisinde ve Kırmir Çayının yan kolları üzerinde yaygındır. Bu verimli topraklar, uygun iklim koşulları ile beraber, sulu tarım ve bahçe tarımının yoğunlaşmasına olanak sağlamıştır.

Kentsel idari alan toplamı 103.162 km²'dir. Bunun 8,71 km²'si yerleşim alanı, 5,30 km²'si sulu tarım alanı, 0,81 km²'si sulu tarım yetersiz, 0,92 km²'si bahçe sulu, 4,59 km²'si boş arazi, 43,46 km²'si kuru tarım, 15,41 km²'si meradır.

4.1.2.Başlıca Tarım Ürünleri

İnceleme sahasında en çok yetiştirilen tarım ürünlerinin başında tahıllar gelmektedir. İklim şartlarının elverişli olduğu alanlarda ise endüstri bitkileri ve sebze üretimi yapılmaktadır.

4.1.2.1.Tahıllar

İnceleme sahasında tahıl tarımına ayrılan arazilerin toplamı 29.500 hektar olup, bunun toplam tarım arazisi içindeki payı %59'dur. Tahıllar içerisindeki ilk sırayı %53 ile buğday almaktadır. Bunu %47 ile arpa izlemektedir.

İnceleme sahasında tahılların en fazla ekildiği alan Kirmir çayı ve Sakarya Nehri arasında yer alan geniş düzlüklerdir. Bölgenin güney kesimi olan bu yerde tahılların fazla yetiştirilmesinin nedeni iklim koşullarının yanı sıra bu alanda düz arazilerin geniş yer kaplamasıdır.

Tahıl ürünlerinin yıllara göre üretim miktarlarına bakıldığında, üretimde dalgalanmalar olduğu görülmektedir. Buğdayın 1998 yılında ekim alanı 17.215 ha, üretimi 46 994 ton; 2000 yılında ekim alanı 16.359 ha, üretimi 41 346 ton, 2002 yılında ekim alanı 16.823 ha, üretimi 40 478 ton; 2004 yılında ekim alanı 13.093 ha, üretimi 33 797 ton; 2006 yılında ekim alanı 12.532 ha, üretimi 24 796 ton; 2009 yılında ekim alanı 13.724 ha, üretimi 33 583 tondur.

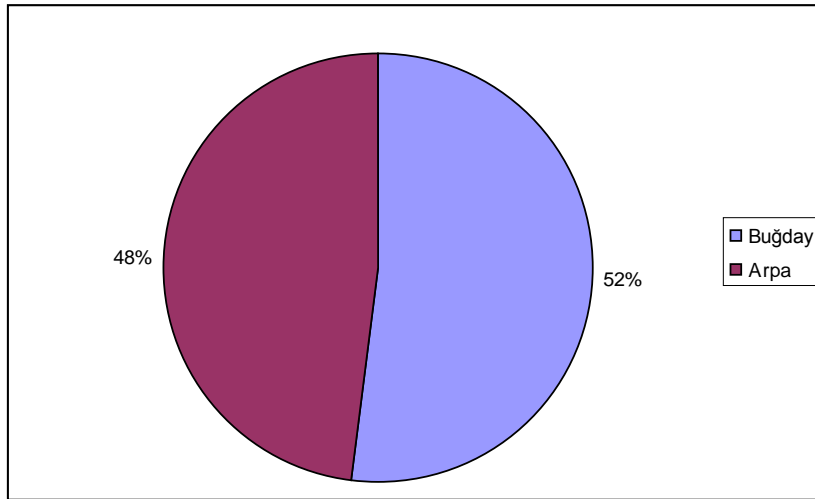
Arpanın 1998 yılında ekim alanı 13.484 ha, üretimi 33 306 ton; 2000 yılında ekim alanı 13.750 ha, üretimi 38 151 ton, 2002 yılında ekim alanı 13.367 ha, üretimi 34 676 ton; 2004 yılında ekim alanı 13.725 ha, üretimi 40 197 ton; 2006 yılında ekim alanı 13.650 ha, üretimi 34 584 ton; 2009 yılında ekim alanı 12.633 ha, üretimi 38 731 tondur (Tablo 36, Şekil 19).

Tablo 36. Beypazarı'nda Tahıl Ürünlerinin Ekim Alanları ve Üretimin Yıllara Göre Değişimi (1998-2009)

Yıllar	1998		2000		2002		2004		2006		2009	
	Ekim Alanı (ha)	Üretim (Ton)	Ekim Alanı (ha)	Üretim (Ton)	Ekim Alanı (ha)	Üretim (Ton)	Ekim Alanı (ha)	Üretim (Ton)	Ekim Alanı (ha)	Üretim (Ton)	Ekim Alanı (ha)	Üretim (Ton)
Buğday	17.215	46994	16.359	41346	16.823	40478	13.093	33797	12.532	24796	13.724	33583
Arpa	13.484	35306	13.750	38151	13.367	34676	13.725	40197	13.650	34584	12.633	38731

Kaynak: TÜİK Tarım İstatistikleri, 2009.

Buğday ve arpa ekili tarım alanlarında yıllar itibariyle daralma olduğu görülmüştür. Üretimdeki dalgalanmaların nedeni ise yıl içinde düşen yağış miktarının farklılığıdır. 2006 yılında itibaren kuraklığa dayanıklı arpa ve buğday üretimi denemelerinin başarılı olması sonucu üretim artmıştır.

Şekil 19. Beypazarı'nda Arpa Buğday Dağılımı (2009)

İnceleme sahasında nohut ve fiğ (dane) üretimi yapılmaktadır. Bu ürünlerin üretiminde yıldan yıla dalgalanmalar fazla olmamaktadır (Tablo 37). Bunun nedeni bu ürünlerin kuraklığa ve sıcaklığa dayanıklı olduğu için yağış azlığından etkilenmemektedir.

Fiğ (dane) yem ihtiyacı için ekilmekte ve tek yıllık bir mevsim bitkisidir. Adaptasyon yeteneği iyi bir bitkidir. Ancak fazla asitli toprakları sevmez. Kışı ılıman

geçen bölgelerde sonbaharda erken ekilerek iyi bir şekilde yetiştirilebilir. Kışı soğuk geçen bölgelerde ilkbaharda ekilir. Ekimde 8-10 hatta 12 kg/da tohum kullanılır. 3-5 cm derinliğinde ekilir.

Tablo 37. Beypazarı'nda Baklagil Ürünlerinin Ekim Alanları ve Üretimin Yıllara Göre Değişimi (1998-2009)

Ürün Adı	1998		2000		2002		2004		2006		2009	
	Ekim Alanı (ha)	Üretim (Ton)	Ekim Alanı (ha)	Üretim (Ton)	Ekim Alanı (ha)	Üretim (Ton)	Ekim Alanı (ha)	Üretim (Ton)	Ekim Alanı (ha)	Üretim (Ton)	Ekim Alanı (ha)	Üretim (Ton)
Nohut	7 040	504	6 700	469	5 830	840	6 000	856	6 000	600	6 000	480
Fiğ (Dane)	3 500	269	3 900	273	4 540	340	4 430	347	4 500	348	4 500	360

Kaynak: TÜİK Tarım İstatistikleri, 2009.

4.1.2.2. Endüstri Bitkileri

İnceleme sahasında tarım alanlarının, %27'si endüstri bitkilerine ayrılmıştır. Endüstri bitkileri içerisinde en fazla ekileni şeker pancarıdır(936 ha) (Tablo 38). Şeker pancarı ekim alanlarında yıllar arasında büyük farklar olmamasına rağmen şeker pancarı üretiminde farklılıklar olduğu görülmektedir. Şeker pancarını diğer tarım ürünlerinden ayıran bazı özellikler vardır. Bunlardan birisi şeker pancarı küspesi hayvan yemi olarak kullanıldığından dolayı, şeker pancarı ekim alanlarının yakınında büyükbaş besi ve ahır hayvancılığı gelişmektedir. Şeker pancarı tarımının bir başka özelliği de diğer tarım ürünlerinden daha fazla iş gücüne gereksinim göstermesidir.

Tablo 38. Beypazarı'nda Endüstri Ürünlerinin Ekim Alanları ve Üretimin Yıllara Göre Değişimi (1998-2009)

Ürün Adı	1998		2000		2002		2004		2006		2009	
	Ekim Alanı (ha)	Üretim (Ton)	Ekim Alanı (ha)	Üretim (Ton)	Ekim Alanı (ha)	Üretim (Ton)	Ekim Alanı (ha)	Üretim (Ton)	Ekim Alanı (ha)	Üretim (Ton)	Ekim Alanı (ha)	Üretim (Ton)
Şeker pancarı	2 150	10 548	1 610	9 039	1 510	8 870	1 220	6 896	917	6 408	936	5 043
Kimyon	150	11	150	11	-	-	-	-	-	-	-	-
Mısır	110	650	160	790	-	-	-	-	-	-	-	-

Kaynak: TÜİK Tarım İstatistikleri, 2009.

İnceleme sahasında üretilen şeker pancarları, Ankara Şeker Fabrikası tarafından alınıp işlenmektedir.

İnceleme sahasında 1998 ve 2000 yıllarında mısır ve kimyon üretimi yapılmıştır. Söz konusu yıllarda mısır tarımı genelde hayvanların yeşil yem ihtiyacını karşılamak için silajlık mısır üretimi şeklinde yapılmaktadır.

4.1.2.3.Yem Bitkileri

İnceleme sahasında yem bitkilerinin toplam tarım alanlarının içindeki payı 3 450 ha. % 1'dir. Sahada yem bitkileri olarak Yonca (Yeşil Ot), Fiğ (Yeşil Ot), Karunga (Yeşil) ve Mısır (Silajlık) yetiştirilmektedir. Toplam tarım alanlarında yonca %0,1'lik (50 ha), fiğ %0,3'lük (170 ha), karunga %0,1'lik (40 ha) ve mısır ise %0,2'lik (85 ha) orana sahiptir. Yem bitkileri genellikle geçim kaynağı hayvancılık olan yerleşmelerde hayvanların yem ihtiyacını karşılamak için yetiştirilmektedir.

4.1.2.4.Sebzecilik

İnceleme sahasında sebzelerin toplam tarım alanlarının içindeki payı 5 840 ha. ile %11'lik oranı kaplar. Buradan da anlaşılacağı üzere sebze üretimi Beypazarı'nda önemli bir potansiyele sahiptir. İlçede yer altı sularından maksimum yarar sağlandığı Başağaç Bağları mevki ile İnözü çayı kenarındaki geniş yer tutan sahalara yayılmıştır. İmkanların gelişmesiyle beraber sulanamayan araziler sulanabilir hale getirilmiştir.

İnceleme sahasındaki sebze tarımı üretiminde havuç en fazla paya sahip olup, 2009 yılındaki üretim miktarı 100.000 tondur (Tablo 39). Bunun nedeni havucun ılık iklimlerde iyi yetişen ve sığağa soğuğa dayanıklı bir sebze olmasıdır. Kumlu, tınlı, süzek ve humuslu, kireçli derin topraklarda yetişen havuç bu şartları Beypazarı'nda fazlasıyla bulmaktadır. Beypazarı'nda havucun en çok dikildiği ve yetiştiği bölgeler Fasıl, Kuyucak, Dibecik, Akçakavak, Yukarı Uluocak, Kayabüyükü ve merkezdir. Son yıllarda Tacettin, Oymaağaç, Tahir, Dikmen, Acısu, Adaören, Mahmutlar, Kırşehler, Kapullu, Kırbaşı, Harmançık, Kızılcasöğüt köylerinde de ekim yapılmaktadır. Bu bitki kış soğğundan etkilenmemekte ve yağmur istememektedir. Yetişme devresi, Beypazarı'nda en çok yağışın düştüğü aylara denk gelir ve sulama gerektirmez. Havucun Beypazarı ekonomisinde değer kazanması ve üretiminin fazlalaşması 20-25 senelik bir geçmişe dayanmaktadır. İlçede havuç tam olarak

pazarlandığı gibi, lokum sanayinde, tatlıcılıkta ve meyve suyu olarak değerlendirilmektedir. Türkiye’de 2007 yılı rakamları itibariyle üretim 405 000 tondur. Bu üretim içerisinde Beypazarı’nın payı 100 000 tondur. Buna göre üretim bazında toplam üretimin yaklaşık %25’i Beypazarı bölgesinde gerçekleştirilmektedir.

Sahada havuçtan sonra en çok üretimi yapılan sebze maruldur. 2009 yılındaki toplam marul üretim miktarı 73 600 tondur. Havuç ve maruldan sonra en fazla yetiştirilen sebzeler ise sırasıyla domates, kabak, ıspanak, soğan ve hıyardır (Tablo 39).

Domates yetiştiriciliğinde aranılan iklim Beypazarı’nda vardır. Beypazarı’nda yazın yağışın az oluşu ve güneşlenme süresinin uzun olmasının faydası büyüktür. İdeal toprak tipi olan kumlu, tınlı topraklarda havuçtan boşalan alanlara ekilir. Domates en çok, merkez, Dibecik, Akçakavak köylerinde yetiştirilir. En erken domatesi Sipahioğlu çiftliği ile Yukarı Ulucak köylerinde yetiştirilir (Tablo 39).

Kabak ılık ve sıcak iklimlerde yetişir. Donma ve soğuk havalarda bozular. Kumlu tınlı toprakları çok sever ve ova topraklarında iri meyveli kabaklar yetiştirilir. En çok merkezde yetişir. Merkezin Başağaç, Madadın bölgesinde çok yaygındır .

ıspanak ılık ve yağmurlu iklimleri sever, donlu havalardan çabuk etkilenir. Beypazarı’nda sonbaharda serpmeye usulü ile ekilir. Sonbahar yağışları ile beslenir ve sulama pek gerekmez. Merkez ile Harmancık, Fasıl, Kuyucak, Dibecik, Akçakavak köylerinin kumlu tınlı topraklarında yayılmıştır.

Soğan ılık iklimlerde iyi yetişir. Kumlu, killi ve humuslu topraklarda çok iyi verim alınır. Fazla rutubetli toprakları sevmez en çok çiftlik gübresinden hoşlanır. Beypazarı’nda soğanın istediği bu şartlar fazlasıyla vardır. Merkez ve merkeze yakın olan Kayabükü, Harmancık, Kuyucak ve Fasıl köylerinde ekimi yapılmaktadır.

Hıyar sıcak ve ılık iklimlerden hoşlanır. Yaz kuraklığına rastlayan yetişme devresinde sıcaklığı fazla ister. Ancak mutlak bir sulamaya ihtiyaç duyar. İlkbahar sonlarında havalar iyice ısınmadan toprağa serpmeye usuluyla ekilir. En fazla merkez ile Dibecik ve Harmancık köylerinde yetiştirilir.

Tablo 39. Beypazarı'nda Sebze Üretiminin Yıllara Göre Değişimi (1998-2009)

Ürün adı	1998	2000	2002	2004	2006	2009
Bamya	25	30	30	30	30	30
Fasulye (taze)	650	540	540	550	360	360
Kavun	4 000	4 900	4 900	5 000	10 000	10 000
Karpuz	6 000	4 900	4 800	4 800	10 000	10 000
Kabak (sakaz)	9 024	7 480	7 535	7 500	18 000	18 000
Hıyar	7 000	6 864	6 720	6 816	7 500	7 500
Patlıcan	300	400	400	400	1 250	1 250
Domates	21 996	24 500	25 000	25 500	15 000	15 000
Biber (sivri)	800	845	840	850	840	1 050
Soğan (taze)	6 700	7 500	7 500	7 500	6 000	12 000
Havuç	104 074	103 142	97 259	100 000	100 000	100 000
Turp (kırmızı)	4 550	4 900	5 250	5 300	5 250	5 250
Yerelması	451	341	34	30	-	750
Marul (göbekli)	5 200	10 000	8 759	8 775	32 000	32 000
Marul (kıvrıkcık)	36 518	31 799	29 041	32 110	9 600	9 600
İspanak	3 500	3 850	3 850	3 850	20 000	20 000
Pırasa	250	250	250	250	120	120
Tere			50	5	8	12
Maydonoz			50	5	5	5
Marul (iceberg)				2 560	32 000	32 000
Bakla (taze)					75	75
Karnabahar					150	150
Brokoli					90	90
Dereotu					7	7
Roka					5	5
Balkabağı					1 400	1 000
Lahana (kırmızı)					160	160

Kaynak: TÜİK Tarım İstatistikleri, 2009.

4.1.2.5.Meyvecilik

Beypazarı iklimi ve toprağı meyveciliğe de elverişli olduğu halde, sebzeçilik kadar ileri gidememiştir. Çabuk ve kolay getiren sebzeçilik yanında, meyvecilik uzun vadeli bir çalışmayı gerektirir. Meyvecilik, sebzeçilikte olduğu gibi sadece merkez ve çevresinde değil en uzak köylere kadar yayılmıştır. Bağ ve sebze bahçeleri içinde de tarlalarda çok sayıda meyve ağacı vardır. Meyvecilik sebzeçilik gibi devamlı ve sistemli bir sulamayı gerektirmediğinden oldukça geniş alana yayılmıştır(Tablo 40).

İnceleme sahasında 2009 yılı itibariyle en çok üretimi yapılan meyve %45'lik oranla (5 000 ton) üzümdür. Üzümü sırasıyla; %14'lük oranla (1 558 ton) erik,

%11'lik oranla (1 150 ton) elma, %8'lik oranla (909 ton) armut, %7'lik oranla (704 ton) vişne ve %5'lik oranla (578 ton) kiraz izlemektedir (Tablo 40).

İnceleme sahasında verimi alnamayan meyveler ise iğde, kayısı ve zerdalidir (Tablo 39). Nedeni; bu meyveler için ilkbahar donları ve soğuklarının tehlikeli olmasıdır. Bu ağaçlar şubat ve martta görülen ılık havalara aldanarak çiçek tomurcuklarını şişirir. Arkasından bastıran şiddetli don ince dalları kavurur. Beypazarı'nda bu ürünlerin tarımı bu yüzden fazla ekonomik değildir.

Tablo 40. Beypazarı'nda Meyve Türlerine Göre Üretim Miktarının Yıllara Göre Değişimi (1998-2009)

Ürün Adı	1998		2000		2002		2004		2006		2009	
	Ekim Alanı (ha)	Üretim (Ton)	Ekim Alanı (ha)	Üretim (Ton)	Ekim Alanı (ha)	Üretim (Ton)	Ekim Alanı (ha)	Üretim (Ton)	Ekim Alanı (ha)	Üretim (Ton)	Ekim Alanı (ha)	Üretim (Ton)
Ceviz	-	215	20	258	60	263	60	263	60	293	60	293
Badem	-	63	-	75	-	78	-	78	-	78	-	78
Erik	194	1 690	195	1 696	190	1 558	190	1 558	190	1 558	190	1 558
İğde	-	45	-	44	-	45	-	45	-	45	-	45
Kayısı	18	86	18	86	18	88	-	46	-	46	-	46
Zerdali	-	29	-	35	-	34	-	34	-	34	-	34
Vişne	89	865	89	868	90	880	98	880	98	880	98	704
Şeftali	22	75	22	77	22	94	22	94	22	94	22	94
Kiraz	80	717	82	720	85	722	85	722	85	723	85	578
Dut	-	1 095	-	1 095	-	1 103	-	903	-	1 103	-	294
Üzüm	782	4 320	784	5 430	800	5 500	750	5 000	750	3 750	750	5 000
Çilek	-	-	2	6	3	8	3	8	-	-	3	-
Armut	78	865	78	865	78	909	78	909	78	909	78	909
Ayva	8	95	8	113	8	130	8	130	8	130	8	130
Elma	143	1 320	144	1 327	150	1 150	160	1 150	160	1 150	160	1 150

Kaynak: TÜİK Tarım İstatistikleri, 2009.

Bağcılık, sulanabilir alçak alüvyal vadilerde sebze ve meyve bahçelerinden sonra kıraç, bayır ve yamaçları bağ sahaları kaplamaktadır. Asmanın kuraklığa olan dayanıklılığı ve -20 dereceye kadar olan soğuklarda zarar görmemesi, masrafının düşük olması ile sulanabilir vadilerin sulak yamaçlarına bağların yayılmasına neden olmuştur. Beypazarı üzümleri ince kabuklu ve glikoz oranı çok fazla olan ürünlerdir. Bu tip Beypazarı asmalarının yaprağı çok kıymetlidir. Kışın dolma yapmak için yapraklar salamura yapılır. Kalsiyumca zengin olan asma yaprağı bölgede oldukça fazla tüketilir. Şarap için üzüm üretilmez. Üzümlerden glikoz oranının çok olması sebebiyle daha çok pekmez ve tatlı sucukları yapılır. Tatlı sucukları yapılır. Bu

sucuklar Beypazarı tatlı sucuğu olarak oldukça meşhurdur. Üzüm daha çok güneyin az yağışlı kıraç köylerinde yayılma alanı bulmuştur. Merkez ile Tahir, kızılcasöğüt, Çakıloba, Kozağaç, Kaplan, Yalnızçam, Kapullu ve Sekli köylerine yayılmıştır.

Erik, geç uyanan ve geç çiçek açan bir tür olması, susuzluğa, sıcaklık farklarına dayanıklı olması her iklime uyum sağlamasını kolaylaştırmıştır. Tatlı ve ekşi erikten pestil ve kurusundan da gak yapılır. Bu yüzden her köyde erik ağacı vardır.

Elma, bölgede çok yaygındır. Her türlü iklime uyum sağlaması ile kuzey dağlık bölgelerde ve düz alçak kısımlarda çok çeşitli cinsleri yetişir. Son yıllarda oldukça gelişmiştir. En çok merkez ile Hırkatepe, Sekli, Harmancık köyleri gibi alçak yerlerde yetişirken kuzeyin dağlık yerlerinde bunların düz kısımlarında yetiştirilir. Beypazarı iklimine uygun ve verimli bir tür olmasından dolayı son yıllarda ağaç sayısı artmıştır.

Armut, Beypazarı yaylalarında, meralarında ve bağlarında yetişmektedir. Armutlar genellikle yaz ve kış armudu diye ikiye ayrılır. Yaz armutları kısa zamanda olgunlaşır sulu ve kokuludur. Dayanıklı olmadığı için ömrü kısadır. Kış armutları yuvarlak, koyu yeşil renkli, sert ve susuz iken sonbaharda zedelemeden tam olgunlaşmadan itina ile toplanır. Kuraklığa ve soğuğa dayanıklı olan ve serin iklim isteyen Ankara armudu kuzey doğuda ve kuzeyde orman alt sınırında çok yaygın olup buradaki halka çok iyi gelir temin eder. Ankara armudu 1000-1250 m. yüksekliklerde ve bu yüksekliklerin düz kısımlarında Karaşar bucağı ile Saray, Köseler, Köst, Karacaören, Dibekören, Karaören, Kabalar, Uşakgöl köylerinde yetişir. Yazlık çeşitler ise daha alçak kısımlarda merkez ile Hırkatepe ve Harmancık köylerinde yetişir.

Vişne, kiraza nazaran daha geç olgunlaşan ve meyveleri kirazdan daha dayanıklı olduğundan soğuktan zarar görmez. Kireçli toprakları sever. Son yıllarda ağaçları arttırılmış, üretimi çoğalmış ve yaygınlaşmıştır. En çok merkezde özellikle Harmancık'ta olmak üzere 85 hektarda vişne ağacı vardır.

Kiraz, çok kısa bir olgunluk devresine sahiptir ve çabuk bozulur. Bu sebeple merkez ve merkeze yakın köylerde yayılma alanı bulmuştur. Özellikle Merkez, Sekli,

Hırkatepe, Başören, Bağözü köylerinde çok yaygındır. Yaz sıcaklığı ve kuraklığına dayanamayan kiraz bu zamanlarda sulanır. İlkbaharın ani soğuk ve donlarından etkilenmez.

4.2. Hayvancılık

Beypazarı'nda hayvancılık tarımdan sonra önemli bir geçim kaynağıdır. Özellikle köylerin yarısına yakınının dağlık bölgelerin oluşu ve buralarda geniş meraların bulunması ilçeyi önemli bir hayvancılık merkezi haline getirmiştir.

Sahanın çevresindeki dağlık bölgelerde bulunan geniş meralara sahip köylerde, özellikle tavukçuluk, arıcılık, Ankara Keçisi ve koyunculuk ve sığırcılık büyük oranda artmıştır. İlçe ve köylerinde sığır ıslah çalışmaları genel olarak suni tohumlama yöntemiyle yapılmaktadır. İlçe Tarım Müdürlüğü Veterinerlik Teşkilatı Merinos ve her türlü hayvan ıslahı çalışmalarına yardımcı ve rehber olmaktadır. Beypazarı, kaliteli tiftik veren Ankara Keçisi ile ün yapmıştır. Kaliteli tiftik keçisinden sağlıklı nesiller yetiştirebilmek için İlçe Tarım Müdürlüğü teke deposunda 95 adet damızlık teke beslenmektedir. Son yıllarda Dünya Bankası'nın yardımı ile kültür ırkı süt ineği temin edilmiş ve çoğaltılmasına yönelik çalışmalara hız verilmiştir. Bu projeyle; süt üretiminde ve süt ürünlerinde artış görülmüştür. Bilhassa ilçe merkezine kurulan modern pastörize süt fabrikası süt inekçiliğini büyük oranda teşvik etmiştir. Ayrıca fabrikanın ürettiği bol miktarda ve kaliteli süt, ayran, peynir ve yağ düzenli olarak çevre il ve ilçelerin ihtiyacını karşılamaktadır.

İlçe merkezinde ve köylerinde kurulan modern tavuk kümesleri örnek niteliktedir. Bursa'dan sonra ikinci gelmektedir. Fenni arıcılıkta oldukça ilerleme göstermiştir. Birçok üreticinin geçim kaynağı olmuştur. İlçedeki büyükbaş hayvanlardan gerek et ve gerekse güç olarak yeterince faydalanılmaktadır.

Hayvan beslenmesinde yılda yaklaşık olarak 18 000 ton sanayi yemi kullanılmaktadır. İlçe için bu oldukça büyük bir yem tüketimi sayılır. Buna paralel olarak ilçede yem sanayi kurulmuş, hem ilçe ihtiyacını gidermekte, hem de Beypazarı dışına satarak, Beypazarı ekonomisine katkıda bulunmaktadır.

Beypazarı'nda ipek böcekçiliği de önemlidir. Evliya Çelebi'nin de ünlü Seyahatnamesinde belirttiği gibi ipek böcekçiliği Beypazarı'nda çok eskiden beri sürdürülen bir faaliyettir. Beypazarı tarihi dönemlerde ipek ticaretinin önemli bir parçası olmuştur.

4.2.1. Küçükbaş Hayvancılık

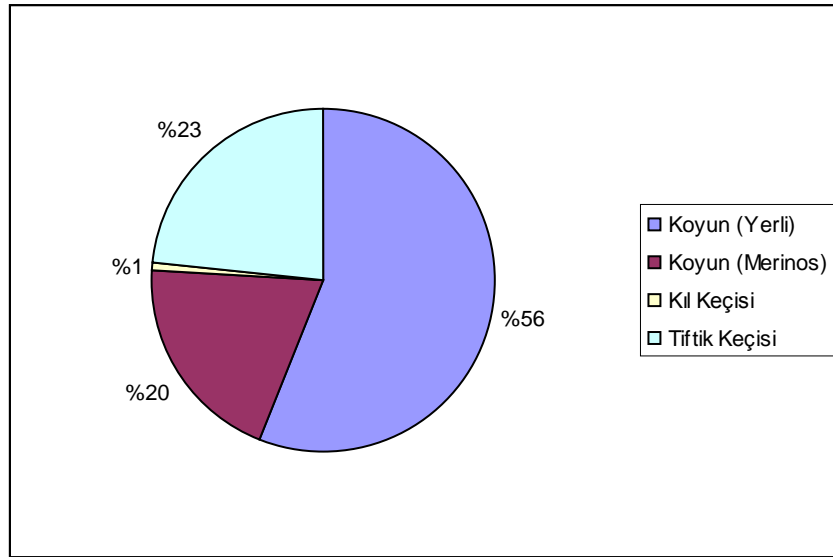
İnceleme sahasındaki küçükbaş hayvan varlığını büyükbaş hayvan varlığına oranladığımızda, küçükbaş hayvan sayısı, büyükbaş hayvan sayısının 7,5 katı kadar olduğu görülmektedir. Küçükbaşlar içerisinde en fazla besleneni koyun, koyunlar içinde en fazla besleneni ise yerli koyundur. Koyundan başka yününden yararlanmak için merinos koyunu ve tiftik keçisi üretilmektedir.

İnceleme sahasında 2009 yılı verilerine göre; toplam 45 897 küçükbaş hayvan bulunmaktadır. Bu inceleme sahasındaki toplam hayvan varlığının (51 865 baş) %88'ini oluşturur. İnceleme sahasındaki toplam küçükbaş hayvan varlığının %76'sını (34 807 baş) koyunlar oluşturmaktadır. Bunun %56'sını (25 726 baş) yerli koyun, %20'sini (9 081 baş) merinos koyunu oluşturmaktadır. Toplam koyun varlığının ise %74'ünü (25 726 baş) yerli koyun, %26'sını (9 081 baş) merinos koyunu oluşturmaktadır. İnceleme sahasındaki toplam küçükbaş hayvan varlığının %24'ünü (11 090 baş) keçiler oluşturmaktadır. Bunun %23'ünü (10 724 baş) tiftik keçisi, %1'ini (366 baş) kıl keçisi oluşturmaktadır. Toplam keçi varlığının ise %97'sini (10 724 baş) tiftik, %3'ünü (366 baş) kıl keçisi oluşturmaktadır (Tablo 41, Şekil 20).

Tablo 41. Beypazarı'nda Küçükbaş Hayvan Varlığının Türlerine Göre Dağılımı ve Yüzdesi (1998-2009)

Hayvan Türü	1998	2000	2002	2004	2006	2009	Kendi İçinde %'si	Genel İçindeki %'si
Koyun (Yerli)	49 400	49 750	17 000	30 500	26 350	25 726	%74	%56
Koyun (Merinos)	2 350	2 610	21 000	10 000	8 900	9 081	%26	%20
Toplam	51 750	52 360	38 000	40 500	35 250	34 807	%100	%76
Kıl Keçisi	-	-	-	245	325	366	%3	%1
Tiftik Keçisi	53 200	21 961	16 500	19 000	17 200	10 724	%97	%23
Toplam	53 200	21 961	16 500	19 245	17 525	11 090	%100	%24
KÜÇÜKBAŞ TOPLAM	104 950	74 321	54 500	59 745	52 775	45 897		%100

Kaynak: TÜİK Hayvancılık İstatistikleri, 2009.

Şekil 20. Beypazarı'nda Küçükbaş Hayvan Varlığının Türlerine Göre Dağılımı, Yüzdesi (2009)

İnceleme sahasında geçmiş yıllara nazaran küçükbaş hayvan sayısında azalma olmuştur. Örneğin; 1998 yılında 51 750 olan küçükbaş hayvan sayısı, 2009 yılında 34 807'ye düşmüştür (Tablo 41). Bunun nedenleri ise; hayvancılıkla uğraşanların değişik iş alanlarına yönelmesi, mera alanlarının bozulması ve daralması, yem fiyatlarındaki artışlar, yerli ırktaki verim düşüklüğü ve kırsal kesimde yaşanan göç hareketleridir.

Küçükbaş hayvancılıkta özellikle Beypazarı ve çevresi Ankara Keçisi yetiştiriciliğine çok müsaittir. Beypazarı'nda yetiştirilen Ankara Keçileri eski Ankara Keçisinin tipik özelliklerini göstermektedir. Kan yakınlığı metodu ile yetiştirilmiş olan bu hayvanlarda tiftik, beyaz, ince, uzun, bukle bukle, parlak ve elastikidir. Beypazarı tiftiklerini kalitelerine göre sınıflandırmak mümkündür;

1. Kalite, Tacettin, Oymağaç, Kelekire, Genç Ali, Mahmutlar, Sarıoba, Şeyhler,
2. Kalite, Beygirler, Macun, Karaveren, Dibikveren, Kozalan, Mikail,
3. Kalite, Siyekli, Körpesti, Hamzalar, Tutasın, Çakıloba köylerinde yetiştirilen keçilerden elde edilen tiftiklerdir.

Kalite derecelendirilmesinden 1. sınıf olan Beypazarı tiftiği, en kaliteli renk olan kar beyazı gibi beyaz sınıfına girmektedir. Beypazarı bölgesinin iyi cins keçileri ile diğer bölgelerin bu ayarı tutan ve çoğunlukla uzun fitilli orta incelikte olan tiftiklerin harmanı iyi tiftik olarak değerlendirilmektedir. Bu tür tiftikler pazarlarda yüksek fiyatta satılır. Son yıllarda tiftik üretiminde azalma görülmektedir. 2000 yılındaki istatistiklere göre 1993-1999 yılları arasındaki tiftik üretimi %33 oranında bir azalma göstermiştir.

İnceleme sahsında küçükbaş hayvancılığı geliştirmek için 44 adet Damızlık Merinos Koç dağıtılmıştır. 300 doz projeli kuduz aşısı yapılmıştır. 2009 yılında 430 adet Ankara keçisine Gen Desteklemesi Projesi kapsamında 15.480.-TL. Ödeme yapılmıştır.

4.2.2. Büyükbaş Hayvancılık

İnceleme sahasındaki büyükbaş hayvancılık mera hayvancılığı, besi ve ahır hayvancılığı şeklinde yapılmaktadır. İlçe merkezinin yakın çevresinde bulunan geniş meralar ilçeyi önemli bir hayvancılık merkezi haline getirmiştir. İlçe ve köylerinde sığırcılık önemli olarak artmıştır ve sığır çalışmaları genelde suni tohumlama ile yapılmaktadır.

İnceleme sahasında 2009 yılı verilerine göre 5 968 büyükbaş hayvan bulunmaktadır. Bu inceleme sahasındaki toplam hayvan varlığının (51 865 baş) %12'sini oluşturur. İnceleme sahasındaki toplam büyükbaş hayvan varlığının %98,7'sini (5 889 baş) sığır grubu oluşturmaktadır. Bunun %44'ünü (2 649 baş) yerli sığır, %33'ünü (1 963 baş) kültür sığır, %21'ini (1 277) melez sığır oluşturmaktadır. Toplam sığır varlığının ise %45'ini (2 649 baş) yerli sığır, %33'ünü (1 963 baş) kültür sığır, %22'sini (1 277) melez sığır oluşturmaktadır (Tablo 42, Şekil 21).

2009 yılı programında bulunan Hayvan hastalık ve zararlıları ile ilgili çalışmalar yapılmıştır. Aynı dönemde 5 430 adet Büyük baş hayvana Şap aşılması yapılmıştır (% 90,5). Sonbahar şap aşılama dönemi içinde de 4 848 hayvan aşılanmış ve %80,8 başarı elde edilmiştir. 2010 yılı programında bulunan Hayvan hastalık ve zararlıları ile ilgili çalışmalar eksiksiz olarak devam etmektedir. İlkbahar döneminde 5 743 adet Büyük baş hayvana Şap aşılması yapılmıştır (% 98). Ayrıca ilçe ve köylerinde 5 500 Büyük baş hayvana Kene mücadelesi için 130 litre birinci dönemde ilaç bizzat veteriner hekimlerce uygulanmıştır. 150 litre ilaç ile ikinci dönem uygulamaları yapılmıştır.

Son yıllarda Dünya Bankası'nın yardımı ile kültür ırkı süt ineği temin edilmiş ve çoğaltılmasına yönelik çalışmalara hız verilmiştir. Bu projeyle; süt üretiminde ve süt ürünlerinde artış görülmüştür. Bilhassa ilçe merkezine kurulan modern pastörize süt fabrikası süt inekçiliğini büyük oranda teşvik etmiştir. Ayrıca fabrikanın ürettiği bol miktarda ve kaliteli süt, ayran, peynir ve yağ düzenli olarak çevre il ve ilçelerin ihtiyacını karşılamaktadır. Güngör Çiftliği Süt Ürünleri İşletmesi, 21.600 ton/yıl yoğurt, 6.989 ton/yıl ayran, 60 ton/yıl tereyağ, 738 ton/yıl krema, 360 ton/yıl beyaz peynir ve 89 ton/yıl kaşar peyniri üretim kapasitesine sahip en büyük işletmedir.

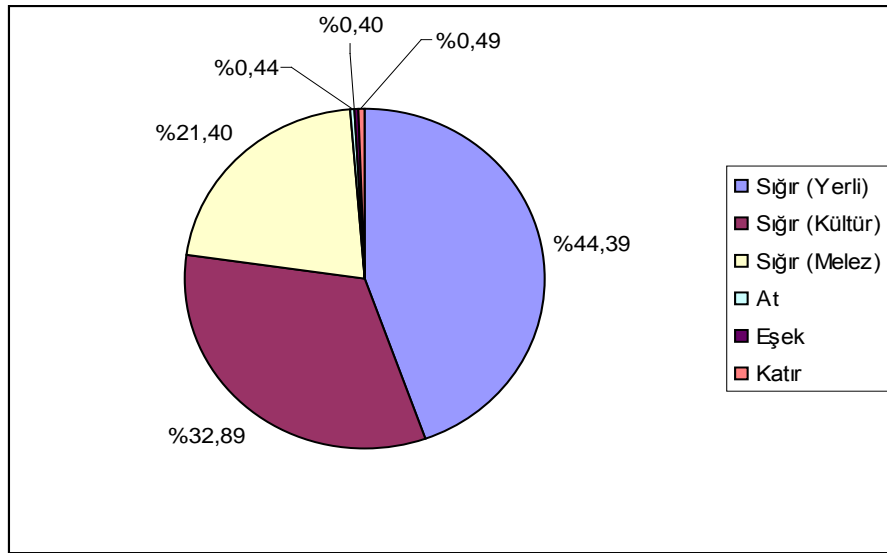
İnceleme sahasında, iş gücünden yararlanmak amacıyla büyük baş hayvan olarak at, eşek ve katır da yetiştirilmektedir. Bu hayvanlara genel olarak tek tırnaklılar denilmektedir. Tek tırnaklıların toplam büyükbaş hayvan varlığı içindeki payı % 1,33'tür (79 baş). Bunun %0,44'ünü (26 baş) atlar, %0,40'ını (24 baş) eşekler, %0,49'unu (29 baş) katırlar oluşturmaktadır. Toplam tek tırnaklı hayvan

varlığının ise, %33'ünü (26 baş) atlar, %30'unu (24 baş) eşekler, %37'sini (29 baş) katırlar oluşturmaktadır.

Tablo 42. Beypazarı'nda Büyükbaş Hayvan Varlığının Türlerine Göre Dağılımı ve Yüzdesi (1998-2009)

Hayvan Türü	1998	2000	2002	2004	2006	2009	Kendi İçinde %'si	Genel İçindeki %'si
Sığır (Yerli)	6 650	6 140	2 800	2 800	1 425	2 649	%45	%44,39
Sığır (Kültür)	795	847	600	330	1 100	1 963	%33	%32,89
Sığır (Melez)	4 080	4 255	4 000	4 170	5 050	1 277	%22	%21,40
Toplam	11 525	11 242	7 400	7 300	7 575	5 889	% 100	%98,68
At	189	171	20	18	27	26	%33	%0,44
Eşek	130	121	51	37	30	24	%30	%0,40
Katır	23	19	5	5	5	29	%37	%0,49
Toplam	342	311	76	60	62	79	% 100	%1,33
BÜYÜKBAŞ TOPLAM	11 867	11 553	7 476	7 360	7 637	5 968		% 100

Kaynak: TÜİK Hayvancılık İstatistikleri, 2009.

Şekil 21. Beypazarı'nda Büyükbaş Hayvan Varlığının Türlerine Göre Dağılımı, Yüzdesi (2009)

4.2.3.Kümes Hayvancılığı

Beypazarı'nda ticari amaçlı kanatlı hayvan üretimi yapan en büyük işletme Beypi A.Ş.dir. Beypi A.Ş. nin temeli Beyyem A.Ş. ile atılmıştır. Beyyem A.Ş. Ankara'nın Beypazarı İlçesinde karma yem üretmek amacı ile 1979 yılında kurulmuştur. Karma yem üretimi yapan fabrika, 1981 yılı Ekim ayında üretime başlamıştır.

Beyyem A.Ş. öncülüğünde piliç eti üretimi yapmak üzere 1986 yılında şirketimiz kurulmuştur. Beypi A.Ş. 1987 Ağustos ayında Bolu-Göynük'te kurduğu kesimhane ile piliç eti üretimine başlamıştır. Damızlık kümesleri, kuluçkahane ve üretim kümesleri yatırımları yapılarak faaliyetin tam entegre olması sağlanmıştır. Beypazarı İlçesinde başlayan yatırımlar daha sonraki yıllarda Bolu İlinde devam ettirilmiştir. Bolu İlinde, ikinci bir kuluçkahane, karma yem fabrikası ve kesimhane ile çok sayıda damızlık ve üretim kümesleri yatırımları gerçekleştirilmiştir.

1994 yılında 233.510 ton olan Türkiye'nin piliç eti üretimi 2005 yılında 954.936 tona yükselmiştir. 2006 yılı verilerine göre Beypi A.Ş. piliç eti üretiminde bir sıra daha yükselerek ikinci sırada yer almıştır. Beypi A.Ş. nin 2000 yılında % 5,52 olan toplam üretim içerisindeki payı, 2006 yılında % 10,01 e ulaşmıştır.

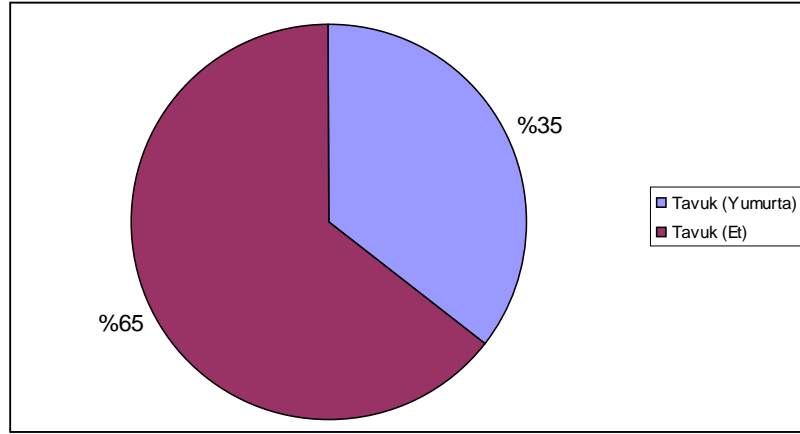
Piliç eti üretiminde pişirilmiş ürünlere kadar geniş bir ürün portföyü sağlanmış, tam yağlı soya üretim gibi karma yem üretimine destek yan yatırımlarda gerçekleştirilmiştir. Şirket, karma yem üretiminde de önemli bir yere sahiptir. 400 ün üzerinde yem fabrikası bulunduğu dikkate alınır, sektördeki payın yadsınamayacak derecede büyük olduğu anlaşılır.

İnceleme sahasında 2009 yılı verilerine göre toplam 510 000 kümes hayvanı bulunmaktadır. Kümes hayvanlarının %65'ini et tavuğu, %35'ini yumurta tavuğu oluşturmaktadır (Tablo 43, Şekil 22).

Tablo 43. Beypazarı'nda Kümes Hayvan Varlığının Türlerine Göre Dağılımı ve Yüzdesi (1998-2009)

Hayvan Türü	1998	2000	2002	2004	2006	2009	Kendi İçinde %'si
Tavuk (Yumurta)	43 000	75 800	110 000	425 000	156 000	181 000	%35
Tavuk (Et)	285 000	626 800	900 000	1782 000	85 000	329 000	%65
Toplam	328 000	702 600	1 010 000	2 207 000	241 000	510 000	%100

Kaynak: TÜİK Hayvancılık İstatistikleri, 2009.

Şekil 22. Beypazarı'nda Kümes Hayvan Varlığının Dağılımı, Yüzdesi (2009)

4.2.4. Arıcılık

Beypazarı yöresi arıcılık ile bal üretimi konusunda Türkiye'nin önemli bir bölgesidir. Beypazarı balı gayet beyaz olup, zararlı maddeleri ve zehri yok denecek kadar azdır. Buranın balı; lezzeti, kokusu, cinsinin güzelliği ve mumunun yok sayılacak şekilde zar gibi olmasıyla Türkiye'nin en ünlü balları arasında yer almıştır.

Bu bölgenin bal arılarının vücutları esmer, göğüsleri sarı ve karınları şerit halinde çizgilidir. Bu cins arılar, çevre ve iklim şartlarına çok kolay uyum sağlarlar. Fazla hırçın değildir. Nadiren mecbur kalmadıkça insanları sokmazlar, mum kurduna karşı oğullarını devamlı korurlar.

Arıların kovanları söğüt dallarından özel olarak silindir şeklinde dövüldükten sonra, gübreye sıvanır veya kalın çam ağacının gövdesi oyularak eksiz şekilde

yapılır. Kovanın çam ağacından yapılması veya sepetin gübreye sıvanması üretilen bala ayrı bir özellik kazandırır ve balı uzun zaman dış etkenlerden bozulmadan korur.

Araştırma sahasındaki bal üretimi incelendiğinde, kovan sayısı azalmasına rağmen bal üretimi artmıştır. 1998 yılında 7 600 adet kovanla 49 400 kg olan bal üretimi, 2009 yılında 5 261 adet kovanla 50 500 kg düzeyine yükselmiştir (Tablo 44).

Tablo 44. Beypazarı'nda Kovan Sayısı ve Bal Üretimi (1998-2009)

YILLAR	1998	2000	2002	2004	2006	2009
Kovan Sayısı	7 600	8 100	8 075	7 460	7 390	5 261
Bal (Kg)	49 400	48 800	8 750	10 000	44 340	50 500

Kaynak: TÜİK Hayvancılık İstatistikleri, 2009.

Beypazarı bölgesinde arıcılık çok eskilere dayanmaktadır. Ancak hem yeterli ve bakımlı meraların bulunmayışı, hem tarımsal ilaçlamaların bilgisiz ve yoğun olarak yapılması, hem de kaliteli, sağlıklı, cins arı ve kovanların sayılarının gittikçe azalması ile birlikte pazarlama aşamasında görülen zorluklar bu sektörün de önemini gittikçe kaybeden, gerileyen hayvancılık kollarından biri haline getirmiştir.

İnceleme sahasının kuzeyinde yer alan bölgede orman köylerinin arıcılık projeleri ile desteklenerek, organik bal üretiminin yaygınlaştırılması hedeflenmektedir.

4.2.5.İpek Böcekçiliği

Beypazarı ilçesinde ipek böcekçiliği iki cins ipek böceği tohumu kullanılarak yapılmaktadır. Bunlar; yerli Bursa Beyanı ipekböceği tohumu ile Japon polihibrit ipekböceği tohumudur. Ankara ilçeleri içerisinde ipek böceği yetiştiriciliği yönünden Beypazarı Nallıhan'dan sonra ikinci gelmektedir. Buna göre Beypazarı'nda üç köyde 10 aile ipekböcekçiliği yapmaktadır.

Tablo 45. Beypazarı'nda İpekböcekçiliği (2002-2009)

YILLAR	2002	2004	2006	2009
Açılan kutu sayısı	5 000	10 500	7 000	16 500
Yaş Koza (ton)	0,121	0,316	0,197	0,541

Kaynak: TÜİK Hayvancılık İstatistikleri, 2009.

İnceleme sahasında 2002 yılından itibaren ipekböcekçiliği üretimi artmıştır. Açılan kutu sayısı artmış olup, 2009 yılında 16 500 kutu ile 541 kg yaş koza üretimi gerçekleştirilmiştir (Tablo 45).

4.2.6.Balıkçılık

İnceleme sahasında büyük göl ve akarsu bulunmadığından dolayı ticari amaçlı balıkçılık yapılmamaktadır. Ancak balıklandırma faaliyetleri kapsamında, 2009 Yılında Üç Gölete (Avdan, Çukur ören ve Karagöl) toplam 15.000 adet aynalı Sazan Balığı Yavrusu bırakılmıştır. 2010 Yılında iki Gölete (Yıldız Köyü ve Kapaklı) toplam 20.000 adet Sazan Balığı Yavrusu bırakılması planlanmıştır.

4.2.7.Tarım ve Hayvancılığa Yapılan Destekler

Hayvancılığın desteklenmesi kapsamında; yem bitkileri desteklemesi 80 çiftçiye 93.642.00 TL ödenmiştir. Suni Tohumlamadan doğan 220 adet buzağıya ise 8.800.00 TL destekleme ödemesi yapılmaktadır. Mera çalışmalarında 17 köy programa alınmış ve 6 adedi bitirilerek ile sunulmuştur. Sertifikalı tohum desteğine 284 çiftçi başvurmuş ve 64.174,00 TL destekleme ödemesi yapılmıştır.

Çiftçi Eğitim ve Yayım Şubesi tarafından 2005 yılı içerisinde 6 adet Kiraz Demonstrasyonu, 6 adet Bodur Elma Demonstrasyonu, 4 adet Ceviz Demonstrasyonu olmak üzere toplam 16 adet örnek bahçe tesis edilmiştir. Ayrıca 3 köyde 3 kişiye 10 dekar alanda Kanola ekimini yaptırılmıştır. Ayrıca 2 Köyde 1'er dekar Çilek demonstrasyonu verilmiştir.

Bitki Koruma Şubesi tarafından 2005 yılında yıl içerisinde Bitki Koruma İcrat Programı eksiksiz olarak gerçekleştirilmiştir. 5 köyde ve 150 dekar alan da Entegre Havuç yetiştiriciliği gerçekleştirilerek çiftçilere sertifika verilmiştir. Ayrıca yıl içerisinde çiftçilerin bitki yetiştiriciliği ile ilgili karşılaştıkları sorunlar giderilmeye çalışılarak gerekli yardım ve destekler yapılmıştır.

Son 5 yıl içinde bağcılıkta önemli bir gelişme görülmektedir. Özellikle toplu bağ tesisi ve aile işletmeciliği şeklinde önemli miktarda bağ tesisi yapılmıştır. 2004 yılında uygulanan Yüksek Sistem Bağ Demonstrasyonu çalışmaları kapsamında 11

Adet Bağ Demonstrasyonu kurularak, bunlarla birlikte Bağların kapladığı alan yaklaşık 7875 dekar'dır. Çiftçilerin talepleri ile toprağa uygun amerikan asma anaçları getirilerek yöreye has çeşitlerinde devamı sağlanmakta ve bağ alanları artmaktadır.

Organik tarım kapsamında, 2003 yılında 13 dekarlık alanda organik tarım projesi başlatılmış olup, 2004 yılında Akçakavak köyünde 150 dekarlık alanda domates, biber, patlıcan, brokoli yetiştiriciliği olarak yapılmıştır. 2005 yılında 150 dekar alanda tam organik domates, biber, patlıcan, fasulye, brokoli yetiştiriciliği olarak üretim yapılmıştır ve İstanbul ile Ankara'da pazarlanmıştır.

Hayvan Sağlığı Şubesi tarafından büyükbaş hayvanlara şimdiye kadar 6 600 adet küpe takılmıştır. 2005 yılı içerisinde 5 935 adet Şap aşılması bitmiş olup Büyükbaş hayvanların %95 inin küpelenmesi bitmiştir. Buzağı küpelemeleri kanun gereği devam etmektedir. 2005 yılında 2 909 adet Büyükbaş hayvan küplenmiştir.

Destekleme Şubesi tarafından Uruş Tarımsal Kalkınma Kooperatifine 50 x 4 süt sığırcılığı projesi uygulanmıştır. Faal kooperatiflerin rutin çalışmaları yapılmaktadır. 2005 yılında 122.400 kg. sertifikalı buğday tohumluğu dağıtılmıştır.

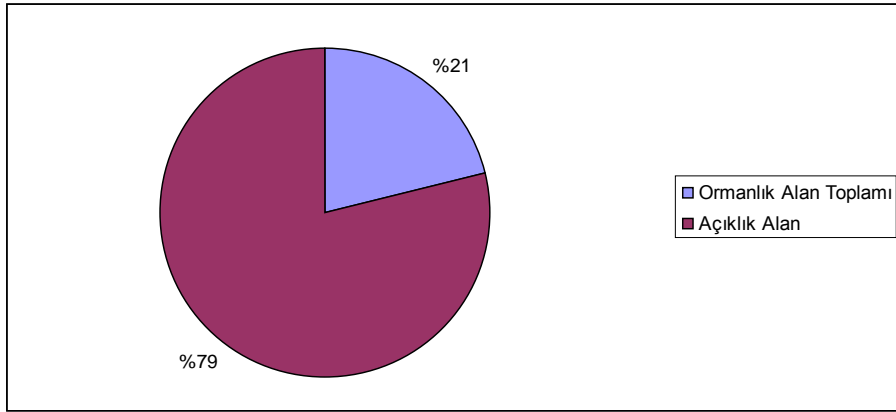
4.3. Ormanlık

Ankara ili sınırlarındaki 357 592 hektar orman varlığının 67 728 hektarı Beypazarı ilçesinde yer almaktadır. (<http://orbisgenel.ogm.gov.tr/website/public/genelorbis/bilgi/ormanvarligi.htm>) (Tablo 46, Şekil 23). 67 728 hektar ise 677, 28 km² yapmaktadır. Bu durumda Beypazarı yüz ölçümünün (1 868 km²) %36'sı ormanlarla kaplıdır.

Tablo 46. Beypazarı'nda Orman Durumu (2009)

ORMAN DURUMU	ALAN (Ha)
Normal Koru	39 382,80
Bozuk Koru	28 345,00
Normal Baltalık	-
Bozuk Baltalık	-
Ormanlık Alan Toplamı	67 727,80
Açıklık Alan	253 741,00
Toplam	321 468,80

Kaynak: Beypazarı İlçe Orman Müdürlüğü, 2009.

Şekil 23. Beypazarı'nda Orman Durumu (2009)

Ormanların kanun dışı müdahale yok denecek kadar azdır. Orman yangınları hususunda vatandaşlar ve işletme son derece duyarlı olup, çıkan yangınlara anında müdahale edilip gelişmesi önlenmektedir. 2004 yılında 4 adet yangında 51,15 ha örtü ve 2,0 ha tepe yangını meydana gelmiştir. Bu alanlara 2005 yılı içinde programa alınarak dikim çalışmalarına başlanılmıştır. Ayrıca, 2006 yılından bu güne kadar Beypazarı ve civarında “Herköye Bir Orman Projesi” kapsamında yaklaşık 140.000 adet fidan dikilmiştir.

2004- 2010 yılları arasında Yıllar itibariyle yapılan rehabilitasyon çalışmaları Tablo 47’de gösterilmiştir.

Tablo 47. Beypazarı'nda Orman Durumu (2009)

Uygulama Yılı	Alanı (ha)
2004	18,0
2005	250,0
2006	1 860,4
2007	1 765,1
2008	200,0
2009	305,0

Kaynak: Beypazarı İlçe Orman Müdürlüğü, 2009.

İşletmede 7 adet Toplu Koruma Merkezi, 3 Adet Yangın Gözetleme Kulesi, 3 Adet Yangın İlk Müdahale Ekibi, 1 adet Yangın Arazözü toplam 14 adet Orman Muhafaza Memuru mevcut olup ilk müdahale ekibi ve gözetleme kulelerine 22 Adam/110 ay kadrosu verilmektedir.

4.4.Madencilik

Beypazarı ilçesi maden bakımında zengindir. Dünyanın ikinci büyük Maden Rezervi olan Trona Maden yatakları da Beypazarı'nda bulunmaktadır. Ayrıca, kömür, linyit, demir, feldspat, mermer ve pentonit yatakları bulunmaktadır.

4.4.1.Trona

Beypazarı'nda 1970'li yılların sonuna doğru MTA kurumu tarafından ilçenin 10 km kuzeybatısında Çakıloba-Kertil-Kuyucak-Bağözü-Başören köyleri arasındaki neojen havzası içinde başlatılan ve 5-6 yıl süren arazi sondaj çalışmaları sırasında tesadüfen bulunan soda külü adlı kimyasal madde homojen bir görünümlü beyaz renkli ve %90 saflıkta genel olarak sabun, deterjan, su arıtma, cam sanayi, savunma sanayi, kimya, deri ve gıda sanayi, kağıt ve tekstil sanayinin aranan hammaddesidir. Dünyada en fazla kullanılan 10 elementten biridir.

Orta-üst miyosen yaşlı formasyonlardan oluşan trona havzası; kuzeyden Jura-alt kretase yaşlı denizel kireç taşları (Keltepe Formasyonu) ile güneyden ise Palosen yaşlı granodioritlerle sınırlandırılmaktadır. Bu temeli uyumsuzlukla örten Orta-üst miyosen istifli altta; kömürlü seviyeler içeren Boyalı Formasyonu ile başlar. Üzerine geçişli olarak gelen ve orta seviyelerde aralanmalı olarak Trona damarı içeren Hırka Formasyonu ve bunun üzerinde yer alan ancak Trona içermeyen aynı yaşlı diğer birimler ise alttan üste doğru Karadoruk, Sariağıl, Çakıloba ve Zaviye Formasyonları gelir.

Doğal sodanın en önemli kaynağı trona yataklarıdır. Bilinen trona yatakları ABD, Türkiye ve Çin'de bulunmaktadır. ABD'de bulunan yatak rezerv olarak dünyanın en büyük trona yatağıdır. Bugün dünyadaki işlenebilir trona rezervlerinin yaklaşık 45 milyar ton civarında olduğu tahmin edilmektedir. Bu rezervin yaklaşık

38 milyar tonluk kısmı Amerika Birleşik Devletleri'ndedir. ABD'de yılda 10 milyon ton doğal soda külü üretilmekte ve kendi iç ihtiyaçlarının yanı sıra başta sanayileşmiş Avrupa ülkeleri olmak üzere dünya pazarlarına satılmaktadır.

Dünya Soda Külü pazarının büyüklüğü günümüz itibari ile yaklaşık 35 milyon tonluk üretim ile yaklaşık 3,5 milyar dolardır. Bu pazarın %70'ini sentetik olarak üretilen soda külü, %30'unu da tronadan üretilen doğal soda külü oluşturmaktadır. Dünya soda külü talep, üretim ve satışlarında önümüzdeki yıllarda da %2,5 seviyelerinde artışlar olacağı ve bu artışların ise daha çok cam üretimi sanayinde yoğunlaşacağı değerlendirilmektedir.

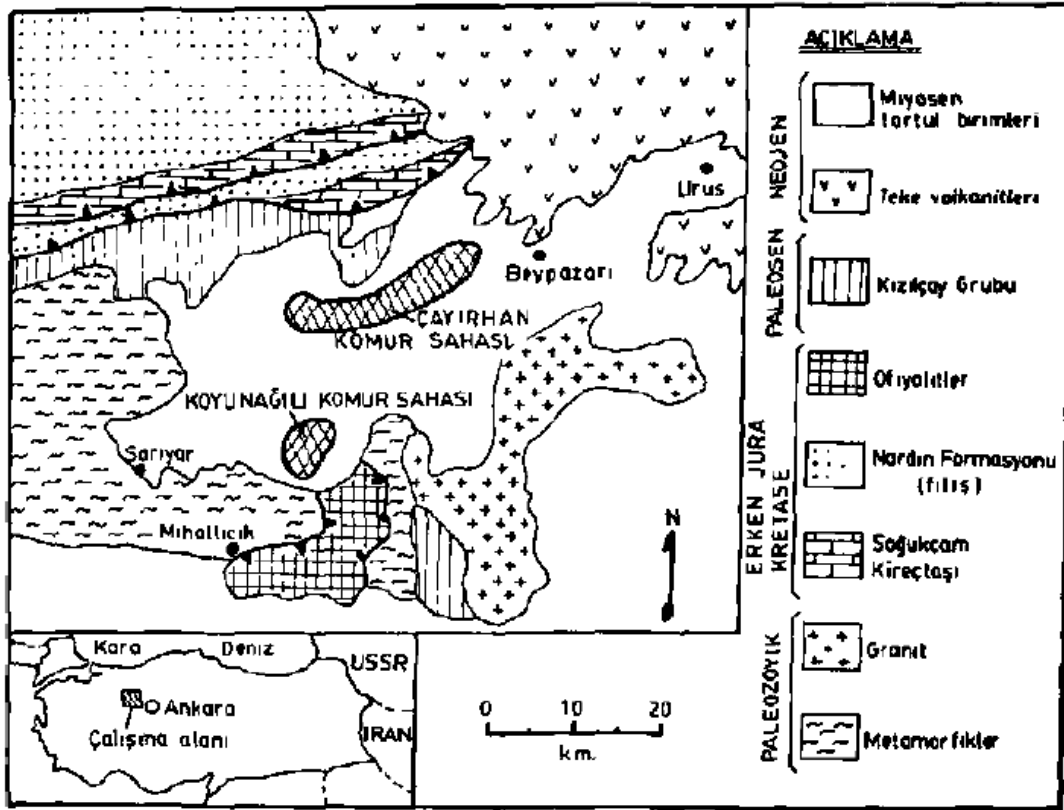
Türkiye, Ankara yakınlarında Beypazarı ilçesindeki rezervlere (yaklaşık 250 milyon ton) ilave olarak, 2007 yılında yine Ankara'nın Kazan ve Sincan ilçelerinde tespit edilen (yaklaşık 650 milyon ton) rezervleriyle yaklaşık 900 milyon tonluk işlenebilir trona rezervine sahiptir ve dünyada ikinci sırada yer almaktadır. Türkiye'de trona madenini işleyerek doğal soda külüne dönüştürecek olan ve Park Grubu firması tarafından yürütülen proje 17.03.2009 tarihinde tamamlanmış ve Ankara'nın Beypazarı ilçesinde işletmeye açılmıştır. Yaklaşık 375 milyon dolarlık bir yatırım ile gerçekleştirilen bu tesislerde yıllık ortalama 2 milyon ton trona işlenerek 1 milyon ton doğal soda külü, 100 bin ton sodyum bikarbonat ve 30 bin ton kostik soda elde edilmektedir. 1 000 kişi istihdam edilmiştir.

4.4.2. Kömür

Beypazarı, Türkiye Kömür İşletmeleri ve Orta Anadolu Linyit İşletmesini bölge merkezi konumundadır. Beypazarı civarında bol miktarda ve kaliteli linyit kömürü vardır. Hırkatepe Köyünde bulunan kömür ocağı özel teşebbüs tarafından işletilmektedir. Beypazarı ve civarında kömür ocaklarının bulunması ilçenin sanayi ve ekonomisine büyük katkıları olmuştur. Trona madeni rezervinin altında da kömür yataklarının olduğu tespit edilmiştir. Beypazarı Neojen havzası yaklaşık 600 milyon, tona ulaşan linyit rezervi ile Orta Anadolu'nun önemli kömür havzalarından biridir. Yöredeki linyit yatakları, havzanın Çayırhanı ve Koyunağlı bölümlerinde yer almaktadır. Çayırhan kömür sahası alt ve üst linyit düzeylerinin her ikisini

içermesine karşın, Koyunagılı yöresinde yalnızca üst linyit düzeyi bulunmaktadır(Şekil 24).

Bölgedeki linyitler akarsu tortullarından oluşan Orta-Üst Miyosen yaşlı Çoraklar Formasyonu içinde yer alır ve başlıca gölsel tortullardan oluşan Hırka Formasyonu tarafından üstlenir.

Şekil 24. Beypazarı'nda Kömür Sahaları (2009)

4.4.3.Demir

Kır başı bucağı ve civarında özellikle Tahir Köyünde, Oyma ağaç şehir yolu üzerinde, Keklik pınarı mevkiinde, Gönen bayırı semtinde, Dikmen köyünde demir bileşimleri vardır.

4.4.4.Feldspat-Mermer

Oyma ağaç köyünün Gönen bayırı mevkiinde önceleri çalıştırılmış olan feldspat madeni vardır. Mahmutlar köyü yolu üzerinde Çengel semtinde orniks

mermeri, aynı köy civarında beyaz mermer ve kömür vardır. Ayrıca, Aşağıgüney köyü arazisinde mermer bulunmuştur. İşletmeye açılması halinde ilçenin ekonomik hareketi artacaktır.

4.5.Sanayi

Beypazarı sanayisi çevre ilçelere oranla daha gelişmiş durumdadır. 1992 yılında Türkiye'de ilk 500 sanayi kuruluşu arasında yer alan 'Beypi'(Beypazarı Tarımsal Üretim Sanayi ve Ticaret A.Ş.) ilçenin en büyük kuruluşlarından biridir. Beypi A.Ş.; damızlık kümesleri, kuluçkahanesi ve kesimhanesi ile tam bir entegre kuruluş olarak faaliyetini sürdürmektedir. Şirket halka açık olup, Beypazarı ve Bolu'da yüzlerce işçi istihdam etmektedir. Saatte 20 ton kapasiteli, yılda 5000 tona yakın karma yem üreten Beyyem A.Ş.'ye ait karma yem fabrikası ise 1980 yılından beri faaliyettedir. Merkezi Ankara'da bulunan Özhen A.Ş.'nin kesimhanesi de ilçede bulunmaktadır. Tarım ürünlerine dayalı olarak 1975 yılında kurulan Güngör Çiftliği, 200 ton günlük süt işleme kapasitesindedir. İlçede günde 100 ton buğday işleme kapasitesine sahip bir un fabrikası da bulunmaktadır. Yine ilçede bulunan 2 çeltik fabrikası yılda 400-600 ton çeltik işlemektedir. Beypazarı ilçesinde karoser sanayi Türkiye çapında üne sahip olup, çok ileri durumdadır. 1978 yılında karosercileri ve marangozları bir alana toplamak amacıyla kurulan "S.S. Beypazarı Marangozlar Sanayi Sitesi Kooperatifi", 120.000 m lik arsa üzerinde 1982 yılında 219 işyeri yapımına başlamış ve bu site 1988 yılında bitirilerek hizmete açılmıştır.

İlçe nüfusunun % 6'sı ticaretle uğraşmaktadır. Geçmişteki ticari hareketlilik, Ankara-İstanbul Karayolunun Kızılcahamam'a yönlendirilmesiyle gerilemiş, son yıllarda yeniden canlanmaya başlamıştır. Nakliyeciler Derneği'ne kayıtlı 700 yük taşıma aracı ile ilçe genelinde üretilen tarımsal ürünler, başta Ankara ve İstanbul olmak üzere büyük şehirlere götürülür. Ankara Beypazarı arasında 4 firma ulaşım hizmeti vermektedir. İlçe merkezinde 60 ticari taksi bulunmaktadır. Beypazarı ilçesinde gümüş işlemeciliğinin de önemli bir yeri vardır. Gümüşçüler, ulusal ve uluslararası etkinliklere ve çeşitli kurslara katılarak Beypazarı gümüşlerinin tanıtımı ve pazarlanması faaliyetlerinde etkin rol almışlardır. Gümüşler, başta Suudi Arabistan olmak üzere 18 ülkeye ihraç edilmektedir (Tablo 48).

Tablo 48. Beypazarı'nda İlçesinde Faaliyet Gösteren Küçük Sanayi İşyerleri

Meslek	Miktar	Meslek	Miktar
Motorcu	27	Karasör-Marangoz	122
Kaynakçı	65	Tornacı	20
Kaportacı	45	Elektrikçi	30
Oto tamircisi	33	Döşemeci	18
Yedek Parçacı	42	Nalbur	9
Demirci	90	Boyacı (oto karoser)	20
Kalaycı-Bakırcı	29	Sobacı	13
Kuyumcu	18	Un değirmeni	4
Tabelacı	6		

Kaynak: Beypazarı Belediyesi, 2009

4.6.Turizm

Anadolu'nun tarihi seyrine baktığımızda, Beypazarı ilçesine ilk çağda Hitit, Frig, Galat, Roma, Bizans, daha sonra da Anadolu Selçuklu ve Osmanlılar'ın egemen oldukları görülmektedir. İlçede turizm hem bu kadar eski kültürleri barındırması hem de ilçede tanıtımın iyi yapılmasıyla turizm oldukça gelişmiştir.

Beypazarı'nda tarihi zenginlikleri mağaralar, camiler, türbeler, kümbetler, hanlar, ahşap evler ve mesire yerleri oluşturur.

Beypazarı'nın kuzeyinde bulunan İnözü Vadisi, doğal bitki örtüsü ve kültürel kalıntıları ile oldukça zengin bir görünüme sahiptir. İnözü Çayı'nın aşınmasıyla meydana gelen dar bir vadidir. Bu vadinin her iki tarafında kayalıklar içine oyulmuş, birçok mağara mevcuttur. Mağaraların bir bölümü çok yükseklerde bulunduğundan ziyaretleri çok mümkün değildir. Yamaç eteklerinde olan ve görülebilen oyukların mezar anıtı ve erken Bizans Devri'ne ait ayınların yapıldığı kaya kiliseleri olarak düzenlenmiş olduğu tahmin edilmektedir. Koruma kapsamına alınan kaya mezarları ve kaya kiliseleri arkeolojik sit, vadi tabanındaki bağlık alanlar ise doğal sit olarak koruma kapsamına alınmıştır.

Doğal güzellikleriyle ön plana çıkan bir başka yer Eğriova Yaylası'dır. Pınarların oluşturduğu göleti ve ahşap evleriyle ziyaretçilerine doğayla baş başa kalma fırsatı sunmaktadır. Yaylada, geleneksel olarak her yıl "Karaşar Eğriova Yayla Şenliği" düzenlenmektedir.

İlçedeki Kırmir Çayı; tarımda ve balıkçılıkta kullanılmaktadır. Yöre halkının mesire alanı olarak da yararlandığı Kırmir Çayı kenarları, yeşil alanlarla kaplıdır. Tekke Yaylası ise piknik alanı olarak elverişli olması amacıyla orman içi parkı şeklinde düzenlenmiştir. Her yıl geleneksel olarak “Piknik ve Güveç” günü kutlanmaktadır.

Beypazarı'nda yeni ve eski olmak üzere birçok cami bulunmaktadır. Bunlar;

Sultan Alaaddin Cami'nin İnşa tarihi Ebuzziya takvimine göre H. 1221-1225 (M. 1805-1809) yıllarına rastlar. Cami Selçuklu Sultanı Alaaddin Keykubat'a mal edilmektedir. Doğu duvarı hemen hemen ilk haliyle günümüze kadar gelmiştir. Beypazarı'nda ki büyük yangınlardan oldukça etkilenmiştir. Cami bir minareli olup Selçuklu eserlerinin tipik bir örneğidir. Ankara-İstanbul-Bağdat yolu caminin kuzeyindeki üst yoldan geçer ve caminin etrafında büyük bir pazaryeri kurulmuştur. Türkiye'nin ancak birkaç yerinde bulunan Peygamber Efendimizin Sakal-ı Şerifi bu camide de bulunmaktadır.

Akşemseddin Cami Akşemseddin tarafından yanında bir medreseyle birlikte 6. yüzyıl başında ahşap olarak yapılmış olduğu söylenmektedir.1869 Beytepe mahallesi yangınında tamamen yanmıştır. Daha sonra Çayırlioğlu Zeki Efendi tarafından bu sefer taştan yaptırılmıştır.

Kurşunlu Cami'nin 17. yüzyılda Sadrazam Nasuh Paşa tarafından yaptırıldığı bilinmektedir. Üzeri tamamen kurşunla kaplı olduğu için Kurşunlu Cami ismi verildiği söylenmektedir. İncili Cami 1903 yılında inşa edilmiştir fakat asıl cami düzeninin 13. yüzyılda yapıldığı yapılmıştır. Yapıldığı dönemde Kuyumcular Çarşısı içinde yer aldığı için İncili ismi verildiği verilmiştir.

Beypazarı'nda bulunan Suluhan'a içindeki su sisteminden dolayı halk tarafından ismi verilmiştir. Hanın giriş eyvanı ve girişin sağ ve solunda kalan iki katlı odalar dışındaki kısımları günümüze ulaşmamıştır. Hanın diğer 3 cephesi yıkılmış bugün sadece duvarları kalmış olup bu duvarlarda değişik zamanlarda onarılmıştır..17. yüzyılın başlarında inşaa edildiği bilinmektedir. Tarihi Çarşı içerisinde bulunmakta ve restorasyonu devam etmektedir..

Tarihi Çarşıda ise Alaattin Sokak üzerinde, Suluhan'ın çevresinde birçok esnaf grubu bulunmakta. Bakırcılar, semerciler, demir ustaları, arastacılar, saraçlar, dokumacılar ve telkari ustaları bu esnaf gruplarından bazılarıdır. Beypazarı'nda turizmin gelişmesiyle çarşı değer kazanmıştır. Bir diğer çarşı olan Bedesten Çarşısı Osmanlılarda çok özel bir çarşıdır.

Boğazkesen Kümbeti İnözü Vadisinin girişinde bulunmaktadır. 13. yy'da inşa edilen Kümbetin Türkiye'de yalnızca dört örneği bulunmaktadır. İçerisinde Selçuklular döneminden kalan 2 mezar bulunmaktadır. Vadiye hakim bir yapısı bulunduğu için geçmiş dönemde gözetleme kulesi olarak da kullanılmıştır.

Yediler Türbesi İnözü Vadisi üzerinde 3 km'de bulunmaktadır. Rivayete göre Horasan'dan gelen 7 ermişin burada bir dergah kurup uzun yıllar yaşadığıdır. Gazi Gündüzalp Türbesi Osmanlı Devleti'nin kurucusu olan Osman Bey'in dedesinin mezarı bulunmaktadır. Beypazarı'nın Hırkatepe köyünde bulunmaktadır. Karaca Ahmet Türbesi İnözü Bağlarına giden yolun üzerindedir. 1915 yılındaki bu bölgede çıkan yangına kadar bu türbe çok ziyaret alırdı. Zamanında bir dergah, makam olarak kullanıldığı ve müritleriyle burada gömülü olduğu bilinmektedir.

İvaz Dede Türbesi kitabesine bakıldığında türbenin H. 1229 tarihinde yapıldığı görülmektedir. Evliya Çelebi'de seyahatnamesinde bu türbeden bahsetmektedir. Karadavut Türbesi Hacı Bayram-ı Veli'nin halifelerindedir. Türbe bakımlı taş bir binanın içindedir. Diğer Türbeler ise Necmettin Kübra Türbesi, Üçkızlar Türbesi, Tahir Baba, Tacettin Baba, Genç Ali Türbesi...

Kültür Evi (Müze) Nurettin Karaoğuz tarafından bağışlanmış ve 1996 yılından itibaren "Beypazarı Tarih ve Kültür Evi" olarak kullanılmaktadır. Beypazarı kültürünü yansıtan eserlerin, kıymetli madenlerin, antika eşyaların ve Beypazarı tarihine ışık tutan tarihi belgelerin sergilendiği bir yerdir.

Yaşayan Müze Beypazarı Belediyesinin bir kültür kuruluşudur. Beypazarı Belediye Başkanı Mansur Yavaş müzenin kurulmasını başlatmıştır. Kent Tarihi Müzesi oda oda Beypazarı'nın ilk çağdan bugüne değin tüm tarihine şahitlik yapmaktadır. Cahide Gürsoy Müze Evi (Halk Evi) zaaman zaman sergilerin açıldığı,

kongre ve seminerlerin düzenlendiği bir bina olarak kullanılmıştır. şu anda Cahide Gürsoy Müze Evi olarak kullanılmaktadır.

Alaaddin Sokak ise Tarihi arşının içerisinden geçen uzunca sokağın ismidir. Alaaddin Sokak Türkiye Turizmi için önemlidir. Restorasyonu tamamlanmış ve hizmete açılmış birçok Tarihi Konağı barındırmaktadır. Beypazarı'nda yer alan yaklaşık 3500 Osmanlı mimarisi özelliği taşıyan evlerin büyük kısmı buradadır. Bu konakları diğer yörelerde bulunan konaklardan ayıran en önemli özelliği ise yaşamın tıpkı eskisi gibi devam etmesidir. Beypazarı'nda gezebileceğiniz 2 müze ev'de bu sokak üzerinde bulunmaktadır.

SONUÇ ve ÖNERİLER

İlçe topraklarının jeolojik yaşı doğu ve kuzey kısımlarında üçüncü, batı kesiminde ise ikinci zamandadır, güney ve ilçe merkezinin bulunduğu orta kısımlar neojen arazisi ile kaplıdır. Miyosen'e ait kayalar yörede en fazla yeri kaplamaktadır. Beypazarı ve çevresinde; Beypazarı formasyonu, Bozkır formasyonu, Gölbaşı formasyonu ve Alüvyon yüzeyler görülmektedir.

İlçe toprakları kuzeyden Işık, Aladağ ve Köroğlu dağları ile çevrili olup bu dağlardan ayrılan kollar ilçe merkezine kadar alçalarak seyreder. Bu dağlar güneye doğrudan uzanarak ve yeniden yükselerek bir sürü irili ufaklı dağ ve tepeleri meydana getirirler. Genel olarak engebeli olan ilçe toprakları Polatlı'ya doğru ovalıktır. İlçe toprakları içerisinde kalan en yüksek tepe Tepel Dağı üzerinde 1849 rakımlı Kel Tepe'dir. İlçenin kuzey batısında bir yer işgal eder. Gene kuzeyde Karaşar bucağının doğusunda 1584 rakımlı Kavaklı dağı bulunur, Kirmir çayının ilçe topraklarını doğu batı istikametinde katettiği orta kısımlar ilçenin en alçak sahalarını oluşturur.

Beypazarı, İç Anadolu Bölgesi'nin kuzeybatı kesiminde Yukarı Sakarya Havzası'nda yer almaktadır. İlçe, step iklim tipinin İç Anadolu step kısmına girer. Yıllık yağışın, yarıya yakın kısmı kışın düşer ve yazın kurak devre vardır. Yağış rejimi Akdeniz kıyılarındakine benzemekle birlikte, yıllık miktarın yarı yarıya az olması ile bu iklim tipinden ayrılır.

Yıllık ortalama yağış miktarı 396,8 mm yıllık sıcaklık ortalaması ise 13°C olarak belirlenmiştir.

İnceleme sahasındaki akarsuların debileri az, rejimleri düzensizdir. Akarsuları tarım sulamalarına yetmemektedir. İlçe dahilinde görülen başlıca akarsular şunlardır; Kirmir, İlhan, Aladağ, Süveri ve İnözü çaylarıdır. Bu akarsuların debileri Mart ve Nisan aylarında kar erimelerinden dolayı artar, Eylül ve Ekim aylarında ise azalır.

İnceleme sahasının toprak yapısı üç ana grupta incelenmektedir; Kuzey bölgesi, Kahverengi orman toprakları ve Kalkersiz kahverengi orman topraklarıdır.

Merkez bölgesi, Kahverengi topraklar, Alüvyal topraklar ve Kolüvyal topraklardır. Güney bölgesi, Kolüvyal topraklar ve Tuzlu-Sodik topraklardır.

İnceleme sahası, orman bakımından diğer komşu ilçelere nazaran zengin ve 1/5'i ormanlarla kaplı olmasına rağmen, geri kalan kısmı boz kır bitkileri ile örtülüdür. Ormanlarda sarıçam, meşe, köknar ve ardıç bulunmaktadır. Kuzeyden güneye indikçe bitki örtüsü seyrekleşir. Kasabanın hemen yukarısı çıplak sayılır.

Son nüfus sayımı (2000) verilerine göre Beypazarı İlçe merkezinin nüfusu 37 897, köy ve kasabalarla beraber ilçenin toplam nüfusu 50 155 kişi olarak tespit edilmiştir.

Beypazarı'nda, 2000 yılı nüfus verilerine göre, nüfusun %50,16'nı (17.277) erkekler,% 49,84'ünü(17.164) ise kadınlar oluşturmaktadır.

Beypazarı ilçe merkezinde nüfusun yaş gruplarına göre dağılımında 0-14 yaş grubu toplam nüfusun % 27,60'nı (9.506 kişi), 15-64 yaş gurubu toplam nüfusun % 66,70'ini (22.972 kişi), 65 ve yukarı yaş grubu ise toplam nüfusun %5,66' sını (1.951 kişi) oluşturur. Faal olması gereken nüfusun %32,6 (8.334) faal durumda olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç, faal olan nüfusun bakmakla yükümlü olduğu kişi sayısının ne kadar yüksek olduğunu göstermektedir.

Beypazarı, ilçe merkezinde 2000 yılı verilerine göre, nüfusun % 94'ü (32.281 kişi) okuma-yazma bilmekte, % 6'sı (2.160 kişi) okuma-yazma bilmemektedir. Beypazarı'ndaki ilköğretim okullarında ve ortaöğretim okullarında öğretmen ihtiyacı bulunmaktadır. En fazla ihtiyaç duyulan branş ise 19 kişi ile rehberlik öğretmenliğidir.

Köylerin bir kısmı birden fazla mahalle yerleşmelerinden meydana gelmiştir. İnceleme sahasında ki eski yapılar genellikle iki üç katlı eski konaklardan meydana gelmiştir ve malzemesi çoğunlukla ahşaptır. Yeni yapılar daha fazla katlı, modern olup, genelde toplu yerleşme hâkimdir.

Beypazarı'nda nüfusun dağılışında dengesizlikler göze çarpmaktadır. Ovalık sahalarda ile ilçe merkezinde yoğun nüfuslarımıza görülürken, dağlık kesimlerde

nüfuslarına azdır. Bunda tarım alanlarının dağılışı, yer şekilleri, iklim ve geçim kaynakları etkili olmuştur.

Beypazarı ilçe merkezinde faal olan nüfusun, % 55'i hizmet sektöründe, %24'ü tarım sektöründe ve % 21'i sanayi sektöründe çalışmaktadır.

Beypazarı'nda tarıma ayrılan arazi 642.000 hektardır. Bu, toplam alanın % 34.37 'ini oluşturur. Fakat tarım arazisinin %63'lük kısmında kuru tarım yapıldığı için verim düşüktür. Ekili-dikili alanların ürünlere göre dağılımında, buğday %53 ile birinci, arpa %47 ikinci sırada yer alır. Bunları sebzeler, sebzeler ve endüstri bitkileri izlemektedir.

Beypazarı'nda en fazla beslenen hayvan %88 (407000) ile kanatlı hayvandır. Bunun % 65'ini (329000) tavuk (et), %35'ini (181000) tavuk (yumurta) oluşturmaktadır. Küçükbaş hayvan varlığı ise toplam 35000 baştır. Bunun da % 56'sını (25726 baş) koyun (yerli), %23'ünü (10724 baş) tiftik keçisi oluşturmaktadır.

Beypazarı'nda 1 devlet hastanesi ve 3 sağlık ocağı bulunmaktadır. Devlet hastanesi ilk açıldığında 50 yatak kapasiteli iken daha sonra ek bina yapılarak kapasite 100 yatağa çıkarılmıştır. 2000 yılında SSK dispanseri açılmıştır.

İlçede, yöre halkına geçim sağlayan bir tavuk fabrikası, bir yem fabrikası, bir hayvansal ürünler çiftliği, bir un fabrikası, iki çeltik fabrikası ve karoser sanayi bulunmaktadır.

İnceleme sahası tarihi ve doğal güzellikler açısından zengindir. İlçede, tarihi müze evler, camiler, çeşmeler, höyükler, mağaralar, ormanlar ve mesire alanları da bulunmaktadır.

Beypazarı kırsal kesiminde işsizlik nedeniyle ciddi bir göç sorunu yaşanmaktadır. Bu göçü önlemek için, kırsal kesim insanını toprağa bağlamak gerekmektedir, çünkü Beypazarı'ndaki başlıca geçim kaynağı tarımdır. İnsanları toprağa bağlamak içinde kırsal kesimdeki sorunların giderilmesi gerekmektedir.. Ayrıca bunun yanında tarım alanlarının daha fazla sulanabilir hale getirilmesi

gerekmektedir. Bunlar yapıldığı takdirde kırsal kesim insanını toprağa bağlanacak ve göç önlenecektir.

Beypazarı'nda mağaralar, höyükler, ormanlar, tarihi evler vb. turistik değerlerin tanıtımı yapılmakta ancak bu tanıtımlar devam ettirilerek turizm potansiyeli düşürülmemelidir.

Birçok köye ulaşan yol asfaltdır, ancak birçok köyün köy içi yollar asfalt olmadığından özellikle kış şartlarında her yer çamur olmakta ve köy içlerinde yürümek bile imkânsızlaşmaktadır. Bu nedenle, köy işi yolların mutlaka asfaltlanması gerekmektedir.

İlçe merkezindeki ve kırsal kesimlerdeki öğretmen açıkları tamamlanmalıdır. Taşımali sistemde kış şartlarında aksamalar yaşanabildiği için, uygun fiziki şartlara sahip olan köy okulları tekrar açılmalıdır. Taşımali eğitim sorunlarının azaltılması için ilçe merkezinde kapasitesi daha fazla olan yurtlar yapılmalıdır.

Köylerde kapalı halde bulunan sağlık ocaklarına ve sağlık evlerine gerekli personel atanarak faaliyete geçmesi sağlanmalıdır.

Birçok köyde, hatta kasabada bile PTT Şubesi ve PTT Acentesi bulunmamaktadır. Bu eksiklikler kısa sürede giderilmelidir.

Besi ve ahır hayvancılığı, sebzeçilik ve meyvecilik teşvik edilerek daha yaygın ve etkin hale getirilmeli, bu işle uğraşanlara düşük faizli krediler sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

- Açıl, A. F., 1961, Ankara Keçisi ve Tiftik, A.Ü. Zir. Fak. Yay: 182, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara.
- Akkuş, A., 1995, Jeomorfolojiye Giriş, Öz Eğitim Yay. No: 2, Konya.
- Aksulu I., 1982, The Preservation and Rehabilitation Plan Of Beypazarı, Beytepe District, ODTÜ (Yük. Lis. Tezi), Ankara.
- Aksulu I., 1985, A Study On Determination For New Fluction Alternatives Of The Otoman Arasta, ODTÜ Mim. Fak. (Yayınlanmamış Doktora Yeterlilik Çalışması), Ankara.
- Ankara İli Beypazarı İlçesi Ziraat Mühendisliği, 1981. 100. Yılda Tarım, Beypazarı.
- Ankara Vilayet Salnamesi 1881 (H.1300), Vilayet Matbaası, Ankara.
- Ankara Vilayet Salnamesi 1907 (H.1325), Vilayet Matbaası, Ankara.
- Anonim, 2006, Meteoroloji İstasyonu Meteorolojik Verilerin 1975-2005 Yılları Arasındaki Değerleri, DMİGM Araştırma ve Bilgi İşlem Daire Başkanlığı, Ankara.
- Aras S.- Çalışkan, V., 2006, Türkiye'nin Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası, M.E.B. Devlet Kitapları, İstanbul.
- Atalay İ., 1991, Genel Beşeri ve İktisadi Coğrafya, Yeniçağ Basım-Yayın, Ankara.
- Atalay İ., 2001, Türkiye'nin Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası, İnkılap Yay., İstanbul.
- Atak, S., 2008, Beypazarı Şehri'nin Kuruluşu, Gelişimi ve Şehir İçi Arazi Kullanımı, Ankara Üniv. Sos. Bil. Enst., (Yük. Lis. Tezi), Ankara.
- Bakırer, Ö., Madran, E., 1984, Ankara Kent Merkezinde Özellikle Hanlar ve Bedestenin Ortaya Çıkışı ve Gelişimi, Tarih İçinde Ankara, Eylül 1981, Seminer Bilgisi. ODTÜ Mim. Fak. Basım İşliğı, Ankara.

- Barış, E., 1987 Tokat İli Açık ve Yeşil Alan İlişkileri ve Peyzaj Mimarlığı Açısından Alınması Gereken Önlemler, Ankara Üniv., (Yük. Lis. Tezi), Ankara.
- Beypazarı, 1994. Beypazarı Kaymakamlığı, Bey Ofset. S. 104, Ankara.
- Beypazarı, Kültür, Sanat ve Ekonomi Dergisi, 1996, Yıl 2, Sayı 3, Beypazarı.
- Beypazarı, 1994, Beypazarı Kaymakamlığı Yayını, Ankara.
- Beypazarı Yeniden, 2002, Beypazarı Belediyesi Yayınları, Ankara.
- Beypazarı, İlçe Tarım ve Köy İşleri Müdürlüğü, 2003.
- Bilgin, T., 1990, Orta Sakarya Vadisinin Jeomorfolojisi, Coğrafya Araştırmaları Dergisi, Sayı: 2sf. 161-192, Ankara.
- Cengiz, P., 2003, Ankara İli Beypazarı İlçesi Geleneksel Ticaret Merkezi Koruma Geliştirme Önerisi, Gazi Üniv. Mim. Fak. (Yük. Lis. Tez), Ankara
- Dil ve Tarih Coğ. Fak. Dergisi s. 73, Ankara.
- Duru, A.- Aksoy, O.- Olgun, S.S., 2001, Türkiye Coğrafyası (Fizik), M.E.B. Devlet Kitapları, Ankara.
- Enerji ve Tabii Kay. Bak. 1982. Ayaş – Beypazarı Ovaları Hidrojeolojik Etüt Raporu, Ankara.
- Erkol, N., 1972. Beypazarı Orman Köyleri, Tez, Ankara.
- Evliya Çelebi, 1999, Seyahatname, II. Kitap, Yapı Kredi Yayınları, Sf: 242-243, Ankara.
- Güner, M. B. 2000, Beypazarı Doğandede ve Çevresi Florası, S. 12-15. Gazi Ü. Fen Bilimleri Ens. Ankara.

Gürgen, G., 1993, Kırbaşı Platosunu Jeomorfoloji ve Araziden Faydalanma Arasındaki İlişkiler, Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Dergisi, Sayı: 2sf: 283-306.

Hacı Bayram-ı Veli Vakfı Kayıtlarında Beypazarı.

Halil Paşa Vakfı Kayıtlarında Beypazarı.

Onuk, T.- Köklü H., 1997, Beypazarı El İşlemeli Türk İşi Çevreler, Türkiye’de El Sanatları Geleneği ve Çağdaş Sanatlar İçindeki yeri Sempozyumu Bildirisi. Ankara.

Öz G., 1962, Beypazarı Monografyası, Tez, Ankara.

Pekuslu, S., Beypazarı Bahçe Kültürü. Lisans Tezi, A.Ü.D.T.C.F Lisans Tezi, Ankara.

Per, E., 2006, Beypazarı İnözü Vadisi’nin Üreyen Kuşları, Gazi Üniv. Fen Bil. Enst. (Yük. Lis. Tezi), Ankara.

Şahin, C.-Doğanay, H.-Özcan, N.H., 2005, Türkiye Coğrafyası (Fiziki, Beşeri, Ekonomik ve Jeopolitik), Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, Ankara.

Şener, Y., 1976, Tarihte ve Bugün Beypazarı, Öğretmenler Matbaası, Ankara.

Şener, Y., 1995. Beypazarı Kültür Sanat Edebiyat ve Folklor Dergisi, Yıl 1, Sayı 1. Önder Mat. Ankara.

Şener, Y., 1997. Tarihte ve Bugün Beypazarı, S. 84 Yücel Ofset Ankara.

Tarım, Orman ve Köy İşleri Bak. 1986. Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara İli Arazi Varlığı, Ankara.

Torun, E., 2004, Bilinen ve Bilinmeyen Yönleriyle Beypazarı, Bey Ofset Matbaacılık, Ankara.

- Tunçer, O. C., 1977, Beypazarı Tekke Köyü Kara Davut Türbesi, Milli Kültür Aylık Dergisi. Sayı 7, S.40-43, Ankara.
- Tümertekin, E., 1994, Beşeri Coğrafyaya Giriş, İst. Üniv. İletim Fak. Basımevi, İstanbul.
- Türkler H., 1990. Ayaş, Güdül Beypazarı ve Polatlı Arasında Kalan Bölgenin Florası. Gazi Ü. Ankara.
- Türk Ans. Ankara Keçisi, Cilt III, Fasikül 17-18, S. 61-62, Ankara
- Vakıf Abideler ve Eski Eserler, 1983, Vakıflar Genel Müdürlüğü Ankara.
- Yavuz, E., 2000. ODTÜ.19 Y.Y. Ankara’ında Ekonomik Hayatın Örgütlenmesi ve Kent İçi Sosyal Yapı, S. 195 Bildiri., Ankara, 2000.
- Yıldırım, A., 1994. Beypazarı Kaymakamlığı, Beypazarı, Bey Ofset, Ankara
- Yıldırım, E. N., 2006 Ankara Sancağı’nın Tarihi Coğrafya Bakımından Yerleşme ve Nüfusu (1871-1907), Ankara Üniv. Sos. Bil. Enst., (Basılmamış Yük. Lis. Tezi), Ankara.
- Yinanç R., 1998, I.Beypazarı Kültür ve Sanat Sempozyumu Bildiri, Ankara.
- Yurt Ansiklopedisi, s. 702

FOTOĞRAFLAR

Fotoğraf-1: Beypazarı Konakları 1.

Fotoğraf-2: Beypazarı Konakları 2.

Fotoğraf-3: Beypazarı Eski Çarşı

Fotoğraf-4: Eski Yerleşimler.

Fotoğraf-5: Beypazarı Genel Görünüm 1.

Fotoğraf-6: Beypazarı Genel Görünüm 2.

Fotoğraf-7: Beypazarı Genel Görünüm 3.

Fotoğraf-8: Beypazarı Genel Görünüm 4.

Fotoğraf-9: Beypazarı Genel Görünüm 5.

BÜLTENLER ve RAPORLAR

Akım Gözlem Yıllığı, 2006 D.S.İ. Genel Müdürlüğü, D.S.İ. V. Bölge Müdürlüğü, Ankara, 2006

D.İ.E., 1965, Genel Nüfus Sayımı, Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri (Ankara), T.C. Başbakanlık D.İ.E. Yayınları, Ankara.

D.İ.E., 1970, Genel Nüfus Sayımı, Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri (Ankara), T.C. Başbakanlık D.İ.E. Yayınları, Ankara.

D.İ.E., 1975, Genel Nüfus Sayımı, Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri (Ankara), T.C. Başbakanlık D.İ.E. Yayınları, Ankara

D.İ.E., 1980, Genel Nüfus Sayımı, Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri (Ankara), T.C. Başbakanlık D.İ.E. Yayınları, Ankara.

D.İ.E., 1985, Genel Nüfus Sayımı, Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri (Ankara), T.C. Başbakanlık D.İ.E. Yayınları, Ankara.

D.İ.E., 1990, Genel Nüfus Sayımı, Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri (Ankara), T.C. Başbakanlık D.İ.E. Yayınları, Ankara.

D.İ.E., 1997, Genel Nüfus Sayımı, Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri (Ankara), T.C. Başbakanlık D.İ.E. Yayınları, Ankara.

D.İ.E., 2000, Genel Nüfus Sayımı, Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri (Ankara), T.C. Başbakanlık D.İ.E. Yayınları, Ankara.

T.Ü.İ.K., 2007, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (Ankara), T.C. Başbakanlık T.Ü.İ.K Yayınları, Ankara.

D.M.İ.G.M., 2006, Meteoroloji Bülteni, Ankara.

Ankara İli Valiliği İl Çevre Müdürlüğü, 2006, Çevre Durumu Raporu.

Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü, 2008, 2009 Faaliyet Raporu.

T.C. Başbakanlık Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 1992, Ankara İli Arazi Varlığı, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü Ankara.

Ankara Kent Bibliyografyası, 1992, Ankara Büyükşehir Belediyesi, Ankara.

FAYDALANILAN HARİTALAR

Harita Genel Komutanlığı, 1997, 1/100 000 Ölçekli Türkiye Topografya Haritası'nın NJ 36-2 ve NK 36-14 Paftaları.

Ankara İl Özel İdare Müdürlüğü, 1988, Ankara İli Hizmet Haritası, Ankara.

T.C. Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, Ankara İl Müdürlüğü, 2003, 1/250 000 Ölçekli Kadınhanı İlçesi Yol Durum Haritası.

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Özgeçmiş

Adı Soyadı:	GAYE DUYGUVAR	İmza:	
Doğum Yeri:	ESKİŞEHİR		
Doğum Tarihi:	02.06.1983		
Medeni Durumu:	EVLİ		

Öğrenim Durumu

Derece	Okulun Adı	Program	Yer	Yıl
İlköğretim	Şeker İlköğretim Okulu		Eskişehir	1990
Ortaöğretim	Sami Sipahi Ortaokulu		Eskişehir	1994
Lise	Yunus Emre Lisesi		Eskişehir	1997
Lisans	Selçuk Üniversitesi	Coğrafya Öğretmenliği	Konya	2002
Yüksek Lisans	Selçuk Üniversitesi	Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi	Konya	2007
İlgi Alanları:	Coğrafya, Müzik, Edebiyat			
İş Deneyimi:	Mehmetçik Lisesi (Eskişehir) Orjin Dersanesi (Ankara) Sınav Dersanesi (Ankara) Özel Meltem Koleji (Ankara)			
Hakkımda bilgi almak için önerebileceğim şahıslar:	Yrd. Doç. Dr. Recep BOZYİĞİT (0536 776 73 99) Ahmet Yaşar ÖZDEMİR (0312 325 90 90) Tuba KÜÇÜK (0530 528 53 91) Tuğba TAFLI (0532 716 21 76)			
Tel:	0506 743 24 50			
Adres	Tunahan Mh. 183. Sk. Heyet Sitesi No:3/H D:25 Eryaman Etimesgut/ANKARA			